DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na 7. strani:

KJE STOJIJO NA ZAVORAH?

Četrtek, 24. septembra 1964
Št. 37, leto XXII

RAZMIŠLJANJA OB II. PLENUMU CENTRALNEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Prepočasno odpravljanje slabosti

Drugi plenum je po poročilu sekretariata CS ZSJ Borivoja Romića razpravljal o realizaciji sklepov V. kongresa ZSJ v luči tekočih gibanj v gospodarstvu in družbenih službah. Plenumu sta med drugimi gosti prisostvovala tudi Boris Kraigher, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, in Osman Karabegović, predsednik gospodarskega zbora zvezne skupščine.

Poročilo tovariša Borivoja Romića objavljamo na 4. in 5. strani našega lista.

Drugi plenum Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je bil pomemben zlasti zaradi tega, da analizira prve uspehe in tudi težave, na katere so naletele sindikalne organizacije pri uresničitvi sklepov kongresa. Ocena in izmenjava izkušenj in stališč naj bi pomagale projektirati delo za bodoče obdobje. Poleg tega pa je imel plenum še nalogo, da izreče svoje mnenje tudi o julijskih podražitvah nekaterih proizvodov.

Zelo enotna je bila ugotovitev plenuma, da se nekatera priporočila kongresa, ki so dobila široko družbeno podporo proizvajalcev, prepočasi realizirajo. To velja zlasti za zmanjšanje obsega investicij, ki resno ogroža porast standarda proizvajalcev. Čeprav je bilo po kongresu čutiti pritisk na zmanjšanje investicij, čeprav so bile podvzete nekatere administrativne mere in priporočila, se dinamika investicijske potrošnje in »mrzlice« ni občutno zmanjšala. Samo nekaj najbolj kričečih primerov drobnih investicij, ki nimajo bistvenega vpliva na dinamiko investicij, je bilo zmanjšanih. Vzrok za to je treba nedvomno iskati pri organih politično teritorialnih skupnosti, ki nočejo (pravijo, da ni mogoče) popustiti v svojih pogledih na ekstenzivno investiranje, prav tako pa se je dala tudi večina proizvajalcev prepričati, da je treba investicije zmanjšati, vendar ne njihove, ki so povsem upravičene in nikogar ne ogrožajo, najmanj pa življenjske ravni proizvajalcev, Posebej pa je treba poudariti, da so banke, ki bi morale biti boljši regulator »presežne potrošnje«, na vsej črti odpovedale. Marsikdo, ki je dobil s strani inšpekcije ali družbenega knjigovodstva prepoved za nadaljnjo gradnjo, ker nima pokritja, je kaj lahko izposloval potrdilo od banke, da je z njegovimi sredstvi vse v redu. Zelo verjetno pa gre pri teh potrdilih za zavestno prezadolžitev, ki bo nujno pritiskala na standard.

Iz vseh naštetih razlogov je plenum soglasno sklenil, da je potrebno podvzeti bolj energične, uspešnejše ukrepe, da se obseg investicij nujno zajezi in zmanjša na pametno mero.

Naslednji problem, ki je vzbudil v zadnjem času precej polemik, so bile julijske podražitve nekaterih surovin. Čutiti je bilo štiri izhodišča v njegovi oceni.

Julijske podražitve pomenijo prve ukrepe za stabilizacijo našega gospodarstva, odpravo najhujših nesorazmerij in projektiranje cen na mednarodno raven, kar naj v naslednjem razdobju, z novimi ukrepi, zagotovi večjo realnost posameznih cen in omogoči proizvajalcem, da z zelo realnimi računicami in kalkulacijami ugotove svoje mesto v gospodarstvu, menjavi in na osnovi tega podvzemajo vse potrebne ukrepe, da bi dosegli večjo stabilizacijo gospodarstva.

Julijske podražitve so bile nujne spričo nastale situacije in razmerij v gospodarstvu (slaba letina pšenice, pomanjkanje električne energije, premoga, slab položaj teh panog) imajo pa to slabost, ker so parcialne, delne, kar seveda povzroča nemir v ostalih panogah proizvodnje, ki tudi smatrajo, da bi jim bilo treba korigirati cene.

Julijske podražitve so bile preuranjene, premalo proučene, sprejete v nepravem času, kar je povzročilo verižno povečanje cen in še zmerom pritiska na povišanje, kar je in bo ogrozilo standard proizvajalcev.

Julijske podražitve niso izboljšale materialnega položaja v gospodarstvu niti ne v panogah, kjer je podražitev nastala. Računice raznih kombinatov in tudi delovnih organizacij izven panog, ki jih je zajela podražitev, kažejo, da so sedaj v mnogo slabšem položaju.

V živahni razpravi, v kateri je sodelovalo blizu 40 diskutantov, je naposled prevladalo mnenje, da so bili julijski ukrepi nujni in pravilni ter da je treba z nadaljnjimi, hitrimi ukrepi zagotoviti, da ne bo ogrožen standard proizvajalcev, da bodo delovne organizacije dobile več sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo, da bodo čedalje bolj postajale nosilci in kreatorji ne samo osebne, temveč tudi razširjene reprodukcije.

Ob teh razpravah, ki so zelo žive, kritično naperjene zoper slabosti gospodarskega sistema, togosti, nestimulativnosti in neekonomičnosti, pa se postavlja zelo tehtno vprašanje: Kaj so tiste prve, neposredne naloge proizvajalcev in delovnih organizacij, da realizirajo zaključke V. kongresa? Tu stojimo, težko bi rekli — pred dvema odločitvama, ali naprej vztrajno kritizirati in popravljati sistem, pričakovati od tega ključnih rešitev, ali pa so rešitve predvsem v delovnih organizacijah. Oster, kategoričen odgovor tu ni mogoč, ker se enemu in drugemu ni mogoče odreči. Važnejše pa je, kar imamo za bistveno, kaj naj bi bila osnovna naloga sindikalnih organizacij v bodoče? Ali naj pričakujemo izboljšav in rešitev od sprememb sistema, ali pa imamo že možnosti, da tudi s sedanjimi sredstvi in tistimi, ki jih v najbližji bodočnosti pričakujemo, lahko dosežemo veliko boljše rezultate gospodarjenja, veliko boljši standard proizvajalcev.

Nekateri površni izračuni delovnih organizacij, predvsem pa njihov materialni položaj in standard, kažejo, da so med njimi velike razlike, ki pa niso nastale samo zaradi opremljenosti, zaradi zelo različne vrednosti osnovnih sredstev proizže dolgo vztrajno dokazujejo, v panogah, kjer nekatera podjetja že dolgo vztrajno dokazujejo v kako nemogočem položaju se nahajajo, druga podjetja ustvarjajo dobre dohodke, precejšnja sredstva za razširjeno reprodukcijo. Zato se vsiljuje zelo tehten pomislek, ali so vedno razlike v panogah, med panogami, ali pa so samo razlike med delovnimi organizacijami. Ob tem seveda ne mislimo, da nekaterih razlik ni, toda bistveno je, ali bomo zdaj vztrajno poskušali iskati te razlike, računali in pričakovali rešitev izven, ali pa se bomo spoprijeli s slabostmi v sami delovni organizaciji.

Prav gotovo je realnejša, bolj perspektivna rešitev, da se vztrajno spopadamo z lastnimi slabostmi, da s sistemi delitve po delu, ki še niso zaživeli, da z boljšo delitvijo znotraj delovne organizacije (ne pa samo delovna organizacija — skupnost), poskušamo iztisniti iz naših tovarn, polj in rudnikov tisto, kar nam z obstoječo mehanizacijo že lahko dajo. Najbrž je teh rezerv več, kot pa si predstavljajo največji optimisti.

vit

V OKVIRU

Zaradi različnih stališč na člene Zakona o dodatku na pokojnine poslancem Zveznega zbora ni preostalo drugega, kot sklepanje odložiti. Iz razprave pa lahko izluščimo vzroke, zakaj tako potrebni zakon odlagamo.

Amandmaji poslancev so bili oprti na obširno dokumentacijo in tehtne dokumente: težak materialni položaj upokojencev in znatni viški v skladih dolgoročnih zavarovanj. Zaradi tega tudi njihov predlog, naj zakonsko določilo dopušča republikam samostojno odločati o višini dodatka, če to zahtevajo zvišani življenjski stroški in, če za to obstajajo sredstva v skladih.

Temu nasprotno stališče Zveznega sekretariata za delo se je opiralo le na obrazložitev, da vnašanje takih določil v zakon ne bi bilo v skladu z namenom, ki ga ima.

Namen vsakega zakona (ne samo tega) je, da uredi stvari najbolje. Take morajo biti tudi intencije vseh ukrepov. S takih aspektov so družbeno-politični organi in poslanci zahtevali spremembo predlaganih zakonskih določil, ki bi s fiksno določenim zneskom za povišanje onemogočila vskladiti potrebe z možnostmi. Prav v tem pa so razlike predlaganih stališč.

POKOJNINE

Višina dodatka na pokojnine pri vsem tem ni bistven problem. Pač pa načela, dati samoupravne pravice pokojninskim skladom. Take naj bi bile po mnenju družbenih organov intencije zakona o dodatku. Prav ta načela pa so vzrok, da nekateri zaskrbljeno varujejo »ogrožene« intencije.

Samoupravne pravice so dane z Ustavo. Na tej osnovi usklajamo zakonska določila in predpise. Delovni kolektivi so dobili široka pooblastila, da v skladu z ustavnimi načeli v svojih statutih celo utirajo pot novi zakonodaji. Tako bo ta življenjska, ker bo izšla iz življenjske prakse. Potemtakem tudi novi zakon ne more v svojih določilih biti neživljenjski.

Po predlogu Zveznega sekretariata za delo, da bodo proučili možnost dodatka 2500 din za vse upokojence (linearno), lahko sklepamo, da obstaja bojazen, da bodo s sprejetimi amandmaji kršene intencije sedaj veljavnega pokojninskega zakona. Omenjeni zakon, po katerem je izkoriščanje sredstev dolgoročnih zavarovanj v kompetenci zveznih organov, je naš razvoj že prerasel. Postal je ovira za poglobljene samoupravne pravice tistih, ki dolgoročne sklade ustvarjajo. Zato tudi pripravljajo novega. Vendar tega zakona še ni, materialni pogoji upokojencev pa so kljub sredstvom v skladih čedalje slabši. Taka situacija je zahtevala tudi sprejetje novega zakona o dodatkih na pokojnine.

Predlog zakona ni odlok že obstoječega zakona, temveč samostojen ukrep. In prav zaradi tega ni nobene potrebe, da ne bi bil življenjski. Čigave intencije je potemtakem treba varovati? In kdo je bolj upravičeno zaskrbljen: tisti, ki zahtevajo decentralizacijo samoupravnih pravic, s katerimi bi lahko obdržali realno vrednost pokojnin, ali tisti, ki tudi nove ukrepe skušajo utesniti v stare okvire? Ne do konca pojasnjeni razlogi za tako pojmovan namen zakona teh slednjih, so zavlekli dokončni sklep o dodatku na pokojnine kljub prizadevanjem najvišjih družbenih organov. Kljub predlogom za nadaljnje ukrepe, ki sta jih na podlagi ekspozeja in razprave sprejela na zadnji seji Zvezni in Gospodarski zbor Zvezne skupščine, da je treba z ustreznimi ukrepi izboljšati življenjski standard upokojencev, če hočemo dosledno uresničiti sprejeto politiko na področju standarda.

N. LUZAR

IZKUŠNJE ŽTP MARIBOR SO ODLIČNE

TUDI ŽELEZNICA IMA VELIKO NOTRANJIH REZERV

Podjetnost železničarjev je treba še bolj sprostiti

Maribor je Meka železničarjev. Iz vse Jugoslavije prihajajo v tamkajšnje železniško transportno podjetje. Po vsej Jugoslaviji se je namreč razvedelo, da je ta delovna organizacija najdalje z uresničevanjem samoupravljanja. Obiskali so jih tudi že poslanci Zvezne skupščine. Tudi tovariši iz Centralnega odbora sindikata delavcev prometa in zvez, ki so izrazili prepričanje, da mariborski železničarji dajejo primer, kako je treba gospodariti na železnici.

IZHODIŠČE: DELITEV OSEBNIH DOHODKOV PO DELU

Izhodišče vseh sprememb, ki jih prinaša samoupravljanje železnici, je nagrajevanje po delu. Delitve osebnega dohodka po delu so se lotili podobno kot v javni upravi, na sodiščih in sploh družbenih službah. 55 % vrednosti delovnega mesta predstavljajo stalni del osebnega dohodka. Tega dobijo za prisotnost na delovnem mestu. Preostanek dobijo za delo, ki ga lahko v delovnem času opravijo. Za ilustracijo naj navedemo primer odpravnika vlakov. Njegova službena dolžnost zahteva prisotnost na delovnem mestu tudi takrat, ko nima dela. V starem sistemu nagrajevanja v tem času ni iskal dela zase. Zdaj se zaposli na primer še pri blagajni. Išče pa tudi druga dela. Saj lahko pride na ta način tudi nad 100 % plačo.

REZULTAT NAGRAJEVANJA PO DELU: ORGANIZACIJA DELA SE IZBOLJŠUJE

Rezultat? Osebje posameznih postaj in sploh železničarji si sami iščejo delo. Kar so prej naredili trije, zdaj postorita dva. Čeprav se je obseg dela na železnici zadnja leta močno povečal, ga opravijo v tem podjetju še vedno z istim številom zaposlenih. Torej se je storilnost povečala! Pa tudi stroški so se zmanjšali. Te pa obračunavajo po sekcijah. Manj stroškov je, več dela je opravljenega in boljše, več osebnih dohodkov si lahko razdelijo. Težava pa je v tem, da nekatera delovna mesta zahtevajo prisotnost železničarja, ne nudijo pa mu dovolj možnosti za delo. Na primer čuvaj pri zapornicah. Na ta način imajo veliko delovnih mest, ki so le 40 do 50 % obremenjena.

BOLJŠA ORGANIZACIJA DELA ZAHTEVA BOLJŠI SISTEM POSLOVANJA

To narekuje spremembe, ki jih samo delitev osebnega dohodka po delu ne omogoča, pač pa nakazuje. Nekaterih sprememb so se v mariborskem podjetju že lotili. Na primer: iz nekaterih postaj so naredili postajališča. Čemu bi zaposlovali dva šefa postaj, ko je dovolj en sam. Toda — pri tem so naleteli na odpor občanov. Nekdo se je pritožil zato, ker na postajališču ni mogel naložiti na vlak svojega kavča. Drugi je pisal uredništvu »Dela«, ker ni mogel dobiti na postaji nekih informacij. Na manjših postajah je namreč za železnico čista izguba plačevati delavca tudi za čas, ko tam sploh ni potreben. V daljših presledkih v voznem redu. Občan pa se je skliceval na škodo, ki jo ima od tega — turizem.

ZAČEL SE JE SPOPAD Z ZASTARELIM POJMOVANJEM VLOGE ŽELEZNICE

Kaj šele bi bilo, če bi ukinili postaje! Saj vemo, da mnoge komune zahtevajo še vedno nove postaje. Ker prebivalci z vasi vedno več potujejo. Tudi Tovarna avtomobilov zahteva pri Teznem še eno postajo — bliže tovarni. Da bi bilo njihovim delavcem bliže v tovarno in da bi se znebila avtobusnega prevoza. Kaj pa potem, če želi železnica ukiniti nerentabilno progo? Tudi od tod ima železniško transportno podjeje v Mariboru slabe izkušnje. Od-

(Nadaljevanje na 2. strani)

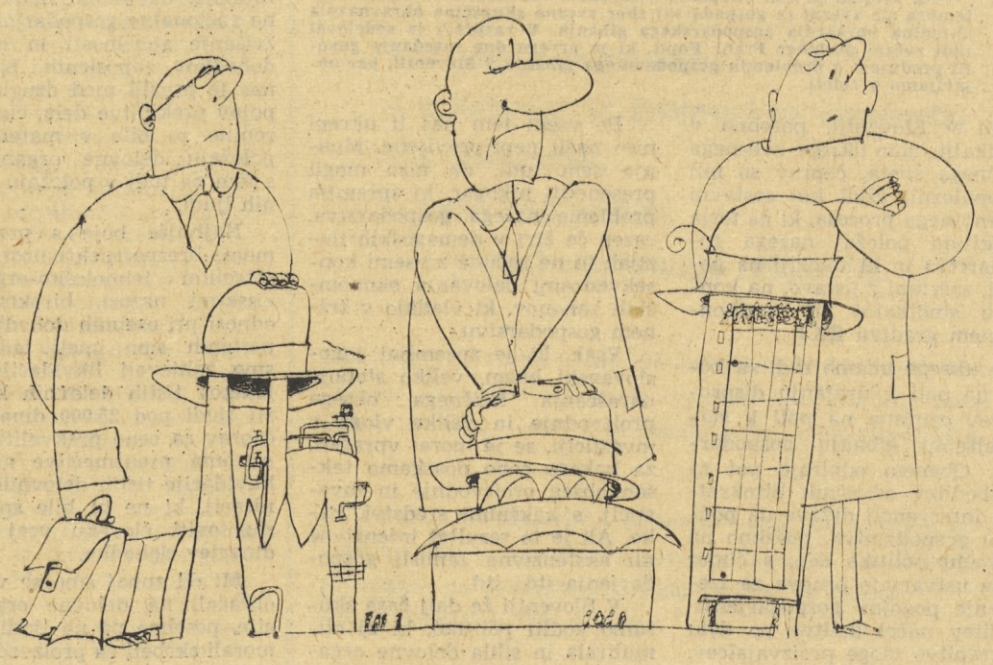

Nepokritih investicij ni!

Karikatura: MILAN MAVER

ZAPISEK O »SATELITIH« — »ALMIRA« RADOVLJICA, OBRAT NOVA GORICA

Konec negotovosti

Marsikaj kaže, da so problemi samoupravljanja in gospodarjenja največji prav v tistih kolektivih, ki predstavljajo tako imenovane »satelite« večjih delovnih organizacij. Taki kolektivi in obrati, nastali v času reševanja »socialnih« problemov nerazvitih področij, praktično nimajo nobenih samoupravnih pravic. Samostojno le izjemoma odločajo o delitvi sredstev, ki jih ustvarjajo, če sploh vedo — tudi izjemoma — kako gospodarijo. Dejansko suvereni so le pri urejanju zadev s področja delovnih razmerij, kar pa v praksi tudi ne pomeni »velike« pristojnosti. Zato ni čudno, da taki obrati skoraj po pravilu samo životarijo in hkrati živijo v stalni negotovosti, kaj bo jutri o njihovem nadaljnjem obstoju mislil njihov ustanovitelj, se pravi, matično podjetje.

Zakaj je v praksi prišlo do takih razmer, kot jih opisujem, z nekaj besedami ni mogoče povedati. Ne bi pa se dosti oddaljili od resnice, če bi rekli, da je vzrok zgolj in samo to da niti takrat, ko so te obrate ustanavljali, niti zdaj, ko »sateliti« živijo in delajo, njihovi ustanovitelji niso imeli v rokah in pred očmi tudi ekonomske računice. Povsem razumljivo in logično se namreč zdi, da ustanovitelj takega obrata poskrbi za take delovne pogoje v svojem »satelitu«, da je ta sposoben življenja in ne le životarjenja. Sicer bi bilo bolje, da bi take nedonošenčke zaprli in delavce zaposlili drugod, kjer bi s svojim delom dosegali boljši efekt tako za družbo kot tudi zase. Skratka — gre za to, da ob sedanjih pogojih gospodarjenja, ob vedno večjem pomanjkanju delavcev, »sociala« po dosedanjem receptu in za vsako ceno res ni potrebna, še manj pa nujna oblika pomoči tako imenovanim nerazvitim področjem.

Primer novogoriškega obrata radovljiške »Almire« pomeni dovolj zgovoren dokaz gornjih trditev. Obrat, ustanovljen v letu 1960, je vse do letošnje pomladi stalno živel v negotovosti, doklej bo še obstajal. Morda so temu botrovale tudi nevšečnosti zavoljo naglega menjavanja direktorjev v matični tovarni (samo v zadnjih dveh letih so zamenjali pet direktorjev!), ki so imeli vsak svoje poglede glede »satelita« v Novi gorici. Kolektiv tega obrata pa je vse do letošnjega leta vedel samo to, da imajo nizke osebne dohodke zaradi tega, ker so pasivni. O vsem so namreč odločali v Radovljici. In če se je goriški kolektiv občasno zavzemal, da bi uredili preskrbo s surovinami, poskrbeli za enakomernejšo dinamiko proizvodnje in manj menjav modelov, ki jih na zastarelih strojih lahko proizvedejo, so z uprave podjetja dobili skopo pojasnilo: če vam ni prav, vas vsak čas lahko ukinemo, saj ste pasivni!

Nič čudnega, če je v novogoriškem kolektivu zavoljo tega vladala velika negotovost in zaradi nje tudi huda fluktuacija. Kolektiv sicer ni velik, saj šteje le 63 članov, vendar se je na primer samo lani v »celoti zamenjal«. Temu primerni so bili tudi delovni uspehi: nizka proizvodnja na zaposlenega, majhni osebni dohodki (povprečno med 20 in 22.000 din), nič skladov.

Letos so se stvari vendar spremenile. Na zahtevo matičnega obrata, naj novogoriška občinska skupščina poravna izgubo v tem obratu, ali pa ga bodo zaprli, so Goričani odgovorili, naj »Almira« uvede samostojen obračun tudi za novogoriški obrat. Tega namreč doslej sploh niso imeli. Med temi razgovori so v »Almiri« spet zamenjali direktorja. Novi direktor, tako pravijo v goriškem obratu, je prvi pokazal dobre namene. Šele na podlagi ločenega obračuna proizvodnje in ustvarjenega dohodka je tudi po njegovem mnenju mogoče reči, ali je goriški obrat sposoben življenja, ali ne. In če ne bi bil: ali je »Almiri« vseeno potreben ali pa ji ni. Tako je novogoriška »Almira« prišla do samostojnega obračuna. Le-ta je ob polletju pokazal, da nimajo izgube. »Ustvarili smo dva milijona in 800 tisoč za sklade,« pravijo. »Kdo ve, kako je bilo prej in na podlagi česa so v Radovljici izračunavali našo izgubo. Saj je morda res bila, toda — radi bi vedeli, kje in zakaj?«

Zdaj torej v novogoriškem obratu za vsak mesec posebej vedo, kakšen dohodek ustvarjajo. Vedo, da niso pasivni in to zanje pomeni dosti več kot zgolj podatek o ustvarjenih skladih. Prav zavoljo tega se je zmanjšala fluktuacija, saj so samostojnemu obračunu sledile še druge spremembe: predvsem boljša preskrba s surovinami in tak proizvodni program, ki ga lahko obvladajo z najmanjšimi stroški in z opremo, kakršno imajo. Prav to in pa občutek, da tudi njihov obrat ni brez perspektiv, je pripeljalo do boljših delovnih uspehov. Količinska proizvodnja na zaposlenega v prvem polletju letos je bila za 75 % višja kot lani v istem času. Osebni dohodki pa so se zdaj dvignili na povprečno 38.000 din. Ob tem velja omeniti, da polovico proizvodnje (za letos predvideno 200 milijonov) izvozijo.

Ne gre pa zgolj za to, da novogoriška »Almira« zdaj dosega boljše rezultate. Njen kolektiv je že zvedel, da bodo dobili novo opremo. Za matični obrat torej niso privesek, ki bi pomenil breme. Tudi to vpliva na boljše odnose znotraj obrata in znotraj kolektiva.

Vse tisto, kar v novogoriškem obratu želijo, s sedanjimi spremembami seveda, še ni uresničeno. Predvsem bi radi (in vso pravico imajo!) sami tudi odločali o delitvi dohodka, ki ga ustvarjajo. Zdaj, ko se je izkazalo, da ne poslujejo z izgubo, menijo, da bodo lažje uredili tudi ta problem.

-mG

TUDI ŽELEZNICA IMA
VELIKO NOTRANJIH REZERV

(Nadaljevanje s 1. strani)

ločili so se za ukinitev kratke, nekajkilometrske proge od Poljčan do Konjic. Dovoljeno jim je bilo s pogojem, da nadomestijo prevoz z avtobusom — po železniški tarifi. Avtobusna podjetja bi sicer prevzela ta prevoz, vendar s pogojem, da jim železniško podjetje plača razliko. Potem jim je že cenejši lastni cestni prevoz, ki je končno manjša izguba kot pa železniški prevoz.

V mislih imajo ukinitev še nekaterih takih prog, vendar — kdo jih bo razumel. Komune, ki nimajo nobene materialne obveznosti nasproti železnici, se upirajo takim ukrepom. Pod pretvezo skrbi za svoje občane. In za svoja podjetja. Pošiljajo delegacije na železniško podjetje, na forume. Pripravljene so se pritoževati do najvišjih forumov. Ker so vajene jemati železnico kot javno službo, ne pa kot gospodarsko organizacijo, kar zdaj praktično še vedno ni.

KAKO ZAINTERESIRATI KOMUNE ZA ZMANJŠANJE STROŠKOV ZA ŽELEZNICE

Pa je vseeno, ali stane prevoz na eni progi 60 din na kilometer, ali pa 6? Razlika je velika, zato bi bilo dobro, da bi jo po komunah tudi čutili. Če bi bile cene prevozom po različnih progah različne, ustrezno vsaj nekoliko stroškom prog, mar bi se tedaj komune potegovale za vsako progo, ki jo imajo? Prav gotovo bi se odločale za cestni promet, če je železnica predraga. Ali pa bi bile za zmanjšanje stroškov za drugo progo. Pristale bi na zmanjšanje števila postaj. In na podobne, ekonomske utemeljene ukrepe železniških podjetij, ki jih zdaj ne odobravajo, medtem ko se čudijo visokim izgubam, ki jih železnice izkazujejo.

PODJETNOST ŽELEZNIČARJEV OVIRA NEEKONOMSKA DELITEV DOHODKA

Pa tudi drugače bi lahko zmanjšali stroške na železnici. Mariborsko železniško transportno podjetje je že poskusilo tudi z avtomobilskim zbiranjem kosovnega blaga z manjših postaj v tri odpremne centre — v Mariboru, Celju in Ptuju. Na ta način je pospešilo prevoz kosovnega blaga s »kosovcem«, posebnim vlakom, ki to blago prevaža. Toda po sedanji delitvi dohodka netotonskih kilometrih se mu to ne splača. Mariborsko podjetje se s cestnim prometom obremenjuje, škodo pa ima tudi ljubljansko podjetje, ki organizira tak železniški prevoz: priznano mu je manj stroškov, kar pomeni v železniškem jeziku tudi — manj dohodka, čeprav so na ta način vagoni mnogo bolje izkoriščeni...

Ker se na ta način železničarji uveljavljajo v akviziciji — zbiranju blaga za prevoz, dejansko dosegajo ne samo večji obseg prevoza, temveč tudi večjo vrednost transportiranega blaga. Iz tega izhaja, da bi nujno morali biti deležni ekvivalentnega dohodka. Pa niso. Dohodek delijo na železnici centralno. Potem ko seštejejo vse kilometre prevoženega blaga in izračunajo vrednost dohodka po različnih tarifah. To povprečje pa ima to slabost, da dobijo tisti, ki prevažajo najmanj vredno blago (po sedanjih tarifah) večji dohodek, kot so si ga zaslužili, in obratno, tisti, ki imajo visoke rezultate dela, manj.

ZAHTEVE ŽELEZNIČARJEV SO ZAHTEVE DRUŽBE — SAMOUPRAVE

Tako se mariborskemu železniškemu transportnemu podjetju redno dogaja, da dobijo manj dohodka, kot pa ga dejansko ustvarijo. Če bi po tem kriteriju dohodek tudi delili, potem bi morali delavcem dajati manj osebnega dohodka, kot pa si ga zaslužijo z delom. Prav zaradi tega imenujejo količino osebnega dohodka, ki ga izračunajo po svojih merilih »zahtevani osebni dohodek« za delavce in »zahtevani dohodek« za sekcije. V našem časnikarskem jeziku, ki mu lahko rečemo tudi družbeni, lahko temu rečemo: zahteva železniških delovnih organizacij, naj bodo železniški delavci plačani po delu, ki ga v sedanji organizaciji železnic opravijo. Hkrati pa je to tudi zahteva, naj jim bo omogočeno izboljševati organizacijo dela, večati podjetnost v smislu ekonomskih zakonov in vzpostavljati gospodarske odnose z ostalimi podjetji.

IZKORIŠČANJE NOTRANJIH REZERV — POGOJ ZA USTVARJANJE EKONOMSKIH CEN

Gospodarski položaj železnic bi se prav gotovo znatno spremenil, če jih ne bi zadrževali v okvirih javnih služb, ki so dolžne ustreči povsod vsem in vsakomur, njihov dohodek pa ni odvisen od njihovega uspeha v delu, temveč od presoje izven delovnih organizacij. Izkušnje železniškega transportnega podjetja v Mariboru kažejo, da je mogoče znatno zmanjšati stroške poslovanja železnic, če se njena organizacija znatno izboljša. Z drugimi besedami: tudi železnice imajo ogromno notranjih rezev. Izkoriščanje teh rezerv vnaša v gospodarjenje železnic prav toliko optimizma, kolikor pesimizma povzročajo doslej ugotovljene izgube. To pa pomeni, da priznanje statusa gospodarske organizacije železnicam ne pomeni samo zvišanje cen, temveč predvsem ekonomizacijo cen, ki po sedanjih enotnih tarifah sploh ne ustrezajo tržnim pogojem.

PRAKSO, KI JE DOBRA, OVIRA TEORIJA SKUPNOSTI JUGOSLOVANSKIH ŽELEZNIC O DELJIVOSTI ODGOVORNOSTI

Izhod iz sedanjega položaja torej ni v ponovni centralizaciji železnic, kot to meni skupnost jugoslovanskih železnic, temveč v poglabljanju decentralizacije z utrjevanjem samoupravljanja. Popolnoma jasno je, da ne gre zanikati potrebe po tehnološko organizacijski enotnosti železnic. Prav tako jasno pa je tudi to, da je nujno spodbujati interes za izboljšanje organizacije železnic s tehnologijo skupaj. Spodbujati je treba napredek na železnicah, kar pa ni mogoče doseči z omejevanjem, temveč le z večanjem pravic delovnih organizacij v upravljanju z železnico.

Nihče se ne more več strinjati s teorijami dvojnosti, ki se znova pojavljajo na železnicah, prav tako kot smo jih opazili že povsod, tudi v gospodarstvu, da je eno tehnološka disciplina, drugo pa upravljanje ali pa drugače, da so komunisti na eni strani odgovorni kolektivu, v katerem delajo, na drugi po svoji organizaciji, kot je zabeleženo v »Železniških novinah«. Kam pa bi pripeljalo podrejanje komunistov potrebam »tehnološke organizacijske enotnosti«? Odkod izvira ta tendenca? Naj odgovorim z besedami predsednika sindikalnega odbora železniškega transportnega podjetja v Mariboru, tovarša Alojza Rizmana:

»Menim, da je prizadevanje kolektivov Skupnosti drugačno kot kolektivov železniških delovnih organizacij, ki zasledujejo druge cilje. Od tod se kristalizirajo dvojni interesi. Mi sodimo, da so interesi komunistov in delovnih organizacij identični. Imenujejo se samoupravljanje. Zato je tudi njihova odgovornost nasproti delovnim organizacijam v bistvu enaka kot nasproti lastni organizaciji. Zato je iz našega dela očitno, da smo na dobri poti, čeprav skušajo rezultate našega dela negirati tudi prek tiska.

ZMAGUJE SEVEDA SAMOUPRAVLJANJE

Po vsem tem je jasno, da je treba na železnici čim prej in čim več spremeniti na boljše, ne na slabše. Na to opozarja argument, ki ga je Skupnost jugoslovanskih železnic posredovala javnosti — 30 milijard dinarjev letošnje izgube. Slediti je treba spoznanjem delovnih organizacij železničarjev in še bolj sprostiti njihovo podjetnost. Omogočiti jim, da dejansko gospodarijo, izkoristijo notranje rezerve in najdejo tržno vrednost železniškega prevoza.

Ker je tako, ni prav nič čudno, da se delovne organizacije železničarjev ravnajo po izkušnjah tistih, ki so največ storili za tak položaj železnic v naši družbi. Ti pa so slučajno delovna organizacija v Mariboru in ne Skupnost jugoslovanskih železnic v Beogradu. Ni pa slučajno, da je osnovna delovna enota nosilec boljših rešitev, ne pa njena »nadzgradba« — Skupnost. To je rezultat samoupravljanja, ki je pri nas družbeni sistem. Lahko bi tudi rekli, vidni izraz odmiranja države.

V. ŠIREC

IZKUŠNJA TOVARNE DUŠIKOVIH SPOJIN V GORAŽDU

Krajši in plodnejši delovni teden

Videti je, da je tovarna dušikovih spojin v Goraždu naredila dobro potezo, ko se je letos odločila za 42-urni delovni teden. Polletne bilance so presenetile celo ekonomiste, ki so napravili vse mogoče kalkulacije.

Zraven skrajšanega delovnega časa, je porasla proizvodnja osnovnih proizvodov — dušika in metanola, v prvem polletju za 5,7 odstotkov, v primerjavi z istim obdobjem lani.

V tovarni so, v tem relativno kratkem času, dosegli še druge dobre strani krajšega delovnega tedna. V prvem polletju so se bolezenski izostanki zmanjšali za 18,5 %, kar praktično pomeni, da je prihajalo na delo 14 delavcev več, čeprav je razsajala v marcu epidemija gripe.

Delovni čas je razporejen tako, da delajo delavci v proizvodnji 6 dni po 8 ur, nakar imajo dva dni prosto. Proizvodni proces zahteva vse tri izmene. V tovarni menijo, da so srečno rešili tudi problem dela v izmenah.

V tretji, nočni izmeni ni delal nihče rad. Delavec je moral vložiti ves napor, da ne bi zadremal. Zaradi tega so se odločili, da se bodo delavci menjavali namesto vsak teden, vsaka dva dneva — tako, da dela delavec šest dni, v vsaki izmeni po dva dneva. Ta sprememba je ugodno vplivala na kondicijo in zdravje delavcev.

Na skrajšani delovni teden so prišli, ne da bi povečali število delavcev. Poiskali so tudi možnosti, za racionalnejšo izrabo delovnega časa. Prej je na vsakem delovnem mestu v proizvodnji moral biti zraven treh delavcev, še četrti, tako imenovani »skakač«, ki je vskočil v delo v sezoni letnih dopustov, prostih dni in bolezenskih dopustov, njegov delovni čas pa je bil le polovično izkoriščen. Z boljšo razporeditvijo izmen, zamenjuje »četrti delavec« sedaj dva delovna mesta, tako, da dela danes na vsaki dve delovni mesti v proizvodnji sedem, namesto osem delavcev.

Večjo produktivnost in delovno sposobnost so dosegli še z nekaterimi drugimi spremembami. V tovarni so letos zgradili ekspres-restavracijo, kjer pripravljajo prvič tople obroke, zgradili so tudi ambulanto itd.

Letne dopuste izkoriščajo boljše. V minulih letih je izkoristila letni dopust velika večina delavcev od junija do konca avgusta, letos so začeli z letnimi dopusti že januarja. Z ozirom na karakter proizvodnje, bodo morali delavci v proizvodnji, koristiti svoj letni dopust izven sezonskih mesecev. Za te delavce predvidevajo tudi višje regrese za dopust, celo po 70 % stroškov bivanja bodisi v domačem počitniškem domu, bodisi na morju ali v planinah.

Z. PRPIĆ
(Po »Radu«)

Z IZPOPOLNJEVANJEM SISTEMA K STABILIZACIJI GOSPODARSTVA

Razprava zveznega poslanca Franca Popita na skupnem zasedanju zveznega in gospodarskega zbora zvezne skupščine dne 14. IX. 1964

Na svojem prvem skupnem jesenskem zasedanju 14. in 15. septembra sta zvezni in gospodarski zbor zvezne skupščine obravnavala aktualna vprašanja gospodarskega gibanja. V razpravi je sodeloval tudi zvezni poslanec Franc Popit, ki je prvega dne zasedanja govoril predvsem o problemih gospodarskega gibanja v Sloveniji, kar objavljamo v celoti.

Mi v Sloveniji, posebno v sindikatih, smo ukrepe zveznega izvršnega sveta, čeprav so bili nepopularni, vzeli kot sestavni del enotnega procesa, ki ga terja objektivni položaj našega gospodarstva in ki temelji na politiki, začrtani z ustavo, na kongresu sindikatov in predkongresnem gradivu ZKJ.

Te ukrepe imamo radi za korak na poti k urejanju disproporcev oziroma na poti k stabilnejšemu gibanju gospodarstva. Obenem odpirajo pot za osvoboditev odvečnih birokratskih intervencij države na področju gospodarstva, posebno na področju politike cen, s čimer se že ustvarjajo osnove za izenačenje pogojev gospodarjenja, utrditev načel delitve po delu in krepitve vloge proizvajalcev.

Po vsem tem nas ti ukrepi niso našli nepripravljene. Mnenja sem tudi, da niso mogli presenetiti nikogar, ki spremlja probleme našega gospodarstva, razen če živi v demagoških iluzijah in ne računa z vsemi konsekvencami delovanja ekonomskih zakonov, ki vladajo v tržnem gospodarstvu.

Vsak, ki je spremljal jugoslovanski boom, veliko stopnjo naraščanja fizičnega obsega proizvodnje in velike vloge v investiciji, se je moral vprašati, za kakšno ceno dosegamo takšen obseg proizvodnje in investicij, s kakšnimi sredstvi, kako. Ali je to rezultat intenzivne ali ekstenzivne zamisli gospodarjenja itd., itd.

V Sloveniji že dalj časa skušamo voditi politiko, ki bi stimulirala in silila delovne organizacije, da vedno bolj mislijo na racionalno gospodarjenje, na zvišanje storilnosti in osebnih dohodkov zaposlenih. K temu nas je prisilil med drugim tudi pojav prekinitve dela, čigar korenine so bile v materialnem položaju delovne organizacije, s tem pa tudi v položaju delovnih ljudi.

Najhujše boje s prakticizmom, brezperspektivnostjo, zastarelimi tehnološko-organizacijskimi nazori, birokratskimi odnosi pri osebnih dohodkih zaposlenih smo imeli tedaj, ko smo zahtevali likvidacijo prejemkov tistih delovnih kategorij ljudi pod 25.000 dinarji, pa čeprav za ceno prekvalifikacije, oziroma preusmeritve ali celo likvidacije tistih delovnih organizacij, ki ne bi bile sposobne zagotoviti človeku vsaj 25.000 dinarjev dohodka.

Mi od zunaj smo se večkrat obračali na delovne organizacije, posebno pa na ljudi, ki so morali skrbeti za proizvodne organizacije, da poiščejo najpopolnejše proizvodne in tehnološke rešitve, vendar nismo imeli vedno velikih rezultatov. Šele, ko smo zahtevali likvidacijo kategorij dohodkov pod 25.000 dinarji, smo dosegli:

Prvič, da so morala operativno tehnična vodstva hitro poiskati izhod v boljši organizaciji dela, širši izbiri, iskanju novih tržišč itd., in

drugič, da smo spodbudili sile v samih delovnih organizacijah, da so same v svojem lastnem materialnem interesu, ne pa mi od zunaj, zahtevale od svojih organizacijsko-tehničnih vodstev modernizacijo proizvodnje. S tem v zvezi se je razvila široka dejavnost in razprava v delovnih kolektivih, kar je koristilo tudi utrditvi vloge neposrednih proizvajalcev. V tem boju smo se srečali z raznimi birokratskimi teorijami, kot na primer s tisto, ki pravi, da je najprej treba doseči večjo storilnost in večje finančne rezultate, nakar bi šele lahko ljudi bolje nagrajevali. Mi pa smo se ravnali po drugem načelu. Da morajo najprej ljudje kolikor toliko dobro zaslužiti in da se vzporedno s tem vežejo njihovi dohodki z rezultati produktivnosti in gospodarskimi rezultati.

POT ZA UVAJANJE 42-URNEGA DELOVNEGA TEDNA

Na podlagi izkušenj moram povedati, da je praksa s svojimi pozitivnimi rezultati potrdila takšno politiko in da so povsod, kjer so izvajali takšno prakso, dosegli lepe uspehe. Še enkrat se je pokazalo, da so nizki dohodki destimulativen činitelj, ki ne more vplivati na razvijanje intenzivne moderne proizvodnje. Nekatere organizacije so si celo začasno izposodile iz lastnih fondov, da so lahko izplačale višje osebne dohodke, vendar z jasnimi obveznostmi, da bodo delovni ljudje, stimulirani z višjim dohodkom, z večjim prizadevanjem, z boljšimi rezultati dosegli večji dohodek in s tem povečali tudi sklade. V tej zvezi bi lahko naštel številne delovne organizacije in navedel dosežene rezultate. Naj omenim samo nekatere. Na primer cementarna Anhovo, tovarna pohištva v Novi Gorici, tovarna čevljev Peko v Tržiču, Tomos v Kopru, predilnica v Škofji Loki, Rog v Ljubljani itd., itd.

S takšnimi akcijami smo prešli tudi na uvajanje več izmen, oziroma razpolagamo z analizami raznih delovnih organizacij, kakšne probleme bi bilo treba rešiti; kadrovske, ozka grla, surovine, reprodukcijski material, delovna sila itd., da bi lahko prešli na več izmen.

To je obenem tudi pot za uvajanje 42-urnega delovnega tedna in za zmanjšanje števila zaposlenih z dohodki pod 30.000 dinarjev. Ta kategorija je junija meseca znašala še vedno 21 odstotkov vseh zaposlenih v Sloveniji, julija in avgusta pa se bo ta odstotek zmanjšal na približno 10 odstotkov.

Menimo, da bo podražitev živega dela vplivala na ekonomično razpolaganje z delovno silo, na uvedbo mehanizacije in sodobnih tehnoloških postopkov, kar bo prav tako koristilo boljšim gospodarskim rezultatom. Pri tem bo imel pomembno vlogo srednji strokovni kader, katerega položaj se v sedanjih razmerah destimulira zaradi zmanjšanja razpona, zaradi strnjevanja kategorij, ki prejemajo od 30.000 do 60.000 dinarjev.

V teh kategorijah je danes skoraj tri četrtine zaposlenih. Zato bomo morali vsekakor, seveda na podlagi delovnih rezultatov, urediti strnjenost v njihovo korist.

Vse to navajamo zato, da bi lahko bolje razumeli reagiranje delovnih ljudi in delovnih organizacij na ukrepe zveznega izvršnega sveta. Mi smo začeli ukrepe uvajati ofenzivno. Nismo

ŠE O NELJUBEM DOGODKU NA PARTIZANSKI CESTI V KRANJU:

Da ne bo ostalo samo na papirju

V zadnji številki »Delavske enotnosti« smo obširneje poročali o nepravilnostih, ki se godijo delavcem gradbenega podjetja »NOVOGRADNJE« iz Tržiča, zaposlenim na kranjskih gradbiščih, stanujejo pa v barakah ob Partizanski cesti. Kot smo že v prvem sestavku omenili, da je vse zadeve vzela v roke disciplinska komisija. Danes že lahko poročamo, kaj je ta ugotovila v zvezi z nepravilnostmi, ki so jih delavci navedli v pritožbi in v zvezi s samovoljnim ravnanjem sekretarja podjetja, ki je postavil skupino delavcev na cesto.

Disciplinska komisija podjetja, ki jo je zadolžil upravni odbor, je delo opravila. Zaslišala je vsakega od prizadetih in o tem poročala na razširjeni seji upravnega odbora podjetja, ki je bila pretekli torek, 15. septembra. Razširjenemu sestanku upravnega odbora in disciplinske komisije so prisostvovali tudi predsednik Občinskega sindikalnega sveta Tržič Viktor Kralj, podpredsednik ObSS Kranj Slavko Kalan in zastopnik Zavoda za zaposlovanje delavcev Kosova in Metohije Čedo Nikolič, od koder je največ prizadetih delavcev.

Izjave, ki so jih dali delavci disciplinski komisiji in so bile prebrane na omenjeni seji, so popolnoma nasprotne od tistih, ki so jih isti delavci podpisali v svoji pritožbi. Delavci v izjavah, ki so jih dali disciplinski komisiji, v celoti zanikajo dejstva, ki so jih navedli v pritožbi. Komu naj sedaj verjamemo? Gotovo drži to, da pri vsej stvari nekaj ni v redu! To so prisotni ugotovili tudi na seji. Da bi v zvezi z dogodkom, ki se je pripetil 3. septembra ob Partizanski cesti v Kranju, zvedeli resnico, so predstavniki podjetja predlagali, da bi se s prizadetimi delavci pogovorili iz oči v oči, na posebnem sestanku.

Kljub temu, da vsej stvari niso prišli do dna, je upravni odbor na seji ugotovil, da imajo res težave z nekaterimi sezonskimi delavci, ki so prišli iz drugih republik. Še posebne so težave v Kranju, kjer imajo v delavskem naselju v Struževem 11 samovoljnih vselitev delavcev z družinami. Če bi tega ne bilo, bi se gotovo našel prostor še za delavce, ki živijo v zares nemogočih razmerah v naselju ob Partizanski cesti. Takega problema na primer v Tržiču nimajo. Ugotovili so tudi, da pri nekaterih delavcih tudi delovna disciplina ni najboljša. Dejstvo pa je tudi, da je večina delavcev, ki so prišli na delo v »Novogradnje«, zelo solidnih.

Upravni odbor podjetja »Novogradnje« je sprejel na seji nekaj zelo koristnih sklepov z namenom, da bi vse nepravilnosti, ki so se dogajale v zadnjem času v kolektivu, kar najhitreje odpravili. Med drugim je v sklepih rečeno, da bodo takoj preselili vse delavce, ki sedaj stanujejo v zasilnem naselju ob Partizanski cesti v Kranju, v naselje v Struževem. Če ne bo dovolj prostora, bodo začasno, še ta in prihodnji mesec zgradili provizorij za potrebe kranjskih gradbišč. Tako bodo vsaj delno stanovanjski problem sezonskih delavcev v Kranju ublažili. Vse stare provizorije ob Partizanski cesti bodo podrli. Zagotovili bodo tudi finančna sredstva za nakup časopisov, televizijskega sprejemnika in raznih športnih rekvizitov. Razen tega bodo tudi poostrili disciplino v delavskem naselju v Struževem in vsakogar, ki se ne bo podrejal redu, tudi takoj odstranili. Za svojce, ki pridejo na obisk k delavcem, bodo uredili v naselju posebno prehodno sobo.

To so glavni zaključki torkove razširjene seje. Pričakujemo, da ne bodo ostali samo na papirju in da se končno zbriše ta problem z dnevnega reda, kot se je že pri marsikaterem gradbenem podjetju na Gorenjskem. Nikakor pa ne moremo mimo dejstva, ki je vrgel črno luč na sestanek v toliko, ker prisotni niso mogli ugotoviti, kdo je resnični krivec za dogodke 3. septembra ob Partizanski cesti v Kranju. Delno smo na to vprašanje odgovorili tudi mi že v prejšnjem sestavku.

MILAN ŽIVKOVIČ

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja ČZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 313-VI, telefon uredništva 33-722 in 36-672, uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in kliši ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

V »GORIŠKIH OPEKARNAH« SO DOSEGLI EVROPSKO STOPNJO PRODUKTIVNOSTI IN POVPREČNE OSEBNE DOHODKE 50.000 DINARJEV OB SKRAJŠANEM DELAVNIKU

Z DELOM DO »ČUDEŽEV«

Tri dejstva najbolj zgovorno pričajo o kolektivu »Goriških opekarn« in o njihovem delu: v zadnjih petih letih so se poslovili od povprečne jugoslovanske in dosegli povprečno evropsko produktivnost; povprečni osebni dohodki dosegajo 50.000 dinarjev; doslej niso najeli niti dinarja kreditov, ampak so se modernizirali izključno z lastnimi sredstvi.

Potem pa je treba omeniti še neki drugi vtis: ko prideš na katerega koli njihovih štirih obratov, skoraj ne vidiš žive duše. To je posledica mehanizacije in modernizacije, ki po njihovih besedah še ni končana. Njihove peči bodo postopoma dajale še več opeke, lastna cena bo še naprej padala, produktivnost bo naraščala in osebni dohodki vzporedno z njo, ne da bi se na zunaj karkoli bistveno spremenilo.

To ni vizija daljne bodočnosti. Govorim o sedanjosti, o kateri pričajo tudi omenjeni rezultati. Dosegajo pa jih na način, ki se jim zdi najbolj primeren: »Ni treba, da bi šli v ne vem kakšno veliko in visoko mehanizacijo. Gre samo za to, da odpravimo najtežje ročno delo s stroji. To je pot zniževanja stroškov in naraščanja proizvodnje, to je pot v industrijo,« je povedal tehnični direktor tovariš Karlo Mozetič.

In tega se tudi držijo že ves povojni čas, zlasti pa še zadnjih pet let. Tedaj, pred 5 leti, so namreč imeli še šest obratov. Nobeden izmed njih ni bil dovolj mehaniziran, povsod je primanjkovalo delavcev, remontna služba ni bila dovolj močna, da bi zmogla vsa popravila na šestih krajih. Zato so se odločili, da bodo zaprli tista dva obrata, kjer so bili delovni pogoji najtežji. Delavce pa so premestili na ostale, le nekaj kilometrov oddaljene obrate. Tako so vse svoje sile in moči skoncentrirali na sedanje štiri obrate. Navzlic opustitvi dveh obratov so v preostalih štirih obratih že prvo leto po tej reorganizaciji dosegli le za malenkost višjo proizvodnjo kot prej v šestih obratih. Kot pravijo, je vzrok preprost: vsi obrati so imeli dovolj delavcev, remontne skupine pa so zmogle popravila, saj je bilo delo bolj skoncentrirano in zato lažje.

Potem pa so začeli postavljati »spomenik« svoji pridnosti; iz zastarelih obratov ustvarjati industrijo opečnih izdelkov. Rezultat tega je, da so doslej skoraj v celoti odstranili »garanje«, tako značilno za naše opekarne. Namesto ročnih vozičkov in vedno utrujenih rok za notranji transport skrbijo majhni traktorji. Mehanizirali so delo v glinokopih. Potem so prišle na vrsto umetne sušilnice. Za njimi prva izmed dveh zorilnic, kjer glino predelujejo, da bi bila končna kvaliteta opeke čim boljša. Hkrati jim to pomeni nekako ozko grlo: če je v zorilci dovolj gline, lahko stroji za oblikovanje surovih izdelkov obratujejo sedem ur nepretrgoma, kar pa je dovolj, da je peč polno zaposlena. Zaradi vsega tega si zdaj prizadevajo, da bi čimprej do kraja usposobili prvo zorilnico in zgradili še drugo, kajti tisto, kar se je sprva zdelo dobro in zadovoljivo, postaja premajhno!

Obenem so namreč uvajali tudi spremembe v tehnologiji. Namesto s premogom kurijo z mazutom. To je bistveno znižalo pogonske stroške in hkrati povečalo zmogljivost peči. Tako so njihove umetne sušilnice kar naenkrat postale premajhne. Vendar ne bodo gradili novih; vsaj za zdaj ne. Problem rešujejo z generatorji na topli zrak, ki skrajšujejo sušenje surovih opečnih izdelkov in obenem izboljšujejo delovne pogoje, ker pač prezračujejo sušilnice... Ker sušilnica zdaj potrebuje več surove opeke pa morajo razmišljati o tem, kaj jim že in kaj bi jim še morala dati zorilnica... Istočasno pa se pripravljajo, da bi odpravili zadnje, najbolj garaško delo v opekarnah: uvoz surove opeke v peči, izvoz in nakladanje žgane opeke. Ugotovili so že, da bo treba le delno adaptirati peči, pa bo možen uvoz in izvoz opeke z viličarjem. Na tovornjake pa jo že nakladajo z viličarji. En delavec z viličarjem v istem času opravi delo, ki so prej zanj potrebovali sedem ali osem težakov. Pri tem pa je utrujen samo — stroj!

Taka je torej njihova pot in njihov recept za stare opekarne: kurjenje na mazut, viličarji, traktorji, umetne sušilnice, generatorji na topli zrak. In ko je to urejeno — še dokončna tipizacija opečnih izdelkov. Rezultat je neprekinjena proizvodnja skozi celo leto; majhno število zaposlenih, rentabilnost, skladi.

Kot rečeno, so dosegli evropsko stopnjo produktivnosti. 226 delavcev je lani izdelalo 31,8 milijonov opečnih enot, kar pomeni, da so za vsak milijon opek potrebovali le 5,8 delavcev. Letošnji rezultati že kažejo, da bo uspeh še boljši, saj so do avgusta dosegli 80 % lanske proizvodnje, obratujejo pa 12 mesecev neprekinjeno. K višji produktivnosti pa jih ne spodbujajo samo vedno boljši in lažji delovni pogoji, temveč tudi skrajšani delavnik, ki so ga vpeljali lani oktobra. Primerjalni izračuni kažejo, da se odtlej produktivnost samo zavoljo skrajšanega delavnika povečala za 17 %, proizvodnja na zaposlenega pa za 26 odstotkov. O osebnih dohodkih pa so povedali, da so že lani dosegli 37.419 dinarjev, letos avgusta pa 49.300 dinarjev ali več, kot je bilo povprečje v industriji. Navzlic temu niso zajedli v sklade, ker so večja izplačila v celoti pogojena z boljšimi uspehi in ustvarjenim dohodkom.

Morda se bo ta pripoved komu zdela kot pravljica, ki se je nekoč dogodila, vendar se ne ponovi več. Res žalostno bi bilo, če bi ta pripoved pomenila edino zgodbo o smotrnem gospodarjenju v naših opekarnah. Kajti to kar imajo, so si ustvarili in prigospodarili sami. Počasi, z lastnimi sredstvi; ne da bi podirali staro in na istem mestu ali v neposredni bližini gradili novo. Navzlic postopni rekonstrukciji na katerem koli njihovem obratu v tem času proizvodnja nikoli ni padla pod 75 odstotkov dejanskih kapacitet. Tudi s tem so »ustvarjali« denar. Vse to, kar imajo zdaj, pa jih je veljalo le 390 milijonov dinarjev v zadnjih šestih letih. S temi sredstvi je komaj mogoče zgraditi novo opekarno, ki bi dajala polovico njihove sedanje proizvodnje.

—mG

VSPOSTAVLJENO JE SPODBUDNO RAVNOTEŽJE V TRŽIŠKI OBČINI

IZVOZ VEČJI OD UVOZA

Obračun dosežkov polletnega gospodarjenja delovnih organizacij v tržiški občini je pokazal spodbudne premike. Med velike uspehe gospodarjenja v tem razdobju štejemo visok izvoz skoraj pri vseh podjetjih, ki so usmerjena tudi na izvoz. Tako je tržiška industrija letos prvič zlezla na zeleno vejo. Primerjave iz prejšnjih let namreč povedo, da je bil uvoz večji od izvoza. V prvi polovici letos pa se je tehtnica prvič nagnila na drugo stran. Izvoz tržiških podjetij je večji od uvoza, tako da je v tej občini vzpostavljeno spodbudno ravnovesje, ki veliko obeta. Ni mogoče zanikati že večkrat ugotovljenega dejstva, da pretežen del tržiške industrije rabi za obdelavo uvožen reprodukcijski material. Prav zaradi te okoliščine je uspeh tržiških podjetij še toliko bolj pomemben.

Vrednost izvoza je znašala ob koncu prvega polletja 1 milijon 625 tisoč 157 dolarjev ali 59,6 odstotkov letne zadolžitve. Če primerjamo izvoz v istem razdobju lani je sedanja vrednost izvoza za okoli 394.567 dolarjev večja. Pri tem je važna tudi druga ugotovitev, da namreč odpade na izvoz v države s čvrsto valuto 53,4 odstotkov tržiškega izvoza, medtem ko v klirinško področje izvažajo za 757.859 dolarjev ali 46,6 odstotkov. Če bodo podjetja tudi v drugi polovici leta pri izvozu tako vestna, potem bodo letošnji izvozni načrt presegli. Gospodarstveniki sodijo, da se bo izvoz v države s čvrsto valuto v drugi polovici še povečal.

Nekatera tržiška podjetja so letos svojo proizvodnjo usmerila že v veliki meri na izvoz. Med vsemi podjetji največ izvaža BPT, ki je po vrednosti izvoza prva. V prvi polovici leta so izvozili za 634.079 dolarjev blaga. Največji skok v primerjavi z lanskim letom pa je brez dvoma napravila tovarna čevljev in obutve »Peko«, ki je prav tako izvozila že več kot za pol milijona dolarjev obutve. Po vrednosti sta svoje obveznosti prekoračili tudi Tovarna kos in ZLIT. Precej pa za izvoznimi obveznostmi zaostajajo Tovarna pil, Tovarna lepenke in »Runo«.

Pri uvozu osnovnega in pomožnega reprodukcijskega materiala pa so ugotovili, da polletni načrt ni bil v celoti izpolnjen. To bi lahko privedlo do težav v naslednjih mesecih, če tovarne ne bi imele potrebnih zalog.

Tako je v prvi polovici leta 1964 prvič nastala pozitivna razlika med uvozom in izvozom, kar se še ni zgodilo, in sicer za 48.745 dolarjev. V istem razdobju preteklega leta je bil izvoz za 207.577 dolarjev nižji od uvoza. Kaj, ko bi tudi podjetja drugod gospodarila po tržiško? Kje bi potem še govorili o težavah?

Z. T.

se pustili prestrašiti raznim računarjem, ki so izdelovali statične račune o tem, koliko bomo dobili in koliko izgubili. Da ne bo nesporazuma, moram takoj poudariti, da nismo zadovoljni s tempom, v katerem poteka decentralizacija sredstev v korist delovnih organizacij, pa tudi ne z obsegom teh sredstev, vendar bom o tem govoril kasneje.

Okrajna gospodarska zbornica, na primer v Kopru, je izdelala analizo vpliva ukrepov zveznega izvršnega sveta. Na podlagi te analize, ki temelji na lanski realizaciji oz. na lanskih zaključnih računih, je videti, da bi znašali vsi izdatki v zvezi s podražitvijo 3 milijarde 438 milijonov dinarjev, zmanjšanje družbenih obveznosti, s katerimi se okoriščajo gospodarske organizacije v tem okraju, pa bi znašalo 3.160,000.000 dinarjev. To po njihovih računih pomeni, da bi v tem okraju izgubili približno 278 milijonov dinarjev. Taki so računi. Situacija pa je drugačna. Ko so hoteli tovariši iz okrajnega sindikalnega sveta s preizkusi ugotoviti, kakšen bo dejanski položaj v teh podjetjih, so dobili na podlagi ocenitve letošnjega gibanja naslednje rezultate: Gospodarska zbornica je na primer za prvo polletje 1964 izračunala, da bo Tomos izgubil 333 milijonov dinarjev, dejanski rezultati za prvo polletje pa kažejo, da bo dobil 416 milijonov dinarjev; v Anhovem so izračunali, da bo dobila cementarna 343 milijonov, proračuni pa kažejo, da bodo dobili 400 milijonov; v tovarni pohištva v Gorici so izračunali, da bodo izgubili 42 milijonov, že danes pa so dosegli 180 milijonov; v Delamarisu so izračunali 210 milijonov izgube, danes pa kaže, da bo 70 milijonov; v Slavniku so izračunali, da bodo imeli 41 milijonov izgube, dejansko pa so do zdaj dosegli 68 milijonov; v luki Koper so izračunali deficit 71 milijonov, ustvarili pa so 45 milijonov; v Splošni plovbi so izračunali, da bodo dobili 191 milijonov, današnji rezultati pa pričajo, da bo to 300 milijonov.

Vsi ti podatki govorijo o dinamičnem gibanju gospodarstva, katero je rezultat številnih faktorjev, med katerimi ne na zadnjem mestu politika višjih osebnih dohodkov in dosedanjih zavestnih prizadevanj subjektivnih sil za intenzivnejše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti. Vzporedno z bojem za večje dohodke smo se borili za zmanjšanje investicij v prepričanju, da edino zmanjšanje pretiranega povpraševanja na našem tržišču, posebno tistega, ki izhaja iz nenormalnega in deficitnega financiranja, učinkovito ustavi inflacijska gibanja v našem gospodarstvu in pozitivno deluje na povečanje izvoza.

Zaradi tega je izvršni svet Slovenije sklenil prek službe družbenega knjigovodstva in drugih inšpekcijskih organov poostriti nadzorstvo nad izvajanjem zakona o investicijski gradnji. Pregledanih je bilo 1349 objektov, ki so v gradnji, če imajo urejeno tehnično dokumentacijo in zagotovljena sredstva. Družbeno knjigovodstvo je predlagalo, da se ustavi gradnja 216 objektov. Dela so bila faktično ustavljena na 58 objektih, na 101 objektu so uredili dokumentacijo in sredstva, na 57 objektih pa urejanje še teče.

S tem smo v skladu z veljavnimi predpisi storili tisto, kar smo mogli. Morda s to akcijo ni dosežen zadovoljiv finančni efekt, vsekakor pa se je zmanjšal pritisk na nadaljnje investicije, ustvarjene so osnove za solidnejšo in selektivnejšo politiko investiranja.

SPREMENITI MORAMO TUDI STRUKTURO INVESTICIJ

V zvezi s politiko investiranja bi bilo nujno še nadalje zmanjšati obseg investicijskih sredstev in okrepiti možnost delovnim organizacijam, da bodo lahko postale glavni nosilci investicijske politike. Sklenjeno je, da se zmanjša vpliv raznih skladov izven gospodarskih organizacij. Razen tega bi bilo treba izpopolniti bančni sistem in proučiti metode participacije, saj dosedanja praksa kaže, da se te možnosti izigravajo.

Prav tako bi bilo potrebno postopno preprečiti spreminjanje obratnih sredstev v osnovna sredstva in ustvariti obvezne rezerve.

Nujno moramo spremeniti tudi strukturo investicij, ki bi morala bolj skrbeti za politiko povečanja standarda. Ta cilj bi lahko hitreje in solidneje dosegli z intenziviranjem obstoječih zmogljivosti. Navedel sem te podatke in stališča zato, da bi podprl tiste tendence, ki težijo k temu, da bi z izpopolnjevanjem gospodarskega sistema — in ne z vračanjem nazaj — z ukrepi, ki ustrezajo samoupravljanju, rešili sedanje probleme, ki so se pojavil z delovanjem ukrepov zveznega izvršnega sveta in ki so bili že prej latentno navzoči v naših gospodarskih odnosih. Dotaknem naj se še vprašanja, ki je zelo aktualno, posebno v Sloveniji, to je položaja upokojencev, posebno tistih, ki imajo nizke pokojnine.

V Sloveniji prejema mesečne pokojnine do 30.000 dinarjev 97,5 odstotka invalidskih upokojencev, 89,3 odstotka osebnih upokojencev in 99,4 odstotka družinskih upokojencev. Vsi ti so v zelo težkem položaju. Njihov položaj je še toliko bolj nerazumljiv, če vemo, da ima zavod za socialno zavarovanje precejšnja sredstva, s katerimi bi lahko vsaj delno zboljšal položaj upokojencev. Ta sredstva ne bi v ničemer povečala disproporcev med blagovnimi in kupnimi skladi, ker so že na trgu v obliki investicijske potrošnje. Če bi jih vzeli iz investicijskih sredstev, bi edino lahko pozitivno delovala na zmanjšanje investicijske potrošnje, s tem pa v korist življenjske ravni delovnih ljudi.

CANKARJEVA ZALOŽBA

bo letos prvič izdala

Delovni priročnik

za samoupravljavce

To bo knjiga, ki bo spregovorila o problemih, s katerimi se samoupravljavci vsak dan srečujejo:

- o analizi proizvodnje,
- o dohodku in življenjskem standardu,
- o komerciali,
- kadrovski politiki,
- o presoji zaključnega računa itd.

Hkrati bo priročniku priključen koledar in bo knjiga spremljevalec članov samoupravnih organov skozi vse leto. Zato mnoga podjetja naročajo priročnik za vse samoupravljavce.

CANKARJEVA ZALOŽBA priporoča vsem, naj pohite z naročilom, ker bo sprejemala naročila samo do 15. oktobra, priročnika pa natisnila le toliko, kolikor bo naročil.
Cena priročniku: 1700 dinarjev.

Produktivnost dela se ne more povečati, niti se ne morejo družbeni odnosi razvijati brez močne materialne osnove gospodarskih organizacij

V uvodni besedi je tovariš Borivoje Romić, sekretar Centralnega sveta ZSJ, povedal, da bo plenum razpravljal o tem, v kolikšni meri se uresničujejo sklepi, ki jih je sprejel kongres sindikatov.

O tem je potrebno razpravljati toliko bolj, ker so delovni ljudje podprli in sprejeli z odobravanjem stališča diskutantov na kongresu. Vsi dosedanji sestanki republiških svetov, centralnih odborov, okrajnih in občinskih sindikalnih svetov in sindikalnih podružnic v delovnih kolektivih so ugotovili isto. Vsi od sindikalnih podružnic do centralnega sveta se moramo boriti za realizacijo in konkretizacijo politike V. kongresa. Le na tak način bomo izpolnili obveznosti, ki nam jih je naložil kongres, istočasno bomo pa na najboljši način prispevali svoj delež k izvajanju smernic za VIII. kongres Zveze komunistov...

V okviru splošne sprejete orientacije za nadaljnji razvoj sistema in nadaljnjo smer naše ekonomske politike so bili podvzeti pozitivni ukrepi. Brez dvoma pomenijo novi ukrepi s stališča zboljšanja materialnega položaja nekaterih gospodarskih grupacij pozitivno prizadevanje pri reševanju aktualnih problemov v skladu s sprejeto osnovno orientacijo. Toda, v pogojih naših, že tako in tako preveč napetih bilanc in vznemirjenega tržišča, so se z realizacijo teh najnovejših ukrepov še potencirali nekateri negativni pojavi, ki se zlasti kažejo v težnji po verižnem zviševanju cen. V kolikor bi se te tendence nadaljevale, potem bi bilo resno ogroženo naše prizadevanje za hitrejše zviševanje standarda.

Preprečevanje neugodnih in negativnih tendenc z namenom, da bi zagotovili stabilizacijo v našem gospodarstvu, ki pomeni bistveni pogoj za nadaljnjo dinamično rast splošne gospodarske aktivnosti in standarda, je naša pomembna naloga.

Zmanjšati investicijsko potrošnjo in okrepiti materialni položaj delovnih organizacij

Tovariš Romić je v nadaljevanju izrekel mnenje, da je visoka raven investicij glavni element nestabilnosti na tržišču in resna ovira za hitrejše dviganje življenjskega standarda. Visoka stopnja akumulacije vsebuje praktično dosedanje odnose v strukturi delitve družbenega proizvoda. Zaradi tega pomeni osvojena politika in orientacija — zagotoviti večjo udeležbo osebne potrošnje in družbenega standarda v družbenem proizvodu, bistven predpogoj za naš nadaljnji, še hitrejši gospodarski in družbeni razvoj.

Odvajanje velikega dela družbenega proizvoda za investicije krepi težnje po ekstenzivnem gospodarstvu. Velika vlaganja s težnjo, da bi investicijska sredstva centralizirali na vseh stopnjah, podpirajo staro smer na tem področju, čeprav smo v kvalitetno drugačnem položaju, z ozirom na obdobje intenzivne industrializacije. Dejstvo je, da ima naša država dovolj zmogljivosti, ki jih pa relativno še vedno slabo izkoriščamo in kar je najvažnejše, ob tolikšni zmogljivosti ne zagotavljamo racionalne proizvodnje. Vlaganja v nove zmogljivosti in širjenje podjetij, kar bistveno ne vpliva na kvaliteto, na racionalno in rentabilno proizvodnjo, bodo sicer zagotovila povečanje proizvodnje za nekoliko točk letno, raven standarda delovnih ljudi bo pa ostala nizka še naprej.

Večja stabilnost in ekonomičnost proizvodnje in hitrejše vključevanje v mednarodno delitev dela nujno terjajo preobrat k mnogo boljšemu gospodarjenju ob boljšem in racionalnejšem izkoriščanju sedanjih zmogljivosti. Takšna orientacija pa terja boljšo stimulacijo delovnih ljudi, v zvezi s tem pa drugačno delitev družbenega proizvoda na posamezne oblike potrošnje.

Vedeti moramo, da se v svetu vse veje gospodarstva, zlasti še industrija, stalno izpopolnjujejo, proizvodnjo racionalizirajo, uvajajo novo tehniko, nove tehnološke procese itd. Kar je še pred kratkim pomenilo — moderen proces proizvodnje, je danes zastarelo, postaja nerentabilno in neracionalno. Podjetja, ki ne spremljajo stalnega procesa racionalne proizvodnje, ki ne uvajajo nove tehnike, nujno zaostajajo v hitrem procesu revolucioniranja.

Na drugi strani pa vemo, da je materialna osnova delovnih organizacij takšna, da onemogoča stalno in neprestano spremljanje smeri — modernizacije in racionalizacije. Pred leti smo gradili tovarne z najmodernejšimi stroji, ki pa po rentabilnosti in racionalnosti danes že zaostajajo za podobnimi tovarnami v drugih državah.

Ekonomsko gledano se posledice omenjenih nasprotij kažejo v zaostajanju racionalnosti in rentabilnosti proizvodnje, v počasnem vključevanju v mednarodno delitev dela, v počasni rasti gospodarstva v celoti, z ozirom na dejanske možnosti, v zvezi s tem pa v počasni rasti standarda.

Iz družbenega vidika sili ozka materialna baza delovne kolektive v okviru notranje delitve prvenstveno na intenzivnost dela. Brez dvoma je mogoče na takšen način doseči pozitivne učinke. Toda glavna možnost za povečanje produktivnosti in za racionalnejšo proizvodnjo v naših sedanjih razmerah je v boljši organizaciji dela, sodobnih tehnoloških procesih, racionalnejši proizvodnji, uporabi nove tehnike. Torej: če hočemo, da bodo proizvajalci v pravem pomenu besede upravljalci, če naj bodo kar najbolj zainteresirani za najboljšo delitev v danih pogojih, potem jim moramo zagotoviti tako materialno osnovo, ko bodo neprestano občutili, da lahko s stalno modernizacijo proizvodnje najhitreje zagotovijo večjo produktivnost in racionalnejše gospodarjenje sploh, s tem pa tudi hitrejše povečanje standarda. Le na tak način bomo zagotovili kvalitetni proces notranje delitve, da bodo delovni kolektivi lahko čim dosledneje uvajali princip delitve po delu.

V minulem obdobju tega leta ugotavljamo, da se težnje po pretirani investicijski potrošnji nadaljujejo, za seboj pa vlečejo razmah drugih oblik potrošnje. V takih pogojih prenapete delitve prispeva izvajanje ukrepov, kot je na primer sprememba cen zaradi zboljšanja položaja posameznih grupacij (toliko bolj, če želimo obdržati standard), k verižnemu zviševanju cen, povečanju nestabilnosti, to pa lahko negativno vpliva na proces nadaljnjih gospodarskih gibanj.

Odprava teh negativnih tendenc zahteva torej nujno zmanjšanje investicijske potrošnje, krepitev vloge delovnih organizacij v procesu razširjene reprodukcije, v zvezi s tem pa podvzemanje nadaljnjih ukrepov, ki bodo pomagali krepiti materialno osnovo delovnih organizacij. Z boljšo materialno osnovo bomo, med drugim, zagotovili delovnim organizacijam širši manevrski prostor za lažje prilagajanje novim ukrepom, ki bi jih eventualno podvzeli v nadaljnjem obdobju.

Kadar govorimo o zmanjšanju obsega investicijske potrošnje, s tem ne mislimo, da bi bilo potrebno na področju investicij ukrepati prenaglo, da ne bi med drugim ogrozili same proizvodnje. Ni težko dokazati, da bi mogli v težnji — zagotoviti drugačno delitev potrošnje in več manevrskega prostora za spremembe v pogojih gospodarjenja, ki jih želimo izvesti, zmanjšati celo vrsto investicij brez večjih posledic. Tudi v tej smeri bi morali ukrepati na vseh nivojih, saj ustvarjamo s tem predpogoje za realizacijo politike na osnovi splošno sprejetega koncepta. O potrebi odločnejše aktivnosti v tej smeri v prihodnjem obdobju govore tudi najnovejši podatki službe družbenega knjigovodstva, iz katerih je mogoče videti, da je rezultat dosedanjih revizij v smeri zmanjševanja investicijske potrošnje ustavljena izgradnja objektov v vrednosti 43.5 milijarde dinarjev, kar pomeni 1.7 % vrednosti vseh objektov v izgradnji. Očitno s takšnim procentom ustavljenih gradenj ne moremo zagotoviti realnejših okvirov investicijske potrošnje z ozirom na naše trenutne možnosti. V zvezi z reševanjem tega problema je zlasti pomembno nadaljnje izboljšanje sistema investiranja. Znano je namreč, da današnji bančni in kreditni sistem omogoča takšno izbijanje investicij do pretiranega formiranja sredstev, namenjenih za investicijsko potrošnjo.

Ko je tov. Romić govoril o ukrepih, ki jih podvzemamo, da bi se uskladili pogoji gospodarjenja in stekanja dohodka zaradi ustvarjanja pogojev za čim doslednejšo delitev po delu, je dejal, da izboljšanje položaja nekaterih grupacij nujno izzove spremembo delitve akumulacije med posameznimi grupacijami in vejami v celoti. Drugače povedano, usklajevanje pogojev gospodarjenja — če pri tem računamo s potrebo po zagotovitvi stabilnosti v gospodarstvu, mora voditi h globalni porazdelitvi dohodka med posameznimi vejami in grupacijami.

V vsakem primeru je potrebno pospešiti reševanje tega problema, za kar nas med drugim povezuje tudi družbeni plan za letošnje leto, v katerem piše, med drugim, o tem vprašanju dobesedno: »Zvezni izvršni svet bo pregledal kriterije in metode usklajevanja pogojev dela in stekanja dohodka med posameznimi dejavnostmi in grupacijami.«

Ker še ne vemo, kako bi dosegli udeležbo gospodarskih vej in grupacij v delitvi ustvarjenega narodnega dohodka, si vsaka dejavnost prizadeva s prepričevanjem in raznimi oblikami pritiska na organe, ki o tem sklepajo, zagotoviti čim ugodnejši položaj. V takih pogojih se deformirata samoupravljanje in delitev po delu, ker so delovni kolektivi usmerjeni »navzgor«, namesto da bi usmerjali svoje napore izključno v zboljšanje proizvodnih rezultatov in si po tej poti zagotovili večje osebne dohodke in boljše možnosti za razvoj.

Da bi lahko dolgoročneje ocenili položaj in pogoje gospodarjenja posameznih gospodarskih panog, je potrebna jasna koncepcija razvoja, zasnovana na potencialnih možnostih dežele — naravnih bogastvih, lokaciji, kadrovskih in drugih prednostih. To bo pripomoglo, da bomo na osnovi samoupravnega odločanja proizvajalcev razvijali tisto, kar je za našo državo najbolj produktivno in najbolj racionalno, za dosego tega cilja bi pa morali ustvariti ustrezne pogoje v sistemu gospodarjenja.

Odpraviti je potrebno administrativne elemente v sistemu gospodarjenja

Problem, ki bi ga bilo potrebno reševati v zvezi z ustvarjanjem predpogojev za večjo stabilnost in nadaljnjo dinamično rast našega gospodarstva, se nanaša na potrebo po odpravi ostankov administrativnega sistema, ki se kaže na nekaterih področjih gospodarstva. To velja za sistem elektrogospodarstva in deloma za uvoz — izvoz (čeprav je opaziti na tem področju v zadnjem času viden napredek).

Ostanki administrativnega sistema v teh področjih si vse češče nasprotujejo s sistemom, ki zadeva reševanje drugih problemov v gospodarstvu, zaradi česar nastajajo razne deformacije.

Zaradi tega, ker so na primer devizna sredstva večidel še vedno centralizirana in ker se delijo administrativno, se obračajo podjetja na organe, ki bi jim naj sredstva podelila. Najznačilnejši primer je električna energija. Posledica reševanja takšnih problemov je, da mnoge delovne organizacije poudarjajo: »mnogo boljše bi izkoriščali zmogljivosti« ali »zagotovili bi večjo proizvodnjo in racionalnejše gospodarjenje, če bi redneje dobivali električno energijo in uvozne surovine« itd. Vsa podjetja se zanašajo, da jim bo nekdo »od zgoraj« reševal ta vprašanja.

Ni dvoma, da vpliva administrativno reševanje omenjenih problemov, zraven ostalega, tudi na gospodarnost delovnih organizacij, mimo tega pa vodi k pretirani centralizaciji sredstev, ki se ustvarjajo z raznimi zajetji v neto produktu podjetja.

Namesto neutemeljenega dviganja cen se je nujno preusmeriti na izkoriščanje notranjih rezerv

Borivoje Romić je nato opozoril na potrebo odločnega boja proti nekontroliranemu in neutemeljenemu zviševanju cen, ker takšne tendence resno ogrožajo rast standarda. Delovne organizacije, ki vidijo izhod za popravo svojega materialnega položaja le v zviševanju cen, lahko morda začasno, pri trenutni konjunkturi, dosežejo zvišanje dohodka. Toda taiste delovne organizacije se lahko že jutri znajdejo v zelo težavnem položaju, kar zadeva prodajo njihovih izdelkov. Splošno je znano, da draga in neracionalna proizvodnja privede do tega, da so objektivne možnosti plasmaja takšne preobremenjenosti relativno skromne. To pa opozarja na velik pomen prizadevanj, da se delovni kolektivi kar najbolj zavzamejo za iskanje notranjih, še neizrabljenih rezerv, ne pa, da iščejo izhod v zviševanju cen.

Razumljivo je, da je velikega pomena aktivnost sindikalne organizacije, preko katere bo vsak delavec prepričan, da postaja boj za ekonomično proizvodnjo danes ne le edina pot za povečanje čistega dohodka in osebnih dohodkov, temveč vedno bolj pogoj za nadaljnje povečanje proizvodnje, še zlasti za nadaljnje povečanje izvoza, ki predstavlja v današnjih pogojih bistven element za nadaljnjo ekspanzijo našega gospodarstva.

Nekatere gospodarske organizacije so v preteklem obdobju letos napravile nadrobne analize obstoječega stanja in ustrezajoče primerjave in na osnovi tega iščejo ukrepe, ki jih je potrebno podvzeti, da bi odpravili slabosti.

Z dosedanjimi podatki o izkoriščanju notranjih rezerv v celoti ne moremo biti zadovoljni. Značilno je, da se procent zaposlovanja novih delavcev dviga, kar kaže, da se zraven 8 % porasta produktivnosti uveljavlja tendenca po ekstenzivnem gospodarjenju. Dinamika novega zaposlovanja v prvi polovici tega leta občutno prekaša planirane okvire in dinamiko zaposlovanja preteklih let, saj se je v prvem polletju število zaposlenih povečalo za 221.000 ali za 7 % v primerjavi z istim obdobjem lani, oziroma za 280.000 ali več kot 8 % v primerjavi s številom zaposlenih decembra lani. Tako velika ekspanzija zaposlovanja, ki je značilna za ekstenzivni način gospodarjenja, je privedla med drugim do tega, da danes ne le v premogovnikih, ampak tudi drugod primanjkuje delavcev. Podatek nam pove, da v širšem obsegu še vedno ni čutiti preusmeritve na intenzivno gospodarjenje, odkrivanje notranjih rezerv, ki so pogoj za bolj ekonomično, bolj produktivno in racionalno gospodarjenje.

Izrečene ugotovitve opozarjajo na ves pomen napora za razvoj in napredek takšnega mehanizma delitve, ki bi v maksimalni možni meri stimulirala proizvajalca, da si bo prizadeval doseči večje in boljše uspehe.

Brez stimulacije in popolne zainteresiranosti delovnega kolektiva, brez izvajanja čim doslednejše delitve po delu — ne more biti večjih uspehov v smeri racionalnega gospodarjenja. Dosedanja praksa je v polni meri potrdila, da so tiste delovne organizacije, ki so dosledno razvijale in sprejemale princip neposredne materialne zainteresiranosti proizvajalca za uspešnejše gospodarjenje, dosegle izredne uspehe v povečanju produktivnosti dela in odkrivanju notranjih rezerv. V nekem trgovskem podjetju so imeli pred uvedbo stimulativne delitve vsak mesec okoli 500.000 dinarjev odpisov na račun kala. Po uvedbi delitve po delu se je odpis kala zmanjšal na 10 do 11 tisoč dinarjev mesečno. Podobnih primerov bi lahko našli še več.

O problemih fluktuacije delavcev

Opozoril bi na pojav, je nadaljeval tovariš Romić, da prehaja še vedno visok odstotek delavcev iz ene organizacije v drugo. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je znašala fluktuacija zaposlenih v gospodarstvu v minulem letu 47,7 %. Podobne podatke izkazuje tudi Zavod za socialno zavarovanje. V posameznih vejah gospodarstva se giblje fluktuacija med 15 do 18 odstotkov. Posebno visok odstotek fluktuacije zasledimo v kmetijstvu, gradbeništvu, komunalni dejavnosti in prehrambeni industriji. Posebno je zaskrbljujoče, da se je po statističnih podatkih povečala fluktuacija v prvih petih mesecih letošnjega leta v primerjavi z istim obdobjem lani za več kot 13 odstotkov. Tendenca po povečani fluktuaciji letos je značilna za vse socialistične republike.

Prikazane podatke o fluktuaciji je potrebno vsekakor sprejeti z rezervo, ker fluktuira določeno število istih delavcev iz podjetja v podjetje, ta pogosta selitev pa bremeni odstotek fluktuacije v celoti in v posameznih gospodarskih vejah.

Pogled v nekatera podjetja nam pove, da še zdaleč ne moremo biti v tem pogledu zadovoljni.

Iz »Železarne« Sisak — na primer — je od skupno 6500 zaposlenih zapustilo podjetje v preteklih šestih mesecih 1156 delavcev, od tega 384 kvalificiranih in 772 nekvalificiranih. Iz podjetja »Sljeme« Zagreb je od skupno 3800 zaposlenih odšlo iz podjetja v prvih šestih mesecih 446 delavcev, od tega 269 kvalificiranih in 177 nekvalificiranih. V podjetju »Litostroj« v Ljubljani je 3604 zaposlenih, v preteklih sedmih mesecih pa je podjetje zapustilo 538 delavcev, od tega 312 kvalificiranih in 226 nekvalificiranih itd. Značilno je, da je v skupnem številu delavcev, ki fluktuirajo, znaten odstotek strokovnih delavcev. Na osnovi tega lahko zaključimo, da fluktuira še vedno v velikem odstotku tisti del delavskega razreda, ki je osnovni nosilec naše proizvodnje.

Razlogi za fluktuiranje so številni. Predvsem je potrebno poudariti nezadovoljstvo zaradi nizkih osebnih dohodkov. Iz ankete Centralnega sveta junija letos je odgovorilo na vprašanje o vzroku odhoda iz podjetja 1119 delavcev. Najpogosteje so delavci odgovorili, da zapuščajo podjetje zaradi nizkih osebnih dohodkov. Iz »Prvomajske« Zagreb na primer odhaja veliko število kovinostrugarjev v podjetja, ki potrebujejo manjše število delavcev s to kvalifikacijo. Delavci »Železarne« Sisak odhajajo v Rafinerijo nafte, prav tako v Sisku, in dobivajo 10 do 15 tisoč dinarjev višje osebne dohodke. V ladjedelnici »3. maj«, Reka, fluktuira vsako leto veliko število elektrovarilcev, ki jih kolektiv šola, odhajajo pa, ker lahko dobijo v drugem podjetju višje osebne dohodke.

Med ostalimi vzroki je potrebno poudariti nerešene stanovanjske probleme, težke pogoje dela, slabe odnose v podjetju, slab odnos vodilnih uslužbencev do delavcev, premeščanje na druga delovna mesta, slabo razvito notranjo delitev — zaradi česar ni dosledno izveden princip delitve po delu, slabe pogoje za napredovanje, slabo politiko šolanja in podobno. Z drugimi besedami, vzroki so v skupnih notranjih odnosih delovnih organizacij. Visok odstotek fluktuacije ima zelo neugodne posledice, tako v ekonomskem kakor v družbeno-političnem pogledu. Z ekonomskega vidika predstavlja visok odstotek fluktuacije resno oviro za gospodarski napredek, hitrejši proces racionalne in produktivnejše proizvodnje. Vsaka sprememba delavca vpliva na njegov učinek, saj traja nekaj časa, da se privadi na novo delo in novo okolje, s tem v zvezi pa vpliva na uspehe ekonomske enote in podjetja v celoti. Posebno negativno vpliva fluktuacija v podjetjih, ki delajo po tekočem traku; tu pomeni fluktuacija delno zavoro za uvajanje takšnih in podobnih modernih procesov proizvodnje.

Na drugi strani pa privede fluktuacija do neaktivnosti velikega števila delavcev v sistemu samoupravljanja. V podjetjih, kjer fluktuira na primer 25 ali 50 odstotkov delavcev, se komajda lahko opravljajo samoupravne funkcije. Zato je razumljivo, da pomeni visok odstotek fluktuacije delavcev resno oviro za nadaljnji, še hitrejši proces v razvijanju samoupravljanja, torej za hitrejši proces razvoja neposredne socialistične demokracije v naših delovnih organizacijah.

Istočasno je potrebno poudariti, da še v mnogih naših podjetjih ne analizirajo vzrokov, ki vplivajo na veliko migracijo delavcev iz podjetja v podjetje. To je v precejšnji meri tudi vzrok, da iz leta v leto procent fluktuacije ne pada. Zelo poučni so primeri nekaterih podjetij, ki so organizirano razpravljala z delavci na zboru celotnega kolektiva o vzrokih fluktuacije in razumljivo potem tudi ukrepala. V teh delovnih organizacijah se je odstotek fluktuacije zmanjšal na minimum.

Nadurno delo v delovnih organizacijah

V nadaljnjem izvajanju je tovariš Romić poudaril, da je v podjetjih, kjer se je nadurno delo preveč razmahnilo, po pravilu slabo razvita notranja delitev, prav tako so nizki tudi osebni dohodki. V teh podjetjih težijo za tem, da bi z nadurnim delom ustvarili takšne dohodke, ki bodo približni osebnim dohodkom delavcev v drugih podjetjih. To pomeni, da se za deset ali dvanajst ur dela ustvarijo približno isti osebni dohodki kot v podjetjih, kjer delajo delavci osem ur.

Na osnovi vpogleda v večje število delovnih organizacij bi lahko sklepali, da je vzroke za prekourno delo iskati predvsem v slabi organizaciji dela in pripravi proizvodnje, nabavi surovin do neposredne priprave dokumentacije in orodja za vsako delovno mesto. To ugotovitev potrjujejo delavci sami. Tako je na primer mogoče razbrati iz odgovorov 186 anketiranih delavcev v 32 delovnih organizacijah (anketo je organiziral Republiški svet sindikatov Srbije), da je 110 delavcev ali 60 % odgovorilo, da bi lahko opravili delo brez ali z veliko manjšim prekournim časom.

Vpogled v več delovnih organizacij je pokazal tudi, da je prekournega dela znatno manj v tistih delovnih organizacijah, v katerih je notranja delitev urejena, v katerih vsaka ekonomska enota obračunava čisti dohodek po ustvarjenem uspehu.

Tehnična pomoč med podjetji

Nedvomno bi bolje organizirana tehnična pomoč veliko pripomogla, da bi tudi slabša podjetja izboljšala organizacijo dela in nasploh poslovanje. Žal pa je tehnična pomoč med posameznimi delovnimi organizacijami še zelo slabo razvita.

Vzrokov je več. Brez dvoma bi morala biti solidarnost med delovnimi kolektivi, na kar smo vedno opozarjali, pomemben faktor v razvijanju tehnične pomoči. Vendar v sedanjih pogojih samo to ne bi zadoščalo. Vsi neposredni proizvajalci bi poleg razvijanja solidarnosti med delovnimi kolektivi in delavske zavesti morali skrbeti tudi za to, da bi v vseh delovnih organizacijah naraščala produktivnost dela, kajti od tega je odvisen porast življenjskega standarda v celoti. Kazalo bi poiskati ustrezne oblike stimuliranja vseh tistih, ki nudijo tehnično pomoč. Razen tega bi morali odstraniti že zdavnaj ugotovljeno pomanjkljivost — pomanjkanje služb, ki bi se ukvarjale s temi vprašanji.

Prav gotovo bi v sedanji fazi razvoja pripomogla boljša tehnična pomoč med delovnimi organizacijami, da bi v vrsti podjetij odpravili pomanjkljivosti oziroma slabosti in da bi v vsej državi dosegli boljše rezultate, tako v kakovosti kakor v racionalnosti gospodarjenja.

Aktualna vprašanja življenjskega standarda

Potem ko je naglasil, da so letos zelo porasli življenjski stroški, je tov. Romić rekel, da so zaradi tega znatno porasli nominalni osebni dohodki delavcev. Samo tako je namreč uspelo delavcem in uslužbencem zagotoviti ustrezen nivo realnih osebnih dohodkov. »Značilno pri tem je, da je odpadel večji del porasta za pokritje povečanih življenjskih stroškov, manjši pa povečano produktivnost dela, kar vsekakor ni razveseljivo. V naših razpravah smo že večkrat poudarili, da velik porast življenjskih stroškov praktično povzroča različno porazdelitev v posameznih grupacijah in otežkoča boljšo notranjo razdelitev v delovnih organizacijah. Če delavec prejema več denarja zaradi povečanih življenjskih stroškov kakor zaradi povečane produktivnosti dela, mu, razumljivo, otopeva zavest, da si bo z boljšimi delovnimi rezultati povečal tudi realne osebne dohodke.

Zato je borba za stabilizacijo cen in življenjskih stroškov važen pogoj za napredek notranje delitve dohodka in nasploh za hitrejše povečanje življenjskega standarda delovnih ljudi. Razumljivo, da je to vprašanje tesno povezano s sprejeto orientacijo glede drugačne delitve narodnega dohodka po posameznih oblikah potrošnje in drugačne strukture investicij. Ni na primer potrebno posebej dokazovati, da v posameznih komunah še vedno v investicijski politiki ne vodijo zadosti računa o tistih proizvodih, ki nimajo zagotovljenega tržišča, predvsem pa o prehranskih proizvodih. Prepočasi rešujejo vprašanja preskrbe z zelenjavo, sadjem, mlekom, mesom itd., kar se iz leta v leto negativno zrcali na porastu prehranskih stroškov.

Menim, da bi zaradi tega občinski sindikalni sveti morali med drugim mnogo bolj aktivno sodelovati, da bi bila politika, ki si jo začrtajo komune v svojih družbenih planih, pravilna. To je vsekakor eden od glavnih pogojev za realizacijo politike nadaljnjega porasta standarda, ki smo jo sprejeli na kongresu.

Vsekakor med posameznimi mesti obstajajo velike razlike v porastu življenjskih stroškov. Zaradi tega povprečja, izračunano za vso državo, ne morejo vsem sindikalnim svetom služiti za opravičevanje počasnega porasta standarda. Na našem premalo izenačenem tržišču je namreč glede oskrbe v različnih mestih zelo različno stanje.

Vse to kaže, da bi morali ta vprašanja v vsaki komuni in industrijskem bazenu posebej proučiti. Samo tako bi občinski sindikalni sveti dobili potrebne elemente, na podlagi katerih bi potem lahko predlagali ustrezne ukrepe, ki bi jih morali sprejeti v komuni. Nekateri sindikalni sveti v večjih središčih, kakor na primer v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, sistematično spremljajo življenjski standard delovnih ljudi, česar pa za veliko komun ne bi mogli reči.

V gradivu, ki ste ga dobili za ta plenum, smo med drugim opozorili tudi na to, da je treba bolje in bolj sistematično spremljati življenjske pogoje delavskega razreda. Sindikat ima izredno velik interes, da bi bil na tekočem, kako je z življenjskim standardom posameznih slojev delavskega razreda in z njihovimi življenjskimi pogoji. Vedno bolj čutimo potrebo po stalni službi ali instituciji, ki bi se bavila s temi vprašanji. Na tem področju obstaja vrsta vprašanj, na katera vsaj za zdaj ne bi mogli odgovoriti.«

Nato je tov. Romić dejal, da je po podatkih Združenja študentov na beograjski univerzi od skupnega števila študentov na vseh fakultetah samo 12 % iz delavskih družin. Toliko jih je bilo iz delavskih krogov tudi pred vojno. Razumljivo, da spričo velikega porasta delavcev po vojni sedanjih 12 % predstavlja veliko več kakor predvojnih 12 %, vprašanje pa je, če se lahko zadovoljimo s tem dejstvom in če morda niso materialni pogoji drugih kategorij prebivalstva ugodnejši za šolanje otrok.

Nekateri podatki kažejo, da je med številom stanovanj, ki jih dobijo delavci, in številom stanovanj, ki jih zasedejo uslužbenci, še vedno precejšnje nesorazmerje. Žal ne razpolagamo s podatki za vso državo niti za posamezne republike. Lahko pa za primer navedemo podatke iz Beograda, saj je v drugih mestih precej podobno stanje.

Iz ankete, izvedene v 165 delovnih organizacijah v Beogradu, je razvidno, da so od 1959. do 1963. leta ta podjetja zgradila 5855 stanovanj. Razmerje med delavci in uslužbenci v anketiranih podjetjih znaša 69:31 v korist delavcev, pri razdelitvi stanovanj pa je razmerje skoraj obrnjeno, saj znaša 59:41 v korist uslužbencev. Podrobnejša analiza takšnih in podobnih pojavov bi nam vsekakor omogočila boljši pregled nad materialnim položajem posameznih slojev našega delavskega razreda. Na podlagi tega bi tudi laže predvideli ustrezne ukrepe.

Posebej je treba opozoriti na dejstvo, ki je razvidno iz statističnih podatkov, da namreč v vrsti gospodarskih strok in delovnih organizacij hitreje rastejo realni osebni dohodki kakor produktivnost dela. Mislim, da ni potrebno posebej poudarjati, da boj za čimbolj dosledno povezovanje osebnih dohodkov z rezultati dela predvideva med drugim tudi boj proti neupravičenemu povečevanju osebnih dohodkov, ki ni v skladu z doseženo produktivnostjo dela in z drugimi rezultati gospodarjenja, tako v gospodarskih organizacijah kakor tudi v ustanovah.

Sindikati morajo postati aktivnejši

Da bi v nadaljnjem obdobju odpravili vse navedene in druge pomanjkljivosti, dosegli čim boljše rezultate v razvijanju proizvodnje in splošne gospodarske aktivnosti, dalje izboljšali socialistične družbene odnose in zagotovili hitrejši razvoj in stabilnejši porast življenjskega standarda delovnih ljudi, je poleg drugega nujno, da se tudi sindikalne organizacije v celoti veliko bolj angažirajo in trudijo predvsem za odpravo najrazličnejših notranjih slabosti v delovnih organizacijah.

Dejstvo je, da so se neposredno po V. kongresu sindikalne organizacije precej razgibale in da so postale aktivnejše in konkretnejše pri mobilizaciji delovnih kolektivov, ko rešujejo posamezne probleme iz preteklega obdobja. Vendar aktualnost problemov, o katerih smo govorili, zahteva, da sindikati še bolj vztrajno in vsestransko podpirajo prizadevanja. Morali bi doseči, da bi vsaka sindikalna podružnica po življenskih pogojih delavcev v lastnem podjetju in na podlagi dejanskega stanja predvidela ukrepe, ki bi jih bilo treba izvesti tako v delovni organizaciji kakor v komuni, da bi zagotovili hitrejši porast življenjskega standarda delovnih ljudi.

Ravno tako bi si morali prizadevati, da bi vsaka sindikalna organizacija sestavila konkreten plan akcij v zvezi z reševanjem posameznih aktualnih vprašanj in z odpravljanjem raznih pomanjkljivosti. S takšnim delom in seveda s trajno koordinacijo med sindikati in drugimi družbeno-političnimi organizacijami bi najbolj neposredno pomagali realizirati stališča in politiko, ki jo je začrtal V. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije.

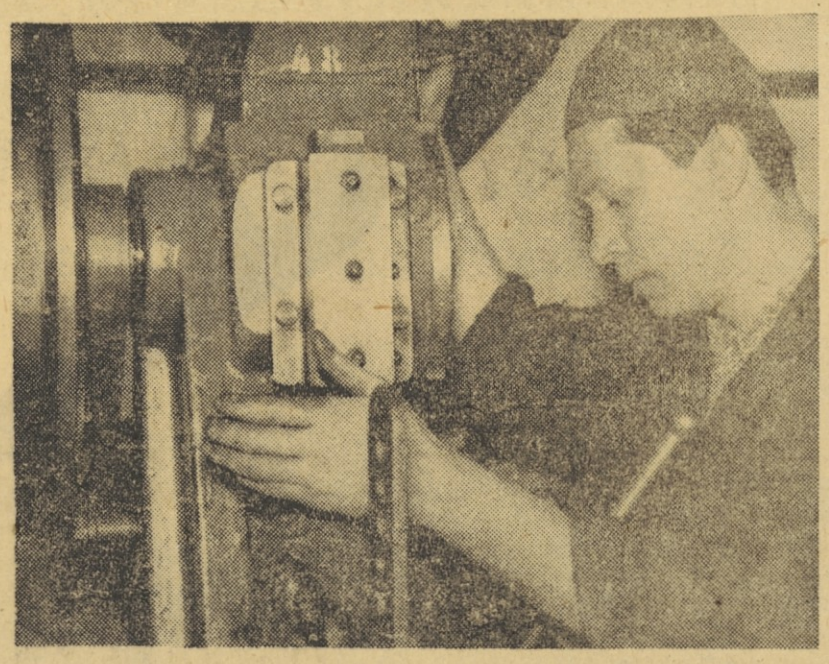

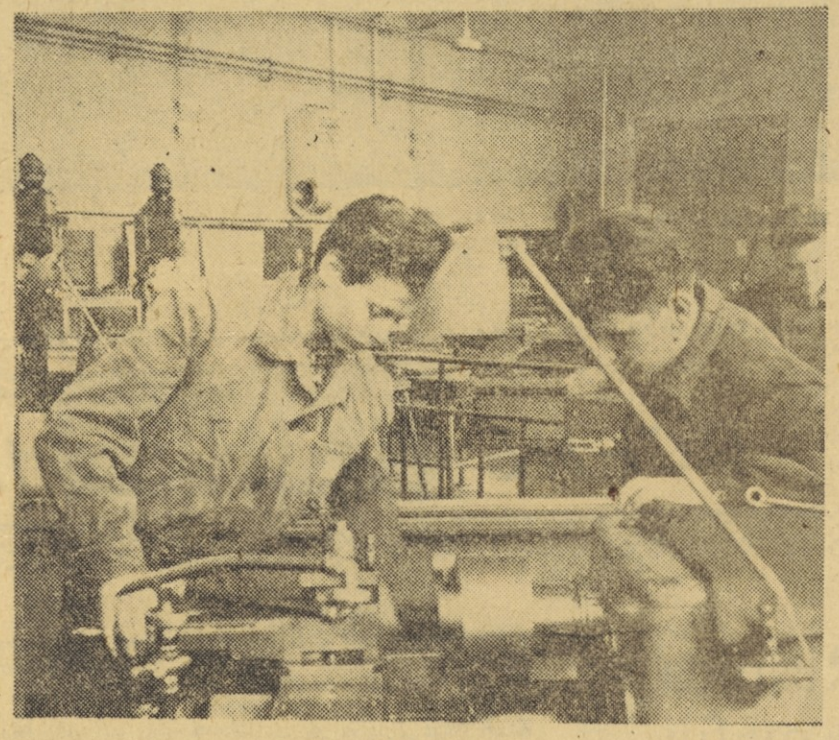

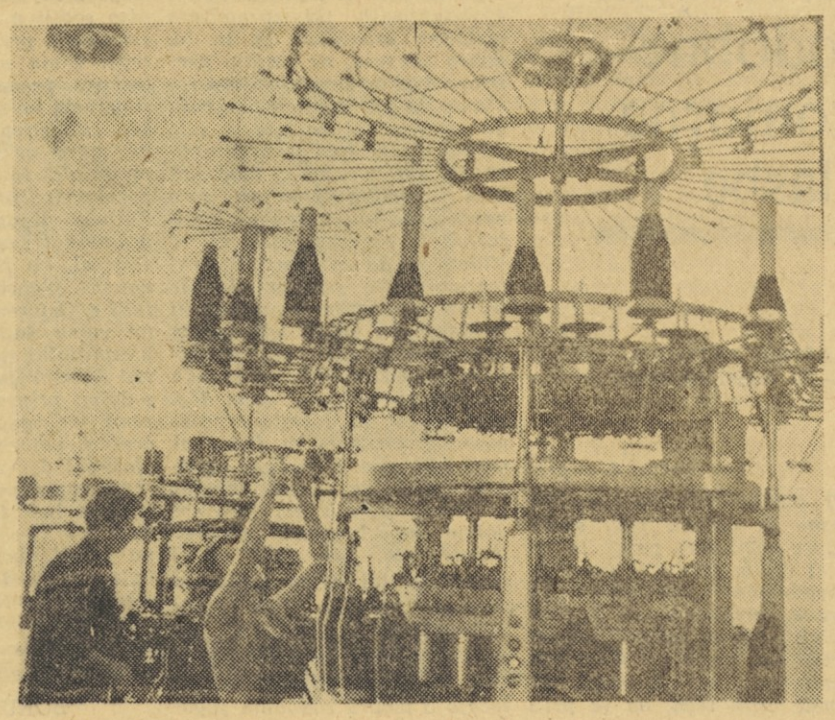

V meglenem jutru — Foto: M. Šparovec

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Resnica o mafiji

ITALIJANSKI FILM »SALVATORE GIULIANO«

Med novejšimi deli sodobne italijanske filmske ustvarjalnosti je vredna pozornosti dokumentirana filmska drama Francesca Rosija o sicilskem banditu Salvatoru Giulianu. Film je vzbudil pozornost zlasti s svojo svojstveno dokumentarno snovjo in dramaturško gradnjo ter predstavlja po svojih etično moralnih kriterijih film resnice. Rosi nam je znan že po delih: »Izziv«, »Krošnjarji« ter »Roke nad mestom«. Povsod je čutiti hotenje človeka, ki se z določenim spoznanjem, temperamentom in osebno prizadetostjo loteva problemov italijanskega Juga. Zdaj raziskuje probleme in stisko kmetov, zdaj spremlja življenjsko usodo italijanskih sezonskih delavcev v tujini ali obtožuje korupcijo in izkoriščanje siromašnih ljudi. V filmu o Salvatoru Giulianu pa se loteva vprašanja sicilske mafije. Mnogi mu očitajo, da se omenjenih problemov samo loti, jih razčleni, potem pa najde izhod v kompromisu. Toda tega ni kriv sam, kajti brez dvoma ima pri tem glavno besedo italijanska cenzura in je za Rosija spodbudno že to, da se takih problemov sploh loteva in da je zanje našel prav v dokumentirani obliki najustreznejšo rešitev. V Salvatoru Giulianu je v okviru stilno popolnega dokumenta spregovoril o svojih pogledih na svojstveno oživljeno okolje, ljudi in dogodke. Tu ni osnovna junakova osebnost, temveč njegovo delovanje, ki je, kot pravi avtor, rezultat in posledica delovanja mafije. In skozi to tudi Rosijev pesimistični zaključek: Resnični gospodar italijanskega Juga je mafija, bila je nekoč in je še danes. To resnico je znal Rosi izpovedati drzno in odkrito in v tem je tudi osnovna vrednota njegovega dela.

IVA BOZOVIČAR

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Requiem za talca

NOVA IZDAJA ZALOŽBE »BOREC«

Založba »Borec« je izdala enega zadnjih opusov skladatelja Alojza Srebotnjaka — »Requiem za talca« za petglasni mešani zbor, harfo, timpane in tam-tam, delo, ki si je junija lani priborilo prvo nagrado na njenem natečaju in ki brez dvoma pomeni napredno dejanje v sodobni slovenski zborovski glasbi. Srebotnjak se namreč zavestno umika preizkušenim (in izrabljenim) romantičnim kalupom, ki sicer nadvse »lepo« zvene, uklepajo pa naše zborovstvo v verige zastarelosti ter provincializma, v tiste zanesljive, nezahtevne in dolgočasne vode, kjer je vsak postopek zoper tako imenovano lepoto hud prekršek in grozeča nevarnost. Kljub temu Requiem ni delo, ki bi zanikalo tradicijo. Nasprotno: harmonsko je še vedno tonalno, v dikciji melodike pa se zgleduje po renesančnih načelih, kar potencira njegovo dramatiko, zraslo na treh odlomkih iz pisem na smrt obsojenih talcev. Zato je ta Srebotnjakov opus resnično pomembna stvaritev, sveža in pogumna v svojem glasbenem in človeškem sporočilu. Podobnih v slovenskem zborovskem življenju vse preveč pogrešamo — kar prebridko izpričuje leto za letom programska bilanca naših boljših amaterskih in polpoklicnih zborov.

Zapisano je gotovo dovolj priznanja tudi založbi »Borec«, ki je v opremi Vladimirja Lakoviča ter notografiji Ivana Jeraša izdala Srebotnjakovo skladbo, prav tako pa tudi priznanje komisiji, ki je na lanskem natečaju ocenjevala poslana dela, saj se je pač morala zavedati, da je rešitev slovenskega zborovskega življenja le na tej — sicer ne lahki, zato pa pošteni in pravilni poti.

B. L.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene ocene kritike informacije ocene kritike informacije

II. festival sodobne komorne glasbe

SLATINA RADENCI 18.—20. SEPTEMBRA

II. festival sodobne komorne glasbe je potrdil vsaj dvoje nadvse pozitivnih potez: to, da ga ni rodila trenutna (nemara nasvetovana) želja zdraviliške uprave, temveč zavest in premislek o ugledu zdravilišča ter koristnosti (resnični) kulturnih manifestacij za napredek turizma; vrhu tega, da je pred letom dni začel močno vzpodbudno in je zato letos že privabil precej občinstva. Vsekakor festival živi — nekaj stvari pa je še vedno ostalo nespremenjenih; pomanjkljiva organizacija v tistih drobnih vsakdanjostih, ki spremljajo podobne prireditve in ki bi, dobro urejene, ne terjale pretirano truda; nezadovoljiva reklama, ki naj pomore festivalu do imena; žal še vedno zelo pomanjkljiv študijski (simpozijski) del festivala; tako kot lani nepripravljena in zato nepotrebna »konferenca« o dosežkih in razvoju festivala. — Videti je, da se stvari znotraj festivalskega odbora, ki je (kljub vprašanju na »tiskovni konferenci«) ostal uganka za neposvečene prisotne, premikajo le počasi. To je seveda mogoče sprejeti kot dano dejstvo, ko ne bi postala problematična programska fiziognomija festivala. Samo par vprašanj: zakaj je zmagal lokalni okvir pri izboru klasikov sodobne jugoslovanske glasbe? Bomo zato, ker npr. Marij Kogoj ni bil rojen v bližini Radencev (sreča, ki sta je deležna Osterc in Slavenski) organizirali zanj poseben festival? Kateri so kriteriji, ki odločajo o izboru sodobnih jugoslovanskih del — kajti koncert, ki jim je bil posvečen, je bil programsko vse prej kot razumen. Kdo se dogovarja o sporedih tujih izvajalcev na festivalu, saj za letos izbrani Kodalyjevi samospevi nikakor niso sodili v okvir docela neestradnih prireditev. In vrhu tega: čemu uvajati (sicer potrebno) predavanje o »Jugoslovanski komorni glasbi 1962-64«, če festivalska uprava zanj ne more oskrbeti potrebnega materiala in čemu slaviti v posebnem predavanju samo Zoltana Kodalyja, ki bi bil moral kot častni gost obiskati festival, ko pa o klasikih sodobne jugoslovanske glasbe tudi o Ostercu in Slavenskem, ne vemo dobesedno ničesar?! Simpozialni del takih prireditev dobi svojo pravo težo šele z dobro pripravljenimi aktualnimi ter zgodovinsko upravičenimi, potrebnimi temami — glasbeni del z jasno začrtano repertoarno politiko. Oboje potrebuje tudi festival v Slatini Radencih, ki je lani simpatično pričel svojo pot; bila bi kulturna škoda, ko bi zakrnel sredi neorientiranosti in drobnih pomanjkljivosti. Slovenskemu glasbenemu življenju je namreč potreben.

BORUT LOPARNIK

Vključevanje v poklice v mariborskem okraju

Veliko nezasedenih učnih mest

Zadnja leta na primerih številnih novih in rekonstruiranih tovarn zapažamo, kako važno mesto imajo v sodobni proizvodnji usposobljeni in dobri kadri. Ko proučujemo produktivnost dela, se prav tako vedno bolj srečujemo s splošno znanim dejstvom, da so poleg ekonomskih in tehničnih pogojev, ki vplivajo na produktivnost, tudi ustrezni kadri prvi pogoj boljše proizvodnje. Čeprav imamo v novih tovarnah sodobne stroje in tehnološke postopke, pa v produktivnosti precej zaostajamo zaradi slabo usposobljenih in nezadostno izobraženih delavcev, ki s stroji ravnajo in jim strežejo. Pri tem seveda mislimo na določeno stopnjo strokovnosti, splošne razgledanosti in izkušenj pri delu. Odvisnost med uspešnim delom v proizvodnji in izobrazbo je že staro pravilo. Vendar problem usposobljenih proizvajalcev ni samo omejen na nove tovarne, temveč se v težji ali lažji obliki pojavlja domala v slehernem našem podjetju. To je ena izmed pogostih težav.

NEKATERE STROKE IZUMIRAJO

V mariborskem okraju prevladuje mnišljenje, da je za uspešno vključevanje v poklice potrebna določena predizobrazba. Ta predizobrazba naj bi bila zagotovljena z uspešno končano osemletko. Ustrezni sklepi so bili že pred leti razglašeni kot osnova za vključevanje v poklice. Vendar pa je praksa večkrat v navzkrižju z družbenimi zahtevani. Na splošno namreč zahtevo po uspešno končani osemletki zagovarjajo s stopnjo splošne razgledanosti, ki jo morajo imeti učenci, ko gredo v podjetje in tovarne, zakaj od njih ne zahtevamo samo strokovne usposobljenosti na delovnem mestu, temveč tudi potrebna znanja, ko bodo odločali kot upravljalci. Industrija se s takšnimi stališči v osnovi strinja, vendar so posamezna podjetja pripravljena zaradi pomanjkanja kadra popuščati v teh zahtevah. V posebno neugodnem položaju so gradbena podjetja in nekatere obrti. Na dlani je, da imajo strokovnjaki prav. Anketa v občini Maribor-Center je pokazala, da je od 31.091 zaposlenih v tej občini le 49 % takih, ki so končali popolno osemletko. Podatki so čudovito skladajo s trditvami v podjetjih, da ljudje niso dorasli nalogam stroke in nalogam upravljanja. Doslednost izvajanja tega načela, se da zagovarjati tudi z drugimi razlogi. Do sedaj so vajencem v nekaterih strokah gledali skozi prste. Menili so, da je za zidarja, rudarja ali kovača sposoben tudi tisti, ki ni uspešno končal osnovnošolskega šolanja. Vendar pa je zgrešenost takšnega pojmovanja zelo prepričljiva, ker umetno dela razlike med strokami. Če ima namreč delo različnih strok enako družbeno težo v tem, da je koristno, potem je nesmiselno razdeljevati stroke na bolj ali manj zahtevne in važne.

Letos so v mariborskem okraju načelno sklenili, da ne bodo sklepali pogodb za vključevanje v poklice z neuspešno končano osemletko. Ta sklep pa seveda še ne pomeni, da bi bilo mogoče to doseči brez izjem, zakaj nekatera podjetja v okraju so ostala brez vajencev in sedaj pritiskajo, da napravijo izjeme, ker pravijo, da brez izjem ni pravila. To tem bolj upravičeno, ker sta ljubljanski in celjski okraj že spregledala in sprostila pogoje za sprejem v uk v nekaterih strokah. Na drugi strani so podatki o vpisu v srednje strokovne šole v okraju pokazali, da bo večina boljših učencev odšla na te šole. V mariborskem okraju je letos končalo osemletko 5.150 učencev. Nepopolno osemletno šolanje pa je v šestem in sedmem razredu zaključilo 3800 učencev. Ker bo večina boljših učencev nadaljevala šolanje, so ostala nekatera podjetja ki imajo na razpolago skupaj 6270 učnih mest, brez naraščaja.

CEVOVOD NA CEDILU

Že nekaj let zapažajo v Mariboru in okolici, da je zanimanje za nekatere stroke slabo. Med poklice, ki niso interesantni, prištevamo gradbeniško stroko, kovače, kleparje, rudarje itd. Najbolj hud je prav gotovo problem montažnega podjetja »Cevovod« v Mariboru. Za uk so imeli v tem podjetju na razpolago 35 prostih mest. V podjetju bi se učenci izučili za poklice: vodnih inštalaterjev, inštalaterjev centralne kurjave, kleparjev in ključavničarjev. Že pred koncem lanskega šolskega leta so uslužbenci podjetja obiskali nekatere osnovne šole, da bi pridobili učence za uk. Obiskali so tudi okoliške vasi. Z velikim trudom ijm je uspelo zbrati 5 prijav. Vpis tudi v ostalih podjetjih kovinske stroke vsako leto nazaduje.

Že lani je bilo vključevanje v poklice kovinske stroke izredno težko. Vključili so, lahko samo tiste, ki so jih sami zbrali. Do leta 1962., ko so lahko še vključevali fante tudi z neuspešno dokončano osnovno šolo, je nekako še šlo. Lani pa že ni bilo mogoče skleniti pogodb za uk z učenci, ki niso uspešno končali osemletke. Dovolili so jim sicer sprejem, toda s pogojem, da vajenci v učni dobi uspešno končajo osnovno šolo. Učence so napotili v večerno šolo. Šele po uspešno opravljeni šoli so z njimi sklenili učno pogodbo. Pokazalo se je, da je strokovno uvajanje dopoldne, obiskovanje osemletke popoldne, fante izredno zresnilo. Z njimi v nadaljevanju uka niso imeli težav.

Podjetje »Cevovod« stoji tudi letos pred istimi težavami. Prijav s popolno osemletko imajo premalo. Če hočejo do neke mere zasesti učna mesta, jim bodo morali dovoliti vpis z nepopolno osnovno šolo, s tem da vajenci zamujeno nadoknadijo. Če pa to ne bo mogoče, bo podjetje v nekaj letih zaradi nezasedenih delovnih mest prišlo na boben.

Nekatera podjetja v Mariboru, predvsem gradbena, so sprejela v uk precejšnje število fantov iz drugih republik, predvsem iz Bosne in Hercegovine in Srbije.

NEZASEDENA RUDARSKA ŠOLA

Rudnik v Mežici ima svojo rudarsko šolo, ki že vrsto let vzgaja kvalificirane rudarje za težko delo v rudniku. Zanimanje za poklic rudarja je vsako leto manjše. Letos se je na šolo vpisalo 15 fantov, pa še ti po večini niso uspešno končali osemletke. V splošnem pomanjkanju so na šolo sprejeli vse, ki so se prijavili, tudi z neuspešno končano osemletko. Hkrati s strokovnim izobraževanjem bodo učence izobraževali na dve tirih, tako da bodo v učni dobi končali tudi osnovno šolo.

Prav je, da zahtevamo za vključevanje v poklice določeno stopnjo razgledanosti in znanja, vendar je umestno tudi vprašanje, ali je šola že storila dovolj, da bi zmanjšala visoko število (3800 v mariborskem okraju) tistih, ki v šestem ali sedmem razredu osnovne šole zapustijo šolske klopi in ali imamo od šole to pravico zahtevati, dokler ji z mačehovsko pristranostjo dodeljujemo sredstva.

Z. T.

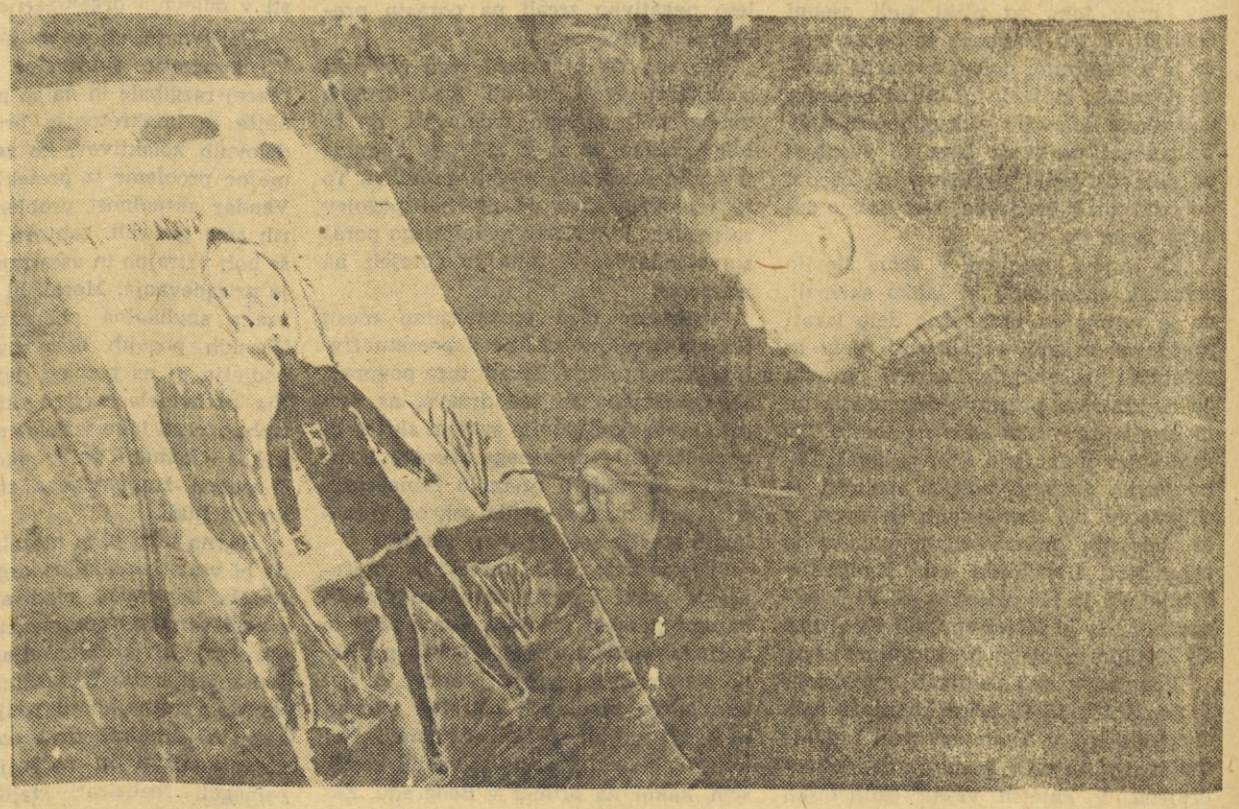

V svetu barv in otroške predstave — Foto: M. Šparovec

KIES KOJI NA ZAVORAH?

Mreža kooperacijskih odnosov se je v naši industriji zadnja leta močno razširila. Ta trditev je brez dvoma posledica različnih oblik povezovanja, ki najbrž v našem industrijskem prostoru še zdaleč ni končano. Kljub temu pa so številne naše tovarne med seboj že tako verižno povezane, da v bistvu nepreračunane proizvodne motnje zapažamo na celotnem industrijskem omrežju. Učinki prenekaterih proizvodnih nesmotrnosti se prenašajo na vse strani in povzročajo zastoje v celotni proizvodnji, ki je med seboj povezana. Kratkih stikov v kooperacijskih odnosih ne moremo odstranjevati s porcelanastimi varovalkami in z debelejšo žico. Vsa podjetja, ki so vključena v kooperacijski krog industrijske proizvodnje, ne glede na velikost in pomen, imajo približno izenačene naloge v tem smislu, da med njimi ne bi smelo biti razlik v izpopolnjevanju obveznosti in prevzetih nalog. Vsaka proizvodna malomarnost, posebno nesolidnost ali, če hočete — objektivne težave — približno enakomerno bremenijo vse. Učinkovita industrijska kooperacija, ki jo v sodobnih razmerah zahtevamo, mora namreč teči točno kot dobra švicarska ura.

Kljub nekaterim negativnim prvinam, ki jih v naših kooperacijskih odnosih vedno bolj pogosto odkrivamo, pa ne moremo trditi, da so bila dosedanja prizadevanja zaman. Računi so pokazali, da je industrijska kooperacija važen člen, ki zagotavlja rentabilnejšo proizvodnjo. V marsikaterem podjetju so na ta način povečali produktivnost, zmanjšali proizvodne stroške in veliko bolj racionalno izkoriščajo razpoložljive stroje.

Neznanka, ki je ne vidijo kratkovidni

Splošno je znano, da je na poslovno tehničnem področju sodelovanje med posameznimi tovarnami še dokaj nerazvito. Resni premiki so na tem področju najavljeni le v avtomobilski industriji, kjer prihaja do tehničnega usklajevanja in razvijanja proizvodnje. Pri tem pa večkrat naletimo na različne zadržke.

Pogosto se dogaja, da podjetja, ki na tržišču nastopajo s finalnimi izdelki, dobijo investicijske kredite za razširitev svojih obratov in za povečanje proizvodnje veliko laže kot druga. Ker tovarne ozko gledajo svoje koristi, jih ne skrbi, ali bodo njeni kooperanti dobili potrebna investicijska sredstva za istočasno povečanje polizdelkov, ki so potrebni pri proizvodnji končnega izdelka. Ker sredstev običajno ni dovolj na razpolago, ostanejo proizvodne zmogljivosti v razširjeni tovarni nezadostno izkoriščene.

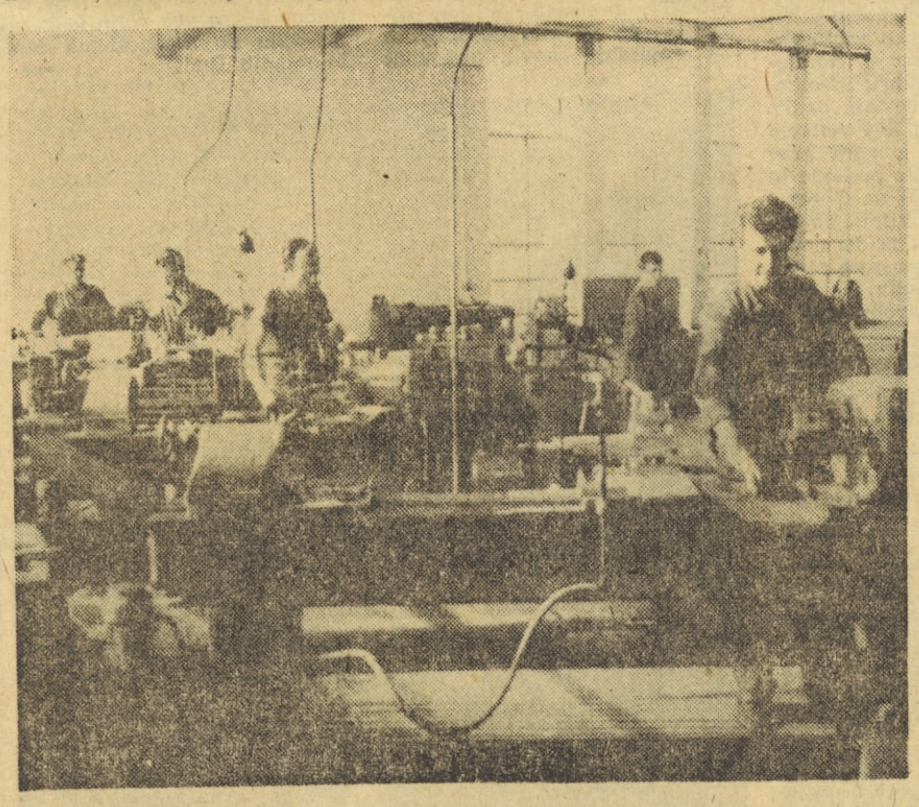

Skoraj popolnoma neznana ali pa omejena le na redka podjetja je oblika tehničnega sodelovanja, ki bi imela nalogo povezovati kooperacijske udeležence pri proizvodnem razvoju. V tem pogledu prekaša ostala podjetja kovinske stroke ljubljanska »Avtomontaža«, ki nastopa kot finalist v izdelavi opreme in grelcev in v tej vlogi kooperira z raznimi podjetji, ki ji izdelujejo motorje za grelce, termostate in svečke. Na drugi strani pa nastopa kot kooperant s »Tovarno avtomobilov in motorjev« iz Maribora že več kot deset let in s »Crveno zastavo« iz Kragujevca že sedem let. Kooperacijski odnos z obema tovarnama avtomobilske industrije je osnovan na skupnem proizvodnem in razvojnem načrtu ter zajema tehnične, komercialne in finančne odnose.

Takšen kooperacijski odnos pa je na splošno vzeto precej izjemen. Prevladuje še vedno oblika sodelovanja in povezovanja industrije, ki se z dobavami ustreznih delov konča. »Elma«, tovarna elektromateriala iz Črnuč pri Ljubljani, ki proizvaja elektroinstalacijski material, suhe transformatorje in električne likalnike, ima kooperantske odnose z raznimi podjetji v vlogi finalista in v vlogi kooperanta. Kot finalist nastopa pri nabavi porcelanskih polizdelkov, vijačnega blaga, vzmeti in odlitkov iz raznih medenin. Podjetje pa nastopa tudi kot kooperant v proizvodnji suhih transformatorjev z ladjedelnicami (»Uljanik«, Pulj, »3. maj«, Reka, »Brodogradilište«, Split) in s tovarnami strojev in opreme (»Prvomajska«, Zagreb, »Ivo Lola Ribar«, Železniki, »Litostroj«, Ljubljana, »Metalna«, Maribor). Kooperantski odnosi obstajajo samo v dobavi delov, sicer naštete tovarne ne poznajo druge oblike sodelovanja. Razen v nekaterih primerih, ko si tovarne med seboj pomagajo pri osvajanju nekaterih delov - oziroma končnih izdelkov po naročilu kupca, se njihovi odnosi omejujejo na preprosto kooperiranje. Višjo obliko kooperacije pa so do sedaj vzpostavili samo s Saturnusom, Tikijem in Elektrokovino. Navzdol, do svojih kooperantov ima »Elma« razvito slabo tehnično pomoč, ki je omejena samo na elektroporcelan, ki ga kooperanti izdelujejo po načrtih podjetja. To pa je v primerjavi z vse bolj popolnim tehničnim sodelovanjem, ki ga zasledujemo v tujini, samo medla senca.

Kooperanti si ne »režejo glav«

Zamuda se ni udomačila samo na naši železnici, čeprav je nemara v tej stroki najbolj razširjena. Tudi v kooperacijskih odnosih se vedno bolj uveljavlja v obliki zamujanja dobavnih rokov. Kooperantski odnosi so se zaradi te razvade zelo omajali. Pri tem bi vsekakor morali napraviti razloček med objektivnimi in subjektivnimi vzroki. Učinkovita kooperacija mora teči točno kot ura. Direktor znane ljubljanske tovarne je v razgovoru tožil koliko nepotrebnih skrbi, potovanj, zapravljenih dnevnic, izgubljenega dohodka, proizvodnih zaostankov in neizpolnitev gospodarskih načrtov povzroča neizpolnjevanje kooperantskih obveznosti. Ni pa nobenih možnosti, da bi kooperanta prisilili, da oškodovanemu podjetju povrne stroške ali vsaj skrajša zavlačevanje pogodbenih rokov. Pogodbe so običajno krpe papirja. Poslovna morala je na domačih tleh v primerjavi s tistim, kar naša podjetja negujejo s tujimi odjemalci, skoraj že na psu.

Italijanska tovarna FIAT določa s svojimi kooperanti dobavne roke že na minute točno. Če je v pogodbi dogovorjeno, da bo neki polizdelek določenega dne ob določeni uri na tekočem traku, je pribito, da bo blago pravočasno prispelo. Med našimi podjetji pa je osnovna časovna enota še vedno teden ali mesec. Večtedenske zamude so stvar, ki je sama po sebi razumljiva.

Preseneča pa dejstvo, da je pravd zaradi neizpolnjevanja obveznosti zelo malo. V podjetjih trdijo, da je temu vzrok to, ker pač podjetja nimajo druge izbire, kot da se sprijaznijo z neredностmi, sicer lahko ostanejo še bolj praznih rok. Mnogo podjetij išče kooperacijo samo, dokler ne zasedejo svojih kapacitet, potem pa enostavno prekinejo kooperacijske odnose.

Vendar pa takšni primeri niso številni in v večini. Na splošno lahko rečemo, da obveznosti v glavnem izpolnjujejo, vendar pa vse preveč pogosto prihaja do kršitev, ki se kažejo v prekoračevanju dobavnih rokov. Posledice so včasih že kar nevzdržne. Povzročajo verižno zamudo finalnega izdelka, hitrost in ihto v proizvodnji, iz česar izvira tudi slaba kvaliteta izdelave, izpad proizvodnje, nerodno poslovanje in še druge hibe in težave. Raziskave vzrokov kršitev bi pripeljale tudi do pomanjkljive oskrbe podjetij z reprodukcijskim materialom, posebno z medenino, barvnimi kovinami, plastičnimi masami, ki so vezane za uvoz. Po drugem tiru pa pridemo tudi do vzrokov, ki jih podjetja ne morejo opravičiti. Nekatera podjetja namreč menijo, da je kooperantski posel samo dopolnilo k njihovi serijski proizvodnji ali sredstvo za dopolnitev vrzeli pri višku kapacitet, ne pa sestavni del čvrstega proizvodnega načrta. Vzrok je pogosto tudi tehnična nesposobnost, ki se kaže v precenjevanju proizvodnih kapacitet, pomanjkanju delovne sile, prenizko zastavljenih cenah, izgovarjajo pa se tudi na pogoste okvare strojev in na omejitve v oskrbi z električno energijo.

Kako v »Saturnusu«?

Tovarna »Saturnus« izdeluje v kooperaciji z raznimi podjetji kovinske, elektro in gumarske stroke vse vrste svetlobnih teles za motorno industrijo, termične aparate in ostale tehnične predmete, sama pa proizvaja še razno kovinsko embalažo.

Ko smo se dodobra sporazumeli in razčlenili vprašanja, se je direktorju »Saturnusa« kar sam po sebi razvezal jezik:

— Del naše proizvodnje, to so vsi izdelki avtomobilske elektrike, je zasnovan na skupnem delu še treh drugih tovarn: »Tovarne vijakov« iz Cerkna in »Iskre« ter »Save« iz Kranja. Naš obrat žarometov je pravo nihalo. En mesec v njem dosežemo proizvodni načrt, drugi mesec pa smo zopet krepko v zastoju. Poglavitni razlog za proizvodna nihanja so neredne dobave. Zgodi se nam, da začnemo delati neki izdelek. Toda tekoči trak še dobro ne steče, ko opazimo, da imamo za serijo premalo vijakov. Ne preostane nam nič drugega, kot da na traku pripravimo prostor za drugi proizvod. Toda serije zopet ne moremo dokončati, ker nam je recimo pri tem izdelku zmanjkalo gumice, s katero nas oskrbuje kranjska Sava. Serija gre zopet na stran in na traku moramo pripraviti proizvodnjo tretjega izdelka. Dejansko včasih razmišljamo, da počnemo to, česar ne delajo nikjer na svetu.

Tudi kot kooperanti z avtomobilsko industrijo smo sami večkrat v hudih škripcih. Navada je, da nas v nakupu reprodukcijskega materiala usmerjajo, kakor se obrača veter. Zdaj kupujemo tu, drugič zopet tam. Vsak teden je eden izmed vodilnih uslužbencev podjetja v Beogradu, kjer samo trka na vrata. Vzemimo kot primer pločevino. Železarna Jesenice je letos vrgla iz proizvodnega načrta vse tanke pločevine, s katerimi nas je prej oskrbovala. Naša poraba je okoli 1000 ton. Ker nobena železarna pri nas ustrezne pločevine ne dela, se je začela krvava pot prepričevanja in dokazovanja, da so nam dali sredstva za nakup pločevine v tujini.

V Saturnusu menijo, da bi morali poslovanje in kooperacijske odnose spraviti čimprej v red.

V »TAM« so v hudih škripcih

Mariborska tovarna avtomobilov in motorjev ima verjetno največji krog koperantov. Po zadnjem »ljudskem štetju« kooperirajo s 64 podjetji, ki jih po lestvici zaslug razvrščajo v tri skupine: ena tretjina je zanesljivih, druga tretjina je takšnih, ki tovarni več škodujejo, kot koristijo, tretja skupina pa je skupina nesolidnih. Na Teznem vedno bolj ugotavljajo, da kooperacijskih vajeti več ne držijo v rokah. »Trudbenik« iz Doboja proizvaja na primer »mazalice« po ceni, ki je precej večja od nemških »mazalic«, ki so razen tega še bolje izdelane. Z zavornimi oblogami, ki jih izdeluje tovarna FADIB iz Bečeja, prav tako niso zadovoljni, ker bi bilo zelo tvegano vgrajevati v avtomobile zavore, ki po kvaliteti ne ustrezajo. Poučnost številnih nesreč, ko so odpovedale zavorne obloge, to najbolje ilustrira. Toda vse težave se s tem še ne končajo. Med svojimi kooperanti so našteli vrsto podjetij, ki jim je izpolnjevanje obveznosti deseta skrb. Za nekatera podjetja je izvozni dolar vreden 10 tisoč dinarjev, s čimer je na dlani, da takšnim podjetjem domači posli ne dišijo.

Posledice razglašenih kooperacijskih odnosov v TAM dobro zapažajo. Zaradi zamud in neizpolnjevanja obveznosti nastaja škoda, ki jih finančno uničuje. V posameznih obdobjih namreč ne morejo finalizirati svojih izdelkov, prihaja do premajhne realizacije, nastajajo stroški zamudnih obresti, najemati morajo kratkoročne premostitvene kredite z visoko obrestno mero, vezana pa imajo tudi velika lastna obratna sredstva, na katera plačujejo prav tako visoke obrestne mere. TAM mesečno plača na vezanih obratnih sredstvih okoli 6 milijonov dinarjev.

Dvojna škoda

Škodljive razmere in nedopustni običaji v kooperacijskih odnosih nalagajo čim prej utrditev sedanjega stanja. Ali bodo to zmožna urediti podjetja sama, ali zakonodaja, je postranska stvar. Potrebo zapažajo skoraj povsod. Škoda, ki iz razrahljanih kooperacijskih odnosov izhaja, ni samo materialna, čeprav ima ta gotovo najtežje posledice. Vsa podjetja, ki nastopajo kot finalisti, priznavajo, da neizpolnjevanje obveznosti povzroča materialno škodo, ki je ne morejo točno izračunati.

V »Avtomontaži« v Ljubljani je vrednost izgube zaradi izpada proizvodnje znašala lani 3 milijone dinarjev. To izgubo so morali kriti z drugimi proizvodi. Tovarna »Tops« v Ljubljani pa ceni, da predstavlja neizpolnjevanje pogodb o kooperaciji izgubo najmanj enodnevne proizvodnje, to je okoli 10 milijonov dinarjev brez upoštevanja izgubljenega delovnega časa. Prav isto zatrjujejo v Industriji motornih vozil v Novem mestu, da škoda zaradi najmanjšega dela, ki ga kooperant ne dobavi pravočasno, lahko znaša več milijonov.

Če bi vse skupaj izračunali, bi škoda zašla ne v milijone, temveč v milijarde.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

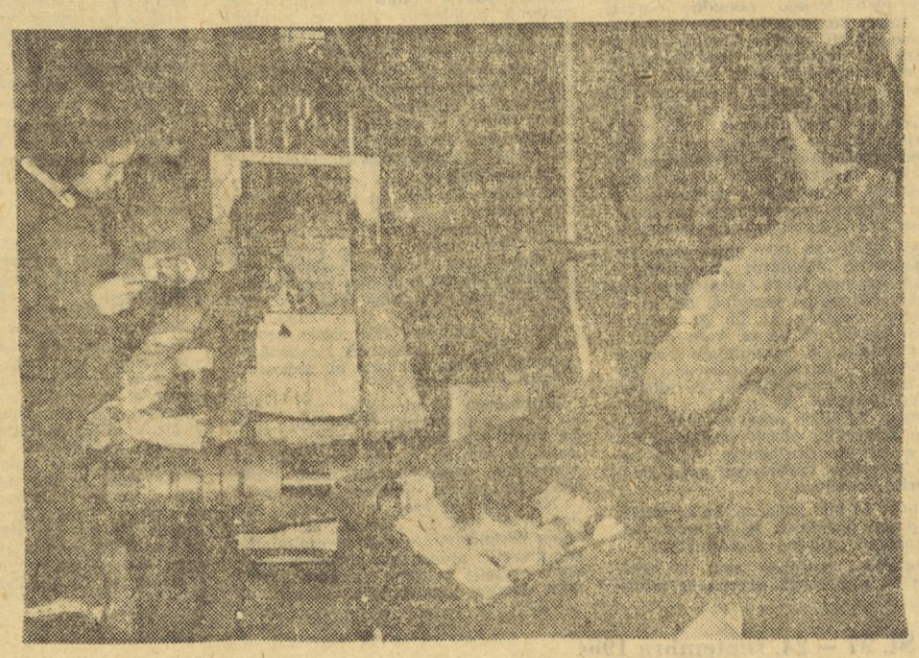

● ZAGORJE OB SAVI:

Zaposlilo bi se 747 žena, če bi bile za to možnosti

V Zagorju ob Savi je med zaposlenimi sorazmerno malo žena. Zaradi tega so doslej v tej zasavski občini že večkrat razpravljali o potrebi po večjem vključevanju žena v delovno razmerje in o zagotovitvi možnosti za zaposlovanje. Da bi razpolagali s podatki, koliko žena bi se zaposlilo, če bi bile za to možnosti, je Zavod za zaposlovanje delavcev iz Zagorja ob Savi pred kratkim izvedel anketo, v kateri je zajel vse žene v občini, ki niso v delovnem razmerju.

Anketiranih je bilo 1725 žena, in sicer v starosti do 45 let. 747 jih je izjavilo, da bi se zaposlile, če bi bile za to možnosti, in sicer letos 421, prihodnje leto 134, ostale pa v letih 1966 naprej. Med 747 ženami, ki se želijo zaposliti, sta dve visokokvalificirani delavki, 98 kvalificiranih delavk, 70 polkvalificiranih in 531 nekvalificiranih delavk ter 46 uslužbenk. 600 žena ima dokončano osemletko: razne obrtne šole in tečaje je obiskovalo 147 žena; 398 žena pa je bilo že zaposlenih. Med anketiranimi se jih želi zaposliti največ v šiviljsko-krojaški in keramični stroki ter v elektroindustriji; 95 pa jih je pripravljeno prevzeti kakršno koli delo. 30 anketiranih žena se je izjavilo tudi za varstvo otrok. Med 976 ženami, ki so odklonile zaposlitev pa je še vedno 255 takih, ki jih je pripravljeno sprejeti delo na domu.

Konec lanskega leta je bilo na področju zagorske občine 15.123 prebivalcev, vseh zaposlenih je bilo 4605 oz. 30,24 % prebivalcev. Med zaposlenimi je bilo le 29,3 % žena. Če bi uspeli v Zagorju ob Savi v sorazmerno kratkem času zaposliti vse žene, ki bi se rade zaposlile, bi bilo med zaposlenimi že okrog 40 % žensk.

Iz izjav 747 žena, da bi se zaposlile, če bi bile za to možnosti, o čemer bo potrebno razpravljati v svetih in drugih organih občinske skupščine, izhaja, da bodo potrebna še nadaljnja prizadevanja zagorske Občinske skupščine, da se zagotovijo možnosti za odpiranje novih delovnih mest, seveda pa bo treba proučiti tudi mogoče oblike dela na domu. Vzporedno s tem pa bo treba poskrbeti za boljšo mrežo vzgojno-varstvenih ustanov, za obrat družbene prehrane in osnovati servise za pomoč gospodinjstvom. Precej žena je namreč postavilo kot pogoj za zaposlitev zagotovljeno otroško varstvo, prehrano in pomoč za delo v gospodinjstvu.

Večje število zaposlenih žena bi v Zagorju ob Savi ugodno vplivalo na povečanje družinskih proračunov, večji bi bil dotok sredstev v občinski proračun, večja bi bila potrošnja in hitrejši bi bil razvoj terciarnih dejavnosti. -k-

● ČRNOMELJ:

Osebne dohodke je potrebno uskladiti s proizvodnimi uspehi

Nedavne seje zbora delovnih skupnosti Skupščine občine Črnomelj so se udeležili zastopniki delovnih skupnosti, predsedniki delavskih svetov, sindikalnih podružnic in sekretarji osnovnih organizacij ZK. Na tej seji so podrobneje in konkretneje obravnavali izpolnjevanje proizvodnih nalog delovnih kolektivov te občine in ostala vprašanja. Podatki o uresničevanju proizvodnih nalog v letošnjem letu kažejo, da so delovne organizacije kljub nekaterim težavam v tem delu Bele krajine vložile vse napore, da bi dosegle čim večje proizvodne uspehe. Največji uspeh je dosegel delovni kolektiv Tovarne kondenzatorjev »Iskra« v Semiču, ki je letni plan do konca junija že izpolnil s 53,9 odstotka, zatem slede LIČ Črnomelj, Rudnik Kanižarica, obrat »Beti«, Lesne industrije »Zore«, Belsada in Belta iz Črnomlja. Zraven industrije, ki ni v celoti uresničila vseh nalog, predvidenih s planom, so dosegli lepe uspehe v gozdarstvu, prometu, gostinstvu in ostalih panogah.

Podrobno in konkretno obravnavanje je v znatni meri pripomoglo, z udeležbo predstavnikov delovnih kolektivov, da so bili odborniki podrobno seznanjeni s težavami in problemi, s katerimi se delovni kolektivi v črnomeljski občini srečujejo pri izpolnjevanju proizvodnih nalog. Sprejetih je bilo več sklepov, ki naj bi jih v vseh delovnih kolektivih uresničevali v cilju, da bi dosegli še večje proizvodne uspehe.

Zelo živahna je bila razprava o nedavnih ukrepih Zveznega izvršnega sveta o povečanju cen moki, sladkorju, premogu, električni energiji in drugem. Odborniki so menili, da je potrebno osebne dohodke uskladiti s proizvodnimi uspehi in da se naj na račun povečanih cen izplača znesek od 2000 do 3000 din zaposlenim. — vd

● PONIKVE — DOBREPOLJE:

Zavod za mlajše invalide

V Ponikvah pri Dobrepolju že nekaj časa deluje Delovni zaščitni zavod za mlajše invalide, ki zaposluje večje število mlajših delovnih invalidov in jih obenem pripravlja, da se v delavnicah po svojih možnostih in sposobnosti v doglednem času priučijo posameznih poklicev. V želji, da bi v okviru svojega delovnega programa dosegli čimvečje uspehe in da bi invalidi pridobili čimprej potrebno znanje v tistih strokah na katere se privajajo, je uprava zavoda stopila v stik s številnimi delovnimi kolektivi, zlasti s tovarno »Elma« Črnuče pri Ljubljani, Tovarno »Svit« iz Kamnika in drugimi, ki dajejo določene izdelke v izdelavo temu zavodu proti plačilu posameznih izdelkov.

Tako pomembno delo tega zavoda je hvale vreden odnos, saj s svojim delovnim programom omogoča invalidom, da se ponovno vključujejo v proizvodnjo, iz katere jih je iztrgala prav invalidnost. -vd

● KOČEVJE:

Seminarji na delovišču

Kmetijsko gozdarsko posestvo Kočevje s svojimi kmetijskimi obrati Cvišlarji, Koprivnik, Livold, Stari log, Mlaka in Draga, gozdnimi obrati Podpreska, Mozelj, Ribnica, Velike Lašče, Grčarice, Kočevje in Stara cerkev ter ostalimi obrati vlaga vso skrb za izobraževanje zaposlenih. Zraven štipendiranja potrebnih strokovnjakov pa prirejajo razne tečaje in ostale oblike izobraževanja, na katerih si posamezni proizvajalci pridobijo potrebno znanje. Podrobne in konkretne razprave o nadaljnjem programu izobraževanja so pokazale, da bo potrebno storiti več za izobraževanje na delovnem mestu. Tako se naj bi prirejali občasni seminarji na posameznih deloviščih kmetijskih in gozdnih obratov. Želja vseh proizvajalcev je, da bi se skladno s splošnim in tehničnim razvojem neprekinjeno izobraževali. -vd

● KRANJ:

Koliko so zamenjali denarja v gorenjskih menjalnicah

Gorenjski turizem je v glavnih dveh sezonskih mesecih v juliju in avgustu dosegel naravnost presenetljiv devizni priliv, kar je proti vsem pričakovanjem. Menjalnice po vsej Gorenjski so za devize zamenjale v juliju in avgustu 1 milijardo 770,130.425 deviznih dinarjev. V obeh turističnih mesecih so največ deviznih dinarjev zamenjali na področju jeseniške občine, in sicer za 1 milijardo 104,177.490 deviznih dinarjev, najslabše pa so menjali naš denar za devize v škofjeloški občini, in sicer za 2 milijona 255.017 dinarjev.

Skupaj so v osmih mesecih letos gorenjske menjalnice zamenjale deviz za 2 milijardi 795.496.422 deviznih dinarjev, medtem ko so lani v istem obdobju zamenjali deviz za 2 milijardi 595.238.735 deviznih dinarjev.

Tudi v obeh glavnih turističnih mesecih letos so med devizami prevladovale nemške marke. V juliju so jih zamenjali za 421 milijonov deviznih dinarjev, v avgustu pa za 552 milijonov deviznih dinarjev, sledijo avstrijski šilingi, in sicer v juliju za 79 milijonov in v avgustu za 87 milijonov deviznih dinarjev. Precej so zamenjali tudi angleških funtšterlingov, holandskih forintov, dolarjev, lir itd. Do konca leta, računajo, da bodo na gorenjskem turističnem območju znatno prekoračili lansko vsoto zamenjanih deviz, ker pričakujejo, da bo v septembru in oktobru še precejšen devizni priliv. Namreč tuji turisti še v velikem številu prihajajo k nam prav čez gorenjske mejne prehode in se nekateri ustavijo na Gorenjskem, drugi pa potujejo naprej na morje. Vsak, ki pride, nekaj denarja zamenja v menjalnici na obmejnem prehodu. Največji promet je letos nedvomno zabeležila menjalnica kranjskogorskega turističnega društva na obmejnem prehodu na Podkorenu. M. Ž.

Dogodek na poti iz šole... Foto: M. Šparovec

● SLOVENSKA BISTRICA:

Več razumevanja za zaposlitev žensk

Medtem ko so v občini Slovenska Bistrica zaposleni v glavnem vsi moški, pa je zelo pereče vprašanje, kje in kako zaposliti ženske; pereče še toliko bolj, ker je po zadnjih podatkih trenutno nezaposlenih 135 žensk, ki imajo okrog 190 otrok. Med temi ženami je tudi okrog 19 do 20 samohranilk, ki skupaj preživljajo 32 do 34 otrok. Že ta skromen podatek nam dovolj zgovorno pove, da vse to povzroča v tej občini precejšnjo zaskrbljenost. V letošnjem letu je dobil zavod za zaposlovanje v Slovenski Bistrici 4,000.000 dinarjev, ki so jih porabili za odpiranje novih delovnih mest, kjer bi zaposlili predvsem ženske in tako vsaj delno omilili problem. Tri milijone so porabili za nova delovna mesta v podjetju »ALMONT«, preostali milijon dinarjev pa je bilo porabljenih za odpiranje novih delovnih mest v tapetništvu v Oplotnici, kjer bi po predvidevanjih zaposlili nad 20 žensk, ki so najpotrebnejše zaposlitve. Toda vse to je le delna rešitev problema, saj bi za zaposlitev vseh preostalih žensk morali v občini odpreti še nad 100 novih delovnih mest. Vsa ta vprašanja okrog nezaposlenih žensk pa bi v občini bilo vsekakor mogoče hitreje rešiti, če bi v vseh podjetjih imeli do zaposlitev žensk več razumevanja. Prav gotovo pa ni nič manj pereče vprašanje 250 otrok, ki so letos izstopili iz šol in niso dokončali osemletke. Nedvomno bo problem zaposlitve mladih ljudi še mnogo bolj problematičen kot pa prvi. Prav nič ni čudnega, če še danes v občini ne vedo, kako ga bodo sploh mogli rešiti. Tega problema zavod za zaposlovanje nikakor ne bo mogel rešiti sam in prav gotovo se bodo morale tega problema lotiti vse družbeno-politične organizacije v občini in vplivati na vsa podjetja, da bodo sprejela čimveč mladih delavcev. Če se bodo organizirano vsi skupaj vključili v akcijo za rešitev teh problemov, smo prepričani, da so jih sposobni in zmožni rešiti, le pokazati je potrebno nekaj več volje in razumevanja do nezaposlenih žena in mladih ljudi. -ce

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASO

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

Moj stanovanjski problem

Za marsikoga se prične in konča sleherni delovni dan z morečo mislijo, kako naj reši svoj »stanovanjski problem«. In koliko ur delovnega ali tedenskega počitka je uporabljenih za iskanje rešitev, oziroma bolje rečeno, za poslušanje tolažilnih nasvetov in za prenašanje tolažbe na člane lastne družine. Ni pretirano, če povemo, da je zelo malo tistih, ki jih ta skrb ne tare. V eni ali drugi obliki ima skorajda slehernik večje ali manjše težave s stanovanjem. Za nekoga je to problem nastanitve nasploh: za drugega je iz dneva v dan vedno bolj pereče doraščanje otrok; pogosti so tudi primeri nevzdržnosti dosedanjih utesnitev in zasilnih rešitev.

Res je, da so med nami tudi taki, za katere pomeni stanovanjski problem le iskanje možnosti za uresničitev izboljšav ali za zadovoljitev zahtevnejših potreb glede na siceršnji družbeni standard. Vendar tudi tedaj ni moč odrekati utemeljenosti posamične težnje, če ne pomeni izrazitega hotenja po neopravičljivi udobnosti in očitnem pretiravanju.

Nismo seveda prvi, ki to ugotavljamo. Reševanje stanovanjskega problema je kar naprej na dnevnem redu. Nenehno iščemo rešitve, vendar pravega načina, kot se zdi, še nismo našli. Bilo je več poskusov, z večjim ali manjšim uspehom. Zgodi se celo, da komaj začnemo preverjati eno obliko in že prehajamo na nove načine.

Zaradi tega postajamo nezaupljivi, a hkrati verjamemo sleherni kritiki in nasedamo pesimizmu tistih, ki vidijo vse črno ali celo namenoma zasmehujejo našo dobro voljo in moralno oviro sleherno vzajemnost.

Odkrito priznavamo, da so težave in da stanovanjskega problema ni mogoče rešiti čez noč. Sleherni dosedanji način reševanja je imel tudi senčne strani. Poglavitna ovira za večjo ustaljenost na tem področju je nenehno naraščanje cen v gradbeništvu ob preveč ali manj pri vsaki pomembnejši velikih razlikah med projektantovo in izdajalčevo ceno in celo, kar je najhuje, med začetno vrednostjo zidave in obračunsko vrednostjo gradbenega objekta. Temu se pridružujejo še številni drugi činitelji, kot so: nezadovoljiva mehanizacija, časovna neusklajenost virov financiranja z dinamiko graditve, prepočasna gradbena operativa, neprecizni načrti in podobno. Dogaja se celo, da izvajalec kljub svoji očitni zamudi glede na roke po gradbeni pogodbi skuša prevaliti podražitev materialov na investitorja; ali pa gradbeni roki prav nič ne držijo, medtem ko se po drugi plati terjajo zamudne obresti tudi tedaj, ko investitor ne more pravočasno plačati začasne situacije, ker je odvisen od realizacije virov financiranja, na katero sam težko vpliva. Mnogokrat je slišati besede o poslovni morali, o plačilni disciplini, o višji sili, o spremembi instrumentov, toda redki so primeri, ko se zadevni pogoji enakopravno upoštevajo pri investitorju in izvajalcu. Marsikdaj kaže, da je pojem investitorja združen le z dolžnostmi in da so njegove pravice zgolj na papirju brez kakršnihkoli pravnih nasledkov.

Tudi glede na tako imenovano komercializacijo nekaterih stanovanjskih skladov imamo lahko utemeljene pomisleke. Marsikdo pozablja, da so to družbena sredstva, ki jih je ustvaril delovni človek, in da ne kaže pretiravati s pogoji, ki spreminjajo prvotno družbenost v navadno poslovnost. Zaradi tega ni presenetljivo, če slišimo nekatere kritike, ki gredo v drugo skrajnost, ko sploh odrekajo stanovanjskemu prispevku njegov poglavitni namen s širšega družbenega vidika oz. nujno potrebne vzajemnosti med člani družbene skupnosti.

Vendar bi bilo napačno, če bi zaradi tega postali pesimisti in bi sploh nehali reševati zadevno problematiko.

Nasprotno, potreben nam je optimizem in slehernega ukrepa se moramo lotiti z vso potrebno življenjsko silo, z željo in v prepričanju, da bomo uspeli, kakor tudi z dosledno vztrajnostjo, da uresničimo lastno zamisel.

Življenje nas je lahko izučilo, da je moč uresničiti marsikatero utemeljeno težnjo, če se je lotimo s pravega konca in če vztrajamo pri uresničevanju kljub oviram in težavam. Tako je stvari, pri vsakem večjem posamičnem ali skupnem načrtu. Brez globoke želje, da uspemo, in brez nenehnega stremljenja, da uresničimo to ali ono zamisel, ne gre in ne more iti. To je že naravni zakon, ki zmeraj velja in katerega se moramo vselej zavedati.

In prav mi, v Litostroju, zelo dobro vemo, da je tako. Pripadamo veliki delovni skupnosti in imamo že zaradi svojega števila toliko več velikih in majhnih problemov. Zato se z njimi srečujemo na vsakem koraku in vidimo, kako te stvari potekajo.

Umljivo pa je, da vsi ne mislimo enako. Vendar danes že vsi vemo, da stanovanjski problem ni zgolj moj problem, temveč je vprašanje mojega stanovanja bolj ali manj povezano z interesi celotnega delovnega kolektiva.

V tem pogledu smo storili velik korak naprej, ko smo se lotili stinovanjske graditve v okviru delavske stanovanjske zadruge Titovih zavodov Litostroj. Delni uspehi so že pred nami in zaradi tega lahko upravičeno pričakujemo, da bo tudi moj stanovanjski problem prej ali slej rešen. Beseda »moj« se iz dneva v dan vedno bolj otipljivo spreminja v širši pomen besede »naš«. Zato je slehernik upravičeno optimist, da bo posredno ali neposredno prišel na vrsto.

Optimizem ni utemeljen niti sedaj ko moramo premagati še nekatere druge težave in nenehno iščemo rešitev zanje. V tem so morda tudi določena protislovja, vendar zaradi takih protislovij ne smemo odnehati in obupati.

Naš delavski svet je na svoji seji dne 4. 8. 1954 že dokazal, da se ne vdaja pesimizmu, temveč je optimistično pritrdil predlogom upravnega odbora podjetja oziroma sklepom upravnega odbora stanovanjske zadruge, da se lotimo nadaljnje stanovanjske graditve.

Sklepal pa ni kar tako. Temeljiti obravnavi je sledila odločitev o tem, da se takoj lotimo zidave dveh 45-stanovanjskih blokov ob Goriški ulici in da se lotimo priprav za dva bloka Na Jami kakor tudi tretjega bloka ob Goriški ulici, vse v obdobju 1964/66, tako da bi do 1966. leta pridobili 233 stanovanjskih enot (vštevši garsonjere in samske sobe). Lahko rečemo, da je bila zadevna diskusija na seji ena izmed najbolj preudarnih in da je bila opredelitev slehernega glasovalca na sledek vsestranskega premisleka.

Zato ni neskromno, če rečemo, da je naš mehanizem samoupravljanja dokazal na tej točki svojo zrelost in da je odločitev povsem zrela, četudi bodo težave pri njenem uresničevanju. Odvisni bomo seveda od uvidevnosti stanovanjskih skladov, od lastne prizadevnost pri ustvarjanju sredstev za družbeni standard in od resnične volje neposrednih interesentov, da pripomorejo k zidavi z lastno udeležbo.

Vrednost zadevnega gradbenega programa presega vsoto ene milijarde. Pri tem pa pričakujemo, da bodo viri financiranja realizirani po ključu 50:30:20, kot smo gradili tri bloke ob Djakovičevi cesti.

V resnici je to zelo velik znesek. Vendar ni treba obupati, ker če se bodo izpolnile poglavitne podmene, moramo rešiti 233 »mojih« stanovanjskih problemov.

Ko to pišemo, je natečaj za lastno udeležbo interesentov že v teku. Verjetno je marsikdo obstal pri vrednosti stanovanja, kakršnega potrebuje. Cena je zares močno zrasla, a je v okvirih sedanjih povprečij, na katere sami ne moremo vplivati. Zato je tudi v tem pogledu nujno potreben optimizem slehernega udeleženca natečaja, da bo nekako premagal zadevno oviro.

Še tako velika težava je premagljiva, če se je lotimo iz uresničljivega konca. Pred leti smo prav tako menili, da bo šlo zelo težko, a smo se vendarle nekako znašli. Poskusimo torej tudi tokrat in smo lahko prepričani, da se bo predhodna žrtev izplačala. -ič

Nenehno naraščanje proizvodnje zahteva tudi vse večjo prizadevnost in točnost transportov. Foto: M. Sparovec

NA RESNO TEMO:

Kako omejiti nevarnost »boja za točke«

Kdaj bo konec »proste rokoborbe« in drugih »vrlin« naših nogometašev na zelenih poljih?

Posledica brezkompromisne »borbe za točke« na lestvici je, da v poslednjem času ni prav nihče več varen v nogometni areni. Nogometaši, gledalci, sodniki.

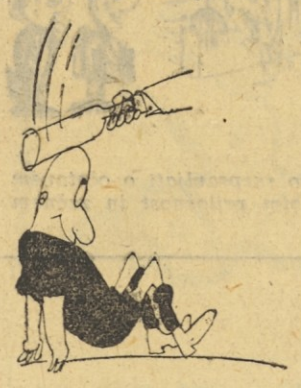

Vsi od prvega do zadnjega tvegajo ob nedeljah najmanj svojo zunanjost.

Človeku se zdi, kot da nihče več ne izbira postopka, da pride do tako zaželenih točk. In kar je najbolj resno: kazni so vsebolj pogosto povsem brez učinka! Mar nista bila Nadoveza in Šestić primerno kaznovana za svoje »boksarske sposobnosti«? Toda, samo sedem dni kasneje je na zelenih poljih spet »grmelo« od knockoutov, udarcev nog v želodce, od

razbitih steklenic, težkega kamenja... Celo pištole so stopile »v akcijo za točke«.

Torej, nekaj bo treba napraviti! Vsaj tako nam narekuje vest. Toda — kaj?

Zadnje čase smo na primer na debelo pričeli posnemati metode italijanske nogometne zveze. Nadobudnežem smo vzeli po nekaj točk. In če smo že pričeli posnemati naše sosede, bodimo dosledni in jih posnemajmo do konca. Italijani so namreč šli v svojih metodah še naprej! Po novih predpisih nosi posledice za vsak napad na sodnika ali nasprotnega igralca —

na igrišču ali v outu — organizator tekme. To je domačin. Posledice so jasne: tekma se registrira v korist nasprotnika, teren je suspendiran za določen čas, krivci so temeljito kaznovani — klub pa plača krepko denarno kazen.

V naših primerih so pretepači v večini domačini. Torej, kaj še čakamo? Če smo pričeli s kopiranjem metod naših sosedov, opravimo to kar se da temeljito!

Saj si menda ne želimo, da bi občutili posledice »boja za točke« tudi mi, ki komajda še razlikujemo nogomet od ping-ponga.

ŠILO

ŠOLSKA TELESNA VZGOJA IN SEDEMLETNI NAČRT

Zavestna akcija – pogoj za uspeh

Končni cilj šolske telesne vzgoje naj bo, privzgojiti šolski mladini potrebo po aktivnem vključevanju in udejstvovanju v telesnokulturni dejavnosti

Pred šolsko telesno vzgojo se v našem sedemletnem obdobju postavljajo pomembne naloge, ki jih lahko strnemo v naslednje štiri točke:

a) šolska mladina na šolah vseh stopenj naj bo deležna rednega in po učnem programu določenega minimalnega pouka telesne vzgoje;

b) izpolnjevanje učnega načrta za pouk telesne vzgoje naj bo za vsako vzgojno ustanovo obvezno, zato moramo v sedemletnem planu zagotoviti ustrezne materialne in kadrovske pogoje;

c) šolska telesna vzgoja mora postati na šolah vseh stopenj povsem enakopraven predmet v kompleksu šolske dejavnosti, pri čemer je nujna zavestna akcija vseh prizadetih, od pedagoških delavcev, učencev, dijakov in študentov, do njihovih staršev ter vseh tistih, ki delajo v organih družbenega upravljanja posameznih šol;

d) končni cilj šolske telesne vzgoje naj bo, privzgojiti šolski mladini potrebo do aktivnega vključevanja in udejstvovanja v telesni kulturi.

V skladu z objektivnimi možnostmi moramo postopoma uvajati pouk telesne vzgoje na vseh osnovnih, srednjih, višjih ter visokih šolah, ki ga zdaj še nimajo. Pri tem se ne bi smeli bati zasilnih rešitev, saj je zgrešeno mišljenje, da je bolje ostati brez pouka telesne vzgoje, kot pa da bi imeli na primer pouk samo polovico šolskega leta ter morda brez potrebnih rekvizitov in opreme oziroma brez ustrezno kvalificiranega kadra. Vprašanje telesne vzgoje naše mladine je namreč tako pereče, da ne dovoljuje odlašanja. Razumljivo je, da ne bo mogoče uvesti pouka telesne vzgoje hkrati na šolah vseh stopenj in tudi ne v predpisanem obsegu. Prav zato bi bilo potrebno predvideti v sedemletnih planih razvoja komun in letnih družbenih planih postopno uvajanje telesne vzgoje s ciljem, da dosežemo v sedmih letih uresničanje sprejetih programov, kot so določeni v ustreznih načrtih. Uvajanje pouka telesne vzgoje na visokih šolah naj bo postopno tudi v tem smislu, da dobijo pouk telesne vzgoje najprej v nižjih letnikih, potem pa tudi v višjih.

Splošna ocena obstoječega učnega načrta za pouk telesne vzgoje je, da je zadovoljiv, celo dober. Naloga šolskih organov pa je, da postopoma omogočijo na vseh šolah izvajanje tega načrta. Podatki na splošno namreč kažejo na nezadovoljive možnosti pouka telesne vzgoje v vseh letnih časih in vremenskih pogojih. Poslužiti se bo pač treba najbolj primernih in v trenutni situaciji možnih poti, da dosežemo osnovne cilje šolske telesne vzgoje, medtem ko bo pozneje možno tudi v večji meri zahtevati boljše pogoje za razvoj šolske telesne vzgoje, ki bo morala biti čez leta že bolj specializirana (preventivna, korektivna gimnastika itd.).

Vzporedno z obveznim poukom telesne vzgoje na šolah se bo tudi v prihodnjih letih še naprej razvijala prostovoljna telesno kulturna dejavnost učencev v šolskih športnih društvih. Sedemletni cilj teh naporov je vsekakor šolsko športno društvo na vsaki šoli, kjer so vsaj minimalni pogoji za delo, ki pa bi morali biti po prejšnjih ugotovitvah v letu 1970 prav na vseh šolah. Pogoji so namreč v glavnem podobni tistim za pouk telesne vzgoje, ali pa so zahteve še manjše, ker se v teh društvih lahko odločijo za omejeno dejavnost, prilagojeno možnostim. Značilnosti šolskih športnih društev bodo morale biti tudi v bodoče predvsem naslednje: prostovoljno včlanjevanje, raznovrstna dejavnost v okviru sekcij, samoupravljanje s strani učencev, povezanost z delovanjem pionirske oziroma mladinske organizacije na šoli, sodelovanje z upravo šole in drugimi šolami ter telesno kulturnimi organizacijami in forumi. Zlasti v manjših krajih se bo pokazala velika potreba po tesni povezavi dela šolskega športnega društva s Partizanom. Pojave rivalstva med tema dvema organizacijama pa bi bilo treba sproti odstranjevati z ustreznimi dogovori.

Tam, kjer so se še pred tedni trli številni kopalci, je takih in podobnih prizorov vse manj

Šolski športni dnevi naj se razvijajo v duhu množične rekreacije in tekmovanj šolske mladine. Sistem množičnih in cikličnih kvalitetnih tekmovanj naj izvira iz rednega programa šolskega dela ter naj pospešuje kvaliteto pouka. Prav tako bi morali na vseh šolah tekmovati za šolski športni znak, ki ga lahko pedagogi uporabijo kot stimulacijo za delo učencev.

Telesna vzgoja v šolah potrebuje v prihodnjih letih tudi tako imenovane eksperimentalne šole, kjer bi bilo treba preverjati učne načrte reformirane šole v celoti. Take šole so s stališča pouka telesne vzgoje potrebne na vseh stopnjah in v različnih delovnih pogojih.

Nerazumljivo nerazumevanje

Skoraj ni več človeka, ki bi si upal trditi, da za šport ne trošimo precejšnjih sredstev. Prav tako bi težko našel koga, ki bi lahko mirno dejal, da vlagamo sredstva načrtno, smotrno, oziroma po vsestranski in temeljiti presoji. Neizpodbitno dejstvo namreč je, da bi lahko imeli danes športniki in ljudje, željni zdravega oddiha, že marsikaj več na voljo, kot pa imajo sedaj, če nas ne bi pri naših odločitvah spremljale (in imele končno besedo) ozke lokalistične težnje, ki so vse prej kot pa plod zdravega razuma.

V Ljubljani, ki je pred tedni osvojila ekipno državno prvenstvo v plavanju, smo še danes brez plavalnega bazena, ki bi lahko služil športnikom skozi vse leto, ne glede na letni čas, ne glede na vreme. Še vedno smo torej brez tistega objekta, ki bi nam omogočil šport in rekreacijo štev. 1, ki bi enkrat dokončno nudil številnim mladim plavalcem normalno kontinuirano delo ter jim zagotovil napredek. Naj povemo, da smo v evropskem merilu med zelo zelo redkimi izjemami, ki še nimajo pokritega zimskega bazena in, da nas je v tem prehitelo že marsikatero slovensko mestece.

Vse preveč se pogovarjamo, vse preveč se le prepiramo okoli načrtov, lokacije in dimenzij, preveč nas bremenijo nič kaj napredne težnje. Pozabljamo pa na najpomembnejše:

- *da potrebujemo objekt čimprej, in*
- *da bo moral biti bazen ekonomsko dostopen res vsakomur, saj bo v nasprotnem primeru brez pomena.*

Še pred dobrimi šestimi meseci smo bili vsi prepričani, da bo končno le zmagala znana, dandanes daleč najbolj pametna varianta. Naravnost idealna priložnost, da bi prišli do lepega tovrstnega športnega objekta, se namreč še danes kar sama od sebe ponuja v Vevčah. Drži, da Vevče niso v centru Ljubljane, vendar bi bila investicija tu tako majhna, da si manjše ne moremo predstavljati. Znano je namreč, da zahteva vzdrževanje zimskega bazena dnevno precejšnje vsote denarja, če objekt ni grajen v neposredni bližini industrijskih obratov s prosto odpadno vodo. Prav vsi pogoji za to so v Vevčah, kajti obrat proizvodnje papirja troši letno 132.000 ton pare ter 1800 ton odpadne (tople) vode dnevno, ki danes odteka v Ljubljanico.

Misel o adaptaciji vevškega letnega bazena v zimskega je zaradi nadvse ugodnih pogojev ogrevanja in sploh vzdrževanja že dokaj stara, vendar so nekateri vračali lokacijo zaradi oddaljenosti. Danes bi morali seveda ti pomisleki spričo ugodnih prometnih zvez odpasti, predvsem pa zaradi naravnost idealnih pogojev za gradnjo in vzdrževanje. V Vevčah je namreč možno že obstoječi letni bazen pokriti in zapreti brez kakršnihkoli izjemnih gradbenih posegov. Po predvidenem načrtu bi kopališče povsem ustrezalo rekreativni dejavnosti in pa seveda zimskemu treningu plavalcev iz Vevč in Ljubljane, ki so letno, zaradi pomanjkanja objektov, po več kot sedem mesecev brez pravega treninga. Tako pozimi počivajo, v poletnih mesecih, to je v času tekmovanj, pa zaradi preobilne vadbe spet nimajo zaželenih uspehov. Z izgradnjo novega objekta bi tako rešili dvoje vprašanj hkrati: zadovoljili bi potrebe ljudi od najmlajših do najstarejših po rekreativni dejavnosti, plavalcem pa bi nudili pogoje za kontinuiran trening skozi vse leto.

Objekt bi veljal z garderobami in sanitarijami predvidoma nekaj več kot 100 milijonov dinarjev. Če upoštevamo še minimalne stroške vzdrževanja, potem ni težko razumeti, da je to zares lepa priložnost, ki jo kaže podpreti in seveda tudi realizirati.

Tako ni prav nič čudno, da so se ljudje v Ljubljani, še bolj pa v Vevčah navdušili za zimsko kopališče, ki bi ga lahko uporabljali skoraj vse leto, od jutra do večera, ne glede na vreme, ne glede na letni čas. Ljudje v Vevčah so pripravljeni celo zastonj prijeti za lopate. Obrtniki so obljubili, da udarniško opravijo obrtniška dela. Skratka, načrt je povsod naletel na odobravanje, tako na seji obratnega delavskega sveta vevške papirnice, kot na občinski skupščini v Mostah, Plavalni zvezi Slovenije itd.

Zares lepi načrti pa se ne zdijo tako lepi tudi tistim, ki bi lahko idejno, predvsem pa materialno, podprli to potrebno ter vsestransko utemeljeno akcijo. Kar na hitro so se namreč spomnili:

- *da je gradnja »takih stvari« izključno stvar občine,*
- *da bi bil 33-metrski bazen premajhen,*
- *da mora stati objekt sredi Ljubljane, ne pa v Vevčah.*

Skoraj čudno je, da za krono vsega kdo še ne vztraja pri tem, da je načrt prepoceni!

No, povsem resno pa si lahko zastavimo ob vsem tem tale vprašanja:

- *ali res razpolaga naša skupnost s tolikimi sredstvi, da lahko dajemo prednost impozantnim in astronomsko dragim fasadam pred dobro, vsestransko premišljenimi in v doglednem času izvedljivimi načrti;*
- *ali se ni bati, da bodo naši današnji plavalni upi, na katerih toliko gradimo, že malce ostareli do takrat, ko bomo imeli bazen v Ljubljani in da se bo v dobi čakanja njihovo navdušenje do plavalnega športa že malce ohladilo, in končno*
- *mar smemo gojiti trohico upanja, da bo objekt, spričo ogromnih investicij (anuitet) ter silno dragega vzdrževanja sploh dostopen vsem tistim, ki bi jim pravzaprav moral biti v prvi vrsti na voljo? To je mladini, ljudem, željnim rekreacije...?*

A. ULAGA

»Gradišče« Muta – dvakrat več nočitev kot lani

Mladinski rekreacijski center »Gradišče« leži na terasah nad Sp. Muto. Letos so uredili v centru vse potrebno za mednarodni avto camping. Tako so že aprila letos bile dokončno urejene sanitarije, na prostor sta napeljana elektrika in vodovod, bife posluje vso sezono. Na voljo pa je še betonsko plesišče, urejena kuhinja, športno igrišče ter smrekov gozdiček z jaso za taborjenje.

Letos je camping »Gradišče« obiskalo 200 gostov, ki so nočili 1173-krat. V primerjavi z lanskim letom so dosegli letos dvakrat več nočitev, saj znaša indeks kar 202,59 %. S številom nočitev so taborniki iz Mute zadovoljni, manj pa s strukturo gostov v primerjavi s preteklim letom. Medtem ko so lani tuji gostje nočili 579-krat, domači pa le 11-krat, je letos ravno obratno: 26 tujih nočitev in 1147 nočitev domačih gostov.

Vodja mladinskega centra na Muti tov. Hinko Jerčič meni, da še niso izkoristili vseh možnosti. Sedaj, ko so ustanovili občinsko turistično zvezo v Radljah ob Dravi, upa, da se bodo dokaj slabi odnosi z občinsko skupščino izboljšali. Letos na primer niso dobili turističnega kredita, čeprav so ga bili upravičeni dobiti ravno taborniki iz Mute. Za gostišče »Caravaning« je ob glavni cesti postavljenih 6 reklamnih tabel, za »Gradišče« pa le ena! O letošnji turistični sezoni je tov. Jerčič dejal:

»Bila je uspešna, saj smo prepričani, da so gostje, predvsem mladi turisti, odhajali s prijetnimi vtisi, z željo in upanjem: »Ponovno vas bomo obiskali.«

Humoreska

V izvozno-uvoznem podjetju »Kokolj« so bili že precej časa na trnju. Nekdo bi namreč moral prevzeti zastopništvo v neki tuji državi. Nejasnost je nastala, ko se niso mogli sporazumeti, kdo naj to prevzame.

Za položaj v tujini se je namreč potegovalo več kandidatov in o njih so razpravljali po hodnikih, v točilnici in celo na stranišču, toda težava je v tem, da imajo kandidati približno enake zveze, enake vrednosti.

Pregovor pravi, da lahko v vsakem kokolju najdemo zrno pšenice. Za svojo pisalno mizo je sedel tudi samostojni referent v podjetju Mutimir, ki bi tudi rad videl svoje brke v zastopništvu v tujini, toda na žalost ni imel dobrih zvez.

»Kdor nima zvez, ta mora imeti kaj v glavi,« sklepa Mutimir pri sebi in snuje svoj načrt. Načrt je dobro pretuhtal nekaj dni in potem se je nepričakovano odločil.

»Kaj menite, tovariš Mutimir, kdo bi bil najbolj primeren, da prevzame zastopništvo v tujini?« ga ponižno in s spoštovanjem sprašuje kurir Tračislav, ki mu je prinesel neke račune v pisarno.

»Kdo drug kot jaz,« ga v šali prepričuje Mutimir in ga pri tem uradno premeri od pet do glave.

Čez pol ure je bilo javno mnenje izvozno-uvoznega podjetja »Kokolj« obveščeno o najnovejšem kandidatu. Ocenjevali so njegove možnosti in se spraševali, kdo neki

NATEČAJ

ga potiska naprej. Ker tega niso mogli dognati, so zadolžili lepo daktilografinjo, da razkrije skrivnost.

»Zdravo, lepotec, ali imaš kaj za kaditi,« pravi lepa daktilografinja Tračislava, ko je stopila v Mutimirovo pisarno.

»Za tebe imam vedno kaj... vse imam za tebe...,« se smehlja Mutimir, ko odpira predal pisalne mize, v katerem je bila razen cigaret tudi slika neke zelo visoke osebnosti.

»Kaj počneš s to sliko v predalu?« sprašuje Tračislava, ko je pihnila prvi dim.

»Kaj se delaš neumno,« se čudi Mutimir in nadaljuje dvosmiselni razgovor. »Kje pa imaš ti sliko, recimo, svojega strica?«

Čez kakih sedem minut in petnajst sekund je bila o razgovoru obveščena celo kuharica Slava, ki je vsakemu pripovedovala, da je Mutimir kandidat številka ena za zastopništvo v tujini.

Ostali kandidati so bili potem dva dni čisto iz sebe. Razpravljali so med seboj, ugibali, šepetali, toda stvar se jim je zdela tako neverjetna, da so menili, da je že vse odločeno.

Kljub temu pa se je eden izmed njih opogumil in odšel k Mutimiru, da bi iz prve roke slišal, kakšni so njegovi upi.

Mutimir se je spoznal na diplomacijo, pa je ob vstopu tovariša takoj zavrtel telefon in poklical osebo, ki jo je imel na sliki v predalu, na intimno večerjo. Razgovor je bil prijateljski, pristen, poln spoštovanja in zaupanja.

Bivši kandidat, ki je spoznal, da je pogorel, je v trenutku prilagodil svoje vedenje. Ko je Mutimir končal svoj telefonski razgovor, se mu je približal in nasmejan ter veder začel usmerjati vodo na njegov mlin:

»Veš, vedno sem menil, da si ti najsposobnejši, da prevzameš zastopništvo v tujini... Lahko računaš na mojo pomoč... Moj glas na zasedanju upravnega odbora vendarle veliko pomeni...«

»Hvala za zaupanje,« pravi Mutimir samozavestno, kot da se je zgodilo nekaj povsem prirodnega. »Uslugo za uslugo,« pravi z zadovoljstvom in pri tem važno namiguje.

Bivši kandidat ves srečen, da je utrdil zvezo s človekom, ki ima tako dobre zveze, zapusti pisarno in drugi dan razširi po celem podjetju vest, da je bil na intimni večerji pri Mutimiru.

Jasno, na večerji je bil tudi stric z visokim položajem.

FEDOR ŠEŠUN

Za razvedrilo in kratek čas

ŽRTEV POKLICA

— Prepričan je, da je mlada ... veš, on je mesar!

— Brž ko začnejo na veliko razpravljati o očetovem imenu v osebni izkaznici, izrabim priložnost in začnem takoj dvigati cene!

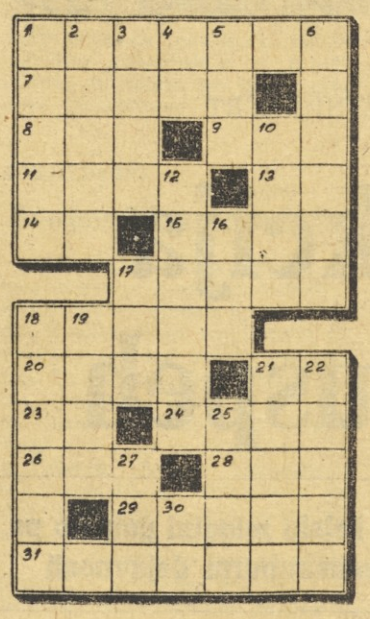

Križanka

Vodoravno: 1. vrsta cigar, 7. popust, odbitek, 8. rimski pozdrav, 9. kratica za akademski sportni klub, 11. unesek, izguba, 13. začetnici priimka in imena našega državnika, 14. začetnici priimka in imena jugoslovanskega izumitelja na področju elektrotehnike, ki je živel in deloval v ZDA, 15. znamka jugosl. cigaret, 17. sorodnik, 18. sestavina olj, 20. domača žival, 21. začetnici imena in priimka znanega italijanskega opernega pevca, 23. učenje, 24. klic, poziv, 26. izrastek na glavi, 28. makedonsko kolo, 29. naznanilo v časniku, inserat, 31. kraj v severovzhodni Sloveniji.

Navpično: 1. krilo (roslopja), 2. stopnja, višina, 3. svetopisemsko ime, 4. znak za kemični element, 5. vrtna lopa, 6. priimek slov. pesnika (Anton), 10. sintetična snov, nadomestek za usnje, 12. pristanišče starega Rima ob izlivu Tibere, 16. bodica, 17. sanje, 18. očesu najbližja leča pri daljnogledu, 19. travnik ob vodi, 21. vrsta vina, 22. lirska pesem, 25. igra na konjih z leseno žogo, 27. velika lesena posoda, 30. enaka soglasnika.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. kolerik, 8. oborina, 9. kolo, j, 10. ura, 11. Rim, 13. si, 14. Kaba, 15. puran, 16. stator, 18. poteg, N, 20. emir, 21. Ge (germanij), 22. Rb (rubidij), 23. žep, 24. Madeira, 27. akvarel.

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

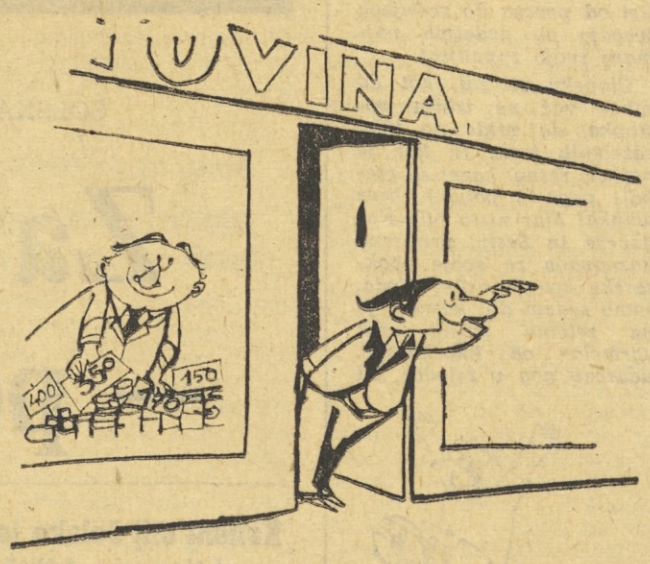

PRILOŽNOST

— Nikjer nikogar... dvigni ceno!

— Prav gotovo je kritiziral pilota!

Spored RTV Ljubljana za teden od 24. do 30. septembra 1964

ČETRTEK
24. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00 do 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Slovenske narodne pesmi — 8.25 Romunski in poljski pevci zabavne glasbe — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Veseli pozdravi — 9.40 Emil Axman: Venec pesmi iz Moravske Slovaške — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Jugoslovanski pevci popevk — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.40 Perpetuum mobile in Sereneda — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Turistična oddaja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 Jazz s plošč — 23.05 Iz sodobne madžarske in češke glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PETEK
25. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00 do 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Od uverture do finala — 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.30 Jugoslovanski izvajalci in skladatelji — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Slovenski pevci zabavnih melodij — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Igra pihalni orkester RTV Ljubljana — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pêle-mêle — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Pojo naši operni pevci — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Poje mladinski zbor iz Trbovelj — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavne glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Promenadni koncert 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Trideset minut v studiu 14 — 20.33 Zbor radia Sarajevo — 20.50 Arena za virtuoze — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 22,50 Literarni nokturno — 23.05 Koncertira ansambel Slovenskih solistov pod vodstvom Karla Rupla.

SOBOTA
26. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Dvajset minut z našimi starejšimi skladatelji — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Skladbe W. A. Mozarta izvajajo gojenci glasbene šole Moste — 9.40 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Moderni plesni ritmi z majhnimi zabavnimi ansambli — 10.35 Koroške narodne pesmi — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski spored — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.40 Poje zbor KUD »Jože Hermanko« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odlomki iz Mascagnijeve »Cavallerie rusticane« — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Sobotni večeri v naših krajih — 21.15 Plesni zvoki.

NEDELJA
27. septembra

6.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Karol Pahor, Matija Bravničar, Pavel Šivic in Marjan Lipovšek v skladbah za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, I. — 10.00 Še pomnite, tovariši... Andrija Koprivica: Najstarejši partizan in njegova srečanja — 10.30 Pesmi borbe in dela poje Partizanski invalidski pevski zbor — 10.50 Deset minut z orkestrom Mantovani — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Vedre melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 S poti po evropskih deželah — 15.05 »Danes popoldne« — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Leo Delibes: Coppelia — 20.50 Športna poročila — 21.00 »Glasba ne pozna meja« — 22.10 Godala v noči — 23.05 Nočni komorni koncert z deli slovenskih skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PONEDELJEK
28. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00 do 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 V dvo in tričetrtinskem taktu — 8.25 Madžarska in bolgarska zabavna glasba — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Jesenske pesmi — 9.25 Mali koncert domače popularne glasbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Iz skladateljske mape Marijana Lipovška — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pêle-mêle — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Majhen glasbeni mozaik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Igra Pihalni orkester JLA — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi — Obisk v milanski Scali — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 20.40 Z letošnjega festivala v Dubrovniku — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Literarni nokturno.

TOREK
29. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00 do 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Za vsakogar nekaj — 8.05 Jugoslovanski pevci popevk — 8.30 Slovenske narodne pesmi v različnih priredbah — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Pesmi za otroke — 9.40 Dvajset minut z majhnimi zabavnimi ansambli — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Zabavna glasba iz Bolgarije in Vzhodne Nemčije — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Allegro in scherzo Stanka Premrla — 14.50 Zvoki kitar — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z orkestri zabavne glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Koncert po željah poslušalcev — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Pri skladateljih visoke romantike — 20.20 Radijska igra — 20.51 Pastoralna razpoloženja — 21.31 Zvočna panorama — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert orkestralne glasbe — 24.00 Zadnja poročila.

SREDA
30. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro! — 6.00 do 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.05 Plesni orkester Alfred Hause — 8.25 Ena Haydnovih simfonij — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Slovenski pevci zabavne glasbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 V tričetrtinskem taktu — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Violončelist Ciril Škerjanc na starih in novih posnetkih — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pêle-mêle — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Bruno Bjelinski: Mediteranska simfonija — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe in priredbe hrvaških skladateljev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.45 Kulturna transverzala — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Iz naših studiov — 20.35—22.40 Georges Bizet: Lovci biserov, opera v treh dejanjih — 22.40 Glasbeni intermezzo — 22.50 Literarni nokturno.

45. komuna DRAVOGRAD

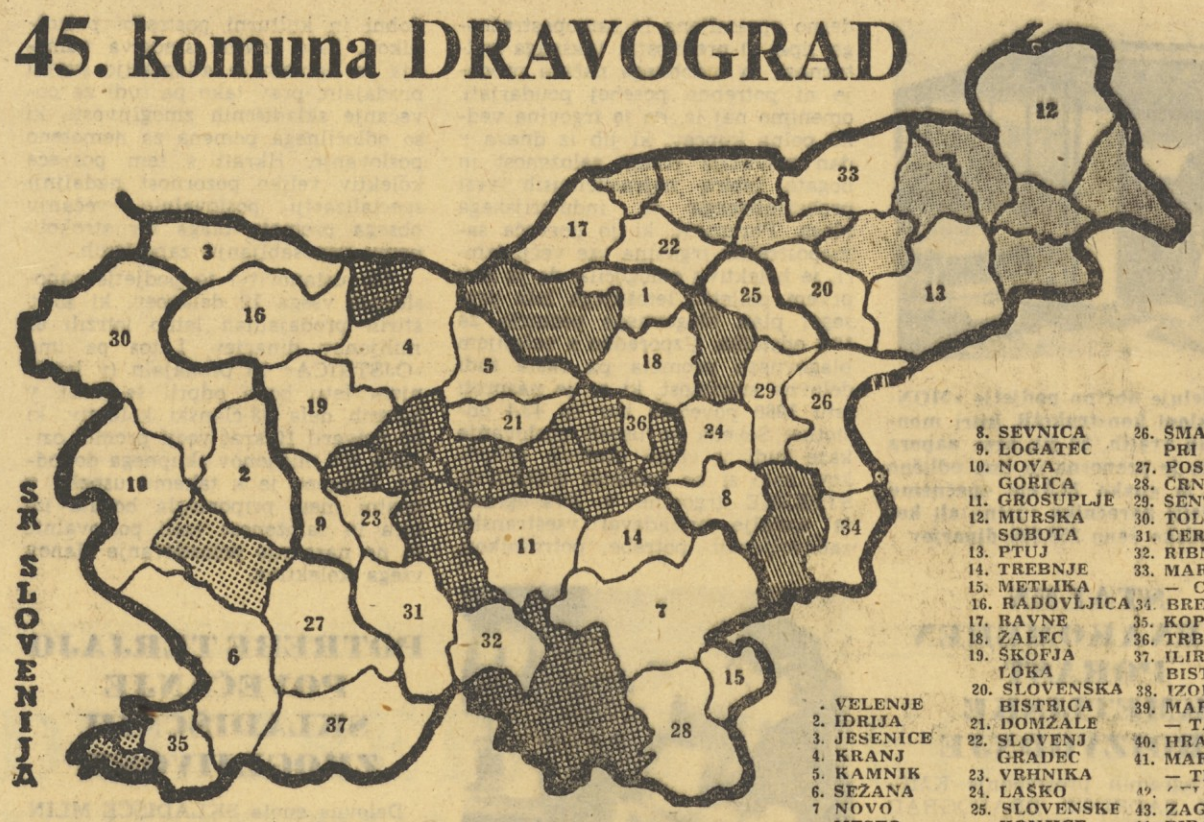

1. VELENJE
2. IDRIJA
3. JESENICE
4. KRANJ
5. KAMNIK
6. SEŽANA
7. NOVO MESTO
8. SEVNICA
9. LOGATEC
10. NOVA GORICA
11. GROSUPLJE
12. MURSKA SOBOTA
13. PTUJ
14. TREBNJE
15. METLIKA
16. RADOVLJICA
17. RAVNE
18. ŽALEC
19. ŠKOFJA LOKA
20. SLOVENSKA BISTRICA
21. DOMŽALE
22. SLOVENJ GRADEC
23. VRHNIKA
24. LAŠKO
25. SLOVENSKE KONJICE
26. ŠMARJE PRI JELŠAH
27. POSTOJNA
28. ČRNOMELJ
29. ŠENTJUR
30. TOLMIN
31. CERKNICA
32. RIBNICA
33. MARIBOR — CENTER
34. BREŽICE
35. KOPER
36. TRBOVLJE
37. ILIRSKA BISTRICA
38. IZOLA
39. MARIBOR — TABOR
40. HRASTNIK
41. MARIBOR — TEZNO
42. [illegible]
43. ZAGORJE
44. PIRAN

Komuna na stičišču treh dolin

Tam, kjer se Mežiška in Mislinjska dolina odpirata v Dravsko dolino, stoji prijazno koroško mestece Dravograd. Kraj ima za seboj pisano zgodovino, k čemer je pripomogla tudi njegova lega stikališča važnih poti iz različnih strani. Prometni pomen Dravograda pa se je še povečal pozneje z gradnjo obdravske in mislinjske železnice konec prejšnjega stoletja, z ureditvijo cest in nazadnje z mejo na sosednjo Avstrijo, kar mu daje tudi značaj obmejnega kraja.

Kljub tej prometni obrnjenosti navzven pa tvori občina, katere središče je Dravograd, dokaj enotno in zaokroženo celoto. Ni posebno velika, saj obsega le nekaj nad 10 tisoč hektarov, naseljuje jo pa blizu 7 tisoč prebivalcev. Občina je precej hribovita in ima lepe gozdove, ki so nekoč dajali material za zelo razvito splavarstvo. O slednjem pa govore dandanes le še stare zgodbe. Zdaj slovi Dravograd po hidrocentrali moči 21.000 kilovatov, ki je za falsko naša najstarejša elektrarna na Dravi.

Gospodarska moč dravograjske občine ni velika. To je v veliki meri nasledek preteklosti, saj dajejo ugodna lega, surovinsko zaledje in rezerve delovne sile dovolj ugodne pogoje za nagel gospodarski razvoj. V zvezi s tem je treba povedati, da se občina zdaj zelo ugodna razvija. Lani je njen celotni dohodek narasel s 3980 milijonov v letu 1962 na 5.093 milijonov dinarjev ali za 27,9 odstotkov. Narodni dohodek se je zvečal v istem časovnem razdobju za 32,6 odstotkov in je narastel na 2206 milijonov dinarjev.

Levji delež zavzema v gospodarski strukturi dravograjske občine industrija, kjer kaže omeniti Elektrarno, tekstilno industrijo Otiški vrh, »Imont« in lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec. Industrija je ostvarila v letu 1963 za 1,662 milijonov dinarjev dohodka ali za 16.4 odstotka več kakor v letu 1962.

Za industrijo je prispevalo največ dohodka v občini gradbeništvo, ki je v omenjenem razdobju povečalo svoj dohodek kar za 67.6 odstotka. To je hkrati tudi največji porast med vsemi gospodarskimi panogami. Potem sledijo gradbeništvu prometna dejavnost, obrt in trgovina.

V letu 1964 teče gospodarski razvoj na temelju doseženih uspehov dalje, vendar je planiran nekoliko manjši, zato pa stabilnejši in zanesljivejši porast dohodka. Največjo rast dohodka pričakujejo v obrti in gozdarstu, čeprav pomenita ti dve panogi ob absolutnih iznosih dohodka nemara manj. Hkrati pričakujejo, da se bo narodni dohodek na dravograjskega občana zvečal na 346.000 dinarjev ali za 10,8 odstotka.

Kar zadeva investicije, jih bo po planu skoraj polovico letos vloženo v industrijo. Pri tem niso vštete investicije za bodočo veliko tovarno »Sulfatko«, ki bo izdelovala celulozo in natronski papir.

Precejšnja skrb je posvečena družbenemu standardu. Pri tem velja omeniti razvito komunalno dejavnost, ki ima spričo kopice problemov polne roke dela.

Naloge, ki jih imajo delovni kolektivi te dravske občine izpod zelenega Pohorja, niso majhne. Kaže pa, da bodo spričo prizadevanja, ki ga prispevajo, dobro in uspešno opravljene.

DRAVSKA ELEKTRARNA

Elektrarna Dravograd sodi v dravski hidroenergetski sistem. Prav zaradi tega pa ni pomembna samo zaradi proizvodnje električne energije, ki jo letno proizvaja okoli 130 milijonov kilovatnih ur, temveč tudi zato, ker je kot prva stopnica hidroenergetskega sistema izrazito pretočnega značaja. Z reguliranjem prepuščanja vode iz akumulacijskega bazena omogoča maksimalno izkoriščanje vodnega toka spodnjim dravskim elektrarnam, kar je zlasti pomembno ob konicah. Njen pomen je toliko večji, ker se po njenih napravah izvaža oziroma uvaža električna energija v sosednjo Avstrijo.

Dravograjsko elektrarno so pričeli graditi v času vojne. Zgrajena pa je bila leta 1943. Mesec dni pred koncem druge svetovne vojne je bila močno porušena, ponovno pa je pričela obratovati šele decembra leta 1945. Omeniti velja, da je izvedba te elektrarne predstavljala novost v razvoju hidro elektrarn. Jezovna zgradba namreč ne služi samo zajezitvi vode, ampak vsebuje, za razliko od klasičnega tipa elektrarne, tudi turbinske agregate.

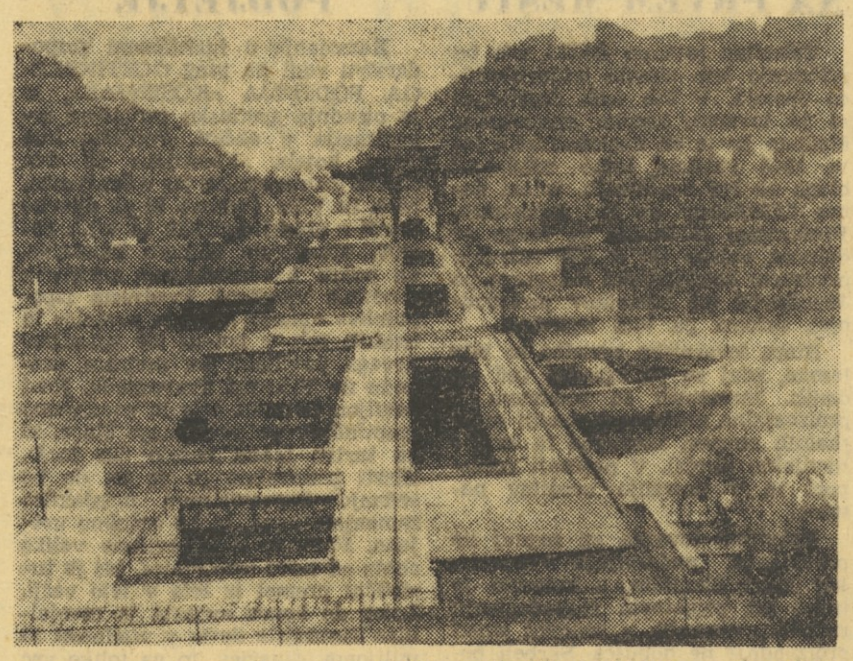

Elektrarna Dravograd — ena najpomembnejših elektrarn v dravskem hidroenergetskem sistemu

LETA 1967 NOVA TOVARNA V DRAVOGRADU

Če govorimo o perspektivnem gospodarskem razvoju dravograjske komune, ne moremo mimo bodočega giganta **Tovarne sulfatne celuloze in natron papirja v Otiškem vrhu pri Dravogradu (v izgradnji).**

Od tovarne, ki jo bodo pričeli graditi spomladi prihodnje leto, pripravljalna dela pa so se že začela, si Dravograjčani veliko obetajo. Naravno bogastvo Koroške bo nudilo osnovno surovino. Razsežni gozdovi so polni celuloznega lesa — iglavcev in listavcev, ki jih bo tovarna predelovala v razne vrste natron papirja, to je papir za vrečke, ovojni in druge vrste papirja za industrijsko uporabo ter papir za široko potrošnjo.

Tovarna **»Sulfatka«**, kakor ji na kratko pravijo, bo pričela s proizvodnjo predvidoma leta 1967. Letna proizvodnja bo okoli 56.000 ton papirja ali 12 milijard dinarjev bruto dohodka. Za to količino papirja pa bo potrebovala blizu 237.000 m^3 lesa in odpadkov. Pri vsem tem je najbolj pomembno to, da je od skupne proizvodnje že prodano 25.000 ton papirja za dobo 10 let v inozemstvo, s čimer si bo tovarna ustvarila potrebna devizna sredstva za odplačevanje kreditov za uvoženo opremo. Skupna vrednost novega objekta bo znašala predvidoma okoli 22 milijard dinarjev. Seveda bodo potrebna tudi znatna sredstva za stanovanjski fond, zakaj **»Sulfatka«** bo zaposlovala 550 delavcev, predvsem kvalificiranih in visokokvalificiranih. Da bi si zagotovili potreben strokovni kader, že sedaj štipendirajo 30 študentov. To število bodo še povečali, tako da bodo pripravljeni uspešno voditi in upravljati skoraj popolnoma avtomatizirano tovarno od transporta surovin do odpreme gotovih izdelkov.

68 ODSTOTKOV VEČJI DOHODEK

V Dravogradu se stikajo štiri doline — Labotska, Dravska, Mislinjska in Mežiška, s tem pa tudi komunikacije — cestne in železniške —, ki potekajo po njih. Taka lega daje kraju pečat izrazitega cestnega in železniškega vozlišča in prek njega tečejo zveze proti Mariboru, Celju, Mežici in prek meje proti Celovcu in Volšperku. Prometni položaj Dravograda pa še ni zadosti izkoriščen. Z ureditvijo severne — dravske magistrale, predvideno rekonstrukcijo cestnega vozlišča, povečanjem pomena obmejnih prehodov in pa z okrepitvijo domačega prevozniškega podjetja **»Avtoprevoz« Dravograd** pa se ta prometno ugodna lega kraja čedalje bolj uspešno gospodarsko izkorišča.

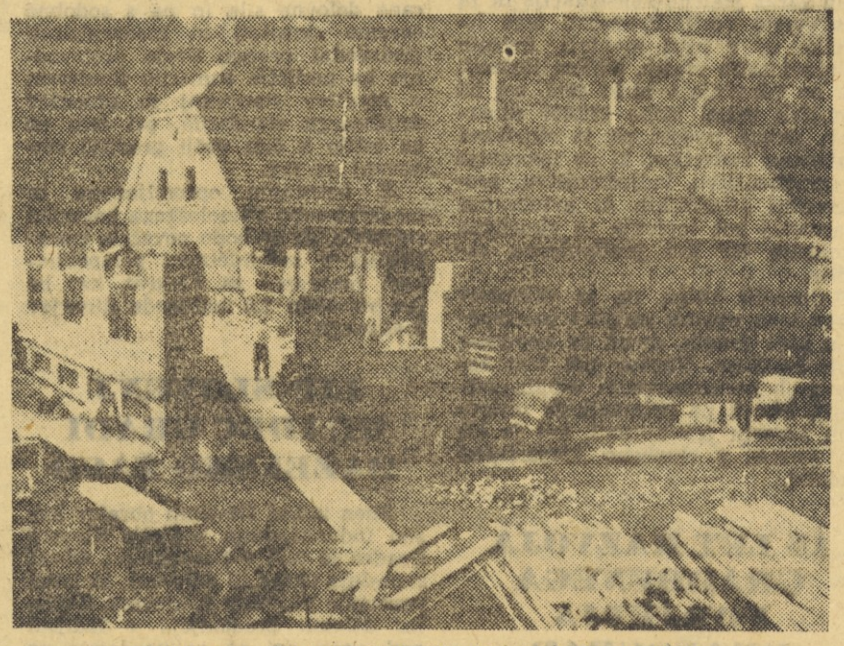

Avtoprevoz Dravograd gradi nove poslovne prostore

Podjetje **»Avtoprevoz Dravograd«** se je zadnje čase dobro uveljavilo v slovenskem prevozništvu. Ima precejšen delež tudi v gospodarski strukturi občine in se zelo ugodno razvija. Tako pričakujejo letos povečanje dohodka za celih 33,1 odstotka, kar naj bi znesel na leto 1964 skoraj 260 milijonov dinarjev dohodka.

Začetki podjetja so bili skromni. Leta 1951 je začel poslovati pri tedanji okrajni zadružni zvezi obrat Avtopark OZZ. Ta obrat se je leta 1955 registriral kot Zadružno avtoprevozništvo Dravograd in se je ukvarjal razen s prevozno dejavnostjo tudi s traktorsko-poljskimi deli in buldožerskimi storitvami. Vendar je že tedaj povsem prevladovala prevozniška dejavnost. Leta 1956 je delavski svet tega zadružnega podjetja sklenil, da preide organizacija v socialistični sektor. Tako je nastalo sedanje podjetje **»Avtoprevoz« Dravograd.**

Podjetje, ki se ukvarja danes samo s prevozom tovornega blaga, nima samostojnih poslovnih ali obratnih enot. Svoje storitve opravlja po vsej državi, zato ima po enega uslužbenca, ki skrbita za dobro opravljanje storitev, tudi v Zagrebu in Beogradu. »Avtoprevoz« je član poslovnega združenja »Slovenija transport«, ki pomaga oskrbovati svoje člane prevoznike s tovori po vsej državi.

V podjetju uspešno delujejo organi delavskega samoupravljanja kljub temu, da značaj poslovanja — šoferji kamionov so večino časa na poti širom po državi — to precej ovira. V dosedanji praksi so ti organi rešili že vrsto vprašanj, nadvse pomembnih za kolektiv.

V »Avtoprevozu« že dolga leta razpoložljiva finančna sredstva sproti vlagajo v produkcijska sredstva. Tako je do decembra lani naraslo število kamionov že na 36 s skupno nosilnostjo 166 ton (januarja 1963 samo 28 kamionov z nosilnostjo 125 ton). Razume se, da je vzporedno s tem naglo naraščal tudi dohodek. Poleg kamionov se je podjetje v nedavno minulem razdobju oskrbelo tudi s stroji, nujno potrebnimi za večja popravila, ki so seveda poceni, ker jih opravljajo doma v podjetju. Spričo dobrih poslovnih uspehov so letos začeli graditi tudi poslovno zgradbo.

Lanskoletni uspehi — ob povečani zmogljivosti za 15 odstotkov se je dvignil celotni dohodek za 68 odstotkov, in to brez povečanja cen prevoznim storitvam! — jasno pričajo o tem, da podjetje zna dobro gospodariti.

Panorama Dravograda

TEMELJNE NALOGE ZAVODA

Minilo je tretje leto, odkar je bil za območje štirih koroških komun v Dravogradu ustanovljen **Zavod za zaposlovanje delavcev.** Zastopniki koroških komun so se sporazumeli, da bo sedež zavoda v Dravogradu, v vsaki občini pa izpostava zavoda. Tako imamo le-te sedaj v Radljah ob Dravi, Prevaljah in Slovenj Gradcu.

Spričo hitrega razvoja družbeno ekonomskih odnosov pri nas ima zavod veliko vlogo pri oblikovanju in izvajanju politike zaposlovanja, pri usklajevanju razmerij med proizvodnjo in zaposlenostjo. Pri tem mora spremljati zaposlenost in potrebe organizacij, predlaga ustrezne ukrepe, nudi pomoč mladini in odraslim pri izbiri primernega poklica ter skrbi tudi za strokovno usposabljanje kadrov.

Zavod za zaposlovanje v Dravogradu je velik del teh nalog dobro opravljal. Seveda so bile v delu pomanjkljivosti, za kar je več vzrokov — od pomanjkanja nujno potrebnega psihologa do nerazumevanja, ki nanj večkrat naleti. Zlasti so bile težave pri možnostih zaposlovanja ženske delovne sile.

Glavna naloga Zavoda za zaposlovanje v prihodnje bo, izdelati program perspektivnega razvoja zaposlovanja. Pri tem bo veljal poglavitni poudarek jasnemu profilu kadrov in pa zaposlovanju ženske delovne sile. Uspeh dela pa seveda ni odvisen samo od kolektiva Zavoda — v veliki meri bo tudi sad zainteresiranosti in pripravljenosti na sodelovanje delovnih in drugih organizacij, ki jim je po njihovi strani pravilna kadrovska politika ena od temeljnih postavk za dobro delovanje.

PRIHODNOST V SERIJSKI PROIZVODNJI

Obrtno podjetje »Monter« Dravograd se je razvilo iz majhne pasivne obrtne delavnice v veliko obrtno podjetje. V letu 1956 je delavnica zaključila poslovno leto z izgubo. Vzrokov za to je bilo več. Slaba in pomanjkljiva oprema, pomanjkanje strokovnega kadra, raznovrstnost proizvodnje itd. Z rešitvijo teh vprašanj pa se je podjetje že naslednje leto pričelo naglo razvijati. Letos računajo v podjetju, da bodo dosegli okoli 800 milijonov skupnega dohodka. Tolikšen uspeh podjetja pa je treba pripisati samo prizadevnosti kolektiva, ki se je vrsto let nesebično odpovedoval sredstvom, namenjenim za povečanje osebnega standarda, da je lahko kupil potrebno opremo in stroje ter ustalil svoj proizvodni program.

»Monter« ima lasten konstrukcijski biro in štiri proizvodne enote: kleparsko vovovodnoinštalaterski in centralne kurjave, splošno ključavničarski, izolatorski in obrat za izdelovanje montažnih garaž. **Zelo pestro dejavnost v zadnjem času izpopolnjujeta dva nova izdelka oziroma novosti. Podjetje bo namreč pričelo s serijsko proizvodnjo montažnih garaž jeklene konstrukcije in za vse vrste vozil.** Prednosti tega izdelka so v hitri montaži, dvižnih pločevinastih vratih, odlični izolaciji in ne nazadnje v nizki ceni, saj bo enojček veljal samo 250.000 dinarjev. Druga novost pa je **»špricana azbestna izolacija«**, ki se uporablja v gradbeništvu, ladjedelništvu, proizvodnji železniških in avtobusnih karoserij kot toplotna in akustična izolacija ter kot protipožarna zaščita.

Omeniti velja, da si »Monter« prizadeva uvajati serijsko proizvodnjo tudi drugih, doma še nepoznanih izdelkov. Vendar pri tem zadeva ob nerazumevanje večjih podjetij, hkrati pa primanjkuje osnovnih surovin (pločevina!), kot je bil to primer s stavbeno kleparskimi izdelki.

Pogled na montažne garaže, ki jih serijsko izdeluje obrtno podjetje »MONTER« Dravograd. Prednosti teh garaž so v jekleni konstrukciji, hitri montaži (v 4 urah enojček), v dvižnih pločevinastih vratih, ki jih brez napora odpirate in zapirate v vsakem vremenu. Garaža je prenosna in ima odlično izolacijo iz kombinit plošč, katerih vrednost je enaka 12,5 cm opečnemu zidu. Podjetje izdeluje in montira garaže po želji naročnika vrstno ali kot enojček. Izdeluje jih serijsko, kar omogoča nizko ceno 250.000 dinarjev

15 LET RAZVOJA GRADBENEGA PODJETJA DRAVOGRAD

V 15-letnem obstoju se je podjetje razvilo iz skromnega obrtniško uslužnostnega obrata v srednje veliko gradbeno podjetje, ki iz leta v leto povečuje obseg svoje proizvodnje in se uspešno uveljavlja na širšem območju Koroške in Štajerske.

Locirano na ugodnem geografskem stičišču in naravnem središču koroškega predela, je zlasti v prvih letih obstoja podjetje hitro napredovalo. Z večanjem zmogljivosti si je moralo poiskati tržišče tudi izven meja komune, kjer je ostra konkurenca sorodnih podjetij ugodno vplivala na nadaljnji razvoj in utrditev podjetja. Do leta 1956 je bil delokrog v ožjem okolišu Dravograda, kasneje pa se je razširil celo na Štajersko. Od leta 1956 dalje je podjetje večalo kapacitete v takšnem obsegu, da je leta 1963 imelo že petkrat večjo zmogljivost kot leta 1956. Vzporedno z rastjo obsega sta potekala tudi modernizacija gradnje in mehaniziranje dela.

Zdaj gradi podjetje objekte visoke in nizke gradnje po sodobnih arhitektonskih dosežkih, izvaja rekonstrukcije in adaptacije ter nenehno krepi stranski dejavnosti v obstoječih obratih. Novi poslovni prostori obrata cementninarstva in kamnoseštva ne bodo samo povečali obseg storitev, temveč bodo vplivali tudi na boljšo kvaliteto leteh. V bližnji prihodnosti bo podjetje zgradilo novo separacijo za sortiranje in pranje mineralnih agregatov. Moderna separacija bo prva te vrste na Koroškem in bo s svojo zmogljivostjo zadovoljevala potrebe tega kraja.

Podjetje zaposluje povprečno okoli 400 delavcev, v sezonskih mesecih pa tudi več kot 500. Veliko del opravljajo stroji, ki v mnogih primerih uspešno nadomeščajo človekovo delo. To pa ne zmanjšuje skrbi podjetja za zaposlene, ki prihajajo tudi iz drugih republik in jim delovna organizacija nudi iz leta v leto bolj urejene življenjske pogoje v lastnih samskih domovih.

V perspektivnem programu daje podjetje velik poudarek večji mehanoopremljenosti. Cilj kolektiva je čim bolj mehanizirati vsa tista dela, ki terjajo zaposlovanje nekvalificirane delovne sile in pa s sodobno opremo skrajšati in modernizirati proizvodni proces. Svojo proizvodnjo bo podjetje usmerilo predvsem v graditev stanovanj in objektov družbenega standarda, pri tem pa bo težilo k čim večji graditvi stanovanj za trg.

Z notranjim opremljanjem in modernizacijo tehnološkega postopka računajo, da se bodo povečale zmogljivosti v sedemletnem perspektivnem programu za 1,5-krat, kar bo predstavljalo 2,5 milijarde dinarjev realizacije.

LIP SLOVENJ GRADEC GRADI BAZENSKO ŽAGO

Eden izmed številnih obratov Lesno industrijskega podjetja Slovenj Gradec je tudi v Dravogradu. Obrat zaposluje okrog 50 delavcev, ki letno razžagajo 12.000 m³ hlodovine. Žagan les deloma predelujejo v ladijski pod, večji del pa ga prodajajo po vsej Sloveniji in tudi v sosedne republike ter izvažajo. Med pomembnejše odjemalce žaganega lesa sodijo Italija, Zahodna Nemčija in Madžarska. Svoje proizvodnje obrat ne bo povečeval, zakaj matično podjetje se je po tehtni analizi odločilo, da bo zgradilo novo bazensko žago v Šentjanžu, ki bo sodobno opremljena in mehanizirana ter bo imela zmogljivost okoli 40.000 m³ hlodovine. Novo žago že gradijo, investicijska vrednost bo znašala blizu pol milijarde dinarjev, dograjena pa bo predvidoma sredi prihodnjega leta.

SODOBNA TEHNOLOGIJA — POGOJ NAPREDKA

Zadružno lesno industrijsko podjetje, ki je opravljalo žagarsko dejavnost, se je v letu 1961 preimenovalo v **»IMONT«, industrijo kemične obdelave lesa Dravograd.** Prva leta poslovanja za podjetje niso bila posebno plodna, vendar je od leta 1958 — ko je ustanovilo prvi obrat za impregnacijo lesa — dokaj hitreje napredovalo. Sledila sta še dva nova obrata za impregnacijo drogov in jamskega lesa z enako zmogljivostjo, okoli 2500 m³. Tako ima **»Imont«** danes tri obrate, v katerih pa ne impregnira več jamskega lesa, temveč samo drogove. Podjetje se je namreč specializiralo samo za impregnacijo drogov po posebnem francoskem postopku »Buscheri«. Prednost tega postopka je v globinski predelavi, kar doslej pri nas nismo poznali. V prihodnosti namerava podjetje proizvodni proces povsem mehanizirati, in kolikor ne bo pomanjkanja surovin, povečati zmogljivost svojih obratov.

Gradnja nove bazenske žage, ki jo gradi Gradbeno podjetje Slovenj Gradec, investitor pa je LIP Slovenj Gradec

STALEN IN ENAKOMEREN PORAST KMETIJSKE PROIZVODNJE

V diagramih proizvodnje KMETIJSKE ZADRUGE DRAVOGRAD lahko zasledimo stalen in skoraj enakomeren porast kmetijske proizvodnje, ki je v primerjavi z letom 1961 porastla že za 62,6 odstotkov. Zadruga daje največji poudarek kulturam, ki najbolj ustrezajo klimatskim razmeram na Koroškem. To sta semenski krompir in hmelj, zakaj ti kulturi ob ustrezni agrotehniki le težko popolnoma odpovesta. Zato bo zadruga povečala nasade hmelja od sedanjih 3 na 15 ha v letošnjem letu, v naslednjih dveh letih pa še za nadaljnjih 15 ha. V živinoreji pa zadruga ni dosegla večjih uspehov. Vzrok za to je treba iskati v nestimulativnih cenah živinorejskim proizvodom, kljub temu pa je dosegla povečanje nasproti letu 1961 za okoli 15,4 odstotka. Omeniti velja, da je do lani zadruga akumulirala vsa sredstva za reprodukcijo iz gozdarstva, ki pa je zaradi boljšega gospodarjenja z gozdovi prešlo na GG Slovenj Gradec, obrat Dravograd. Zato se je zdaj znašla zadruga v težkem položaju, saj nima sredstev za povečanje zemljiškega fonda, da bi lahko uresničila naloge, ki stojijo pred obrati socialističnega sektorja kmetijstva.

TEKSTILNA TOVARNA OTIŠKI VRH 8 v oddelku predpriprave: ob polavtomatskem previjalnem stroju

Skladišča podjetja MLIN TESTENINE MARIBOR v Dravogradu

RAZSEŽNO OBMOČJE GOZDNEGA OBRATA DRAVOGRAD

Do leta 1963 je upravljala gozdno gospodarstvo na območju dravograjske komune tamkajšnja Kmetijska zadruga. V tem letu pa je GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC ustanovilo v Dravogradu svoj samostojen obrat, ki je prevzel skrb za gozdove od zadruge in del gozdov, ki so bili v oskrbi Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec — obrata Ravne na Koroškem. Tako zajema novi dravograjski obrat 7 gozdarskih okolišev: Kozji vrh, Ojstrico, Košenjak, Libeliče, Selovec, Otiški vrh in Trbonje, ali na kratko: »Dravograd desni in levi breg«. Skupno upravlja Gozdni obrat Dravograd okoli 5900 ha gozdne površine, na katerem znaša etat okoli 17.454 m³ iglavcev in 1800 m³ listavcev. Skoraj 70-članski kolektiv obrata predvideva, da bo letos znašala blagovna proizvodnja okoli 20.000 m³ lesa, kar predstavlja vrednost blizu 245 milijonov dinarjev. Ustvarjena sredstva bo kolektiv namenjal predvsem za intenzivno regeneracijo gozdov ter graditev gozdnih komunikacij.

UVELJAVLJANJE SODOBNEJŠEGA NAČINA PRODAJE

Trgovsko podjetje Veletrgovina KOLONIALE iz Maribora je minulo leto odprlo novo poslovno enoto — SAMOPOSTREŽNO TRGOVINO v središču dravograjske komune. Nove prireditve se niso razveselili samo Dravograjčani, temveč tudi prebivalci bližnje in daljnje okolice, zlasti še zato, ker je trgovina moderno opremljena in samopostrežnega tipa. O prednostih takšnega kulturnega in sodobnega načina prodaje ni potrebno posebej poudarjati, omenimo naj le, da je trgovina vedno polna kupcev, ki jih iz dneva v dan privablja velika založenost in bogata izbira najrazličnejših vrst prehrambenega in industrijskega blaga. Pozornost, ki jo posveča samopostrežna trgovina vse večji izbiri, je kolektivu omogočila, da je že v prvem polletju letošnjega leta presegel plan blagovnega prometa za 10.6 odstotka. Vzporedno z večanjem blagovnega prometa pa raste tudi delovna storilnost, ki se je nasproti letu 1960 povečala kar za 43.4 odstotke. Seveda se uspeh poslovanja kaže tudi v višini osebnih dohodkov, zato si bo kolektiv SAMOPOSTREŽNE trgovine v Dravogradu še nadalje prizadeval vsestransko zadovoljevati potrebe potrošnikov.

NOTRANJA UČVRSTITEV NA PRVEM MESTU

Tekstilna tovarna Otiški vrh bo prihodnje leto slavila tridesetletnico obstoja. V teh treh desetletjih se je tovarna krepko razmahnila. Medtem ko je ob nacionalizaciji leta 1946 izdelala letno 460.000 m² blaga ob 106 zaposlenih, izdela danes 1,600.000 m² ob 190 zaposlenih. Proizvajajo hlačevino in blago za delovne obleke ter s tem zalagajo predvsem konfekcijsko industrijo po Jugoslaviji (80 odstotkov proizvodnje), deloma pa tudi trgovino.

Stare tovarniške zgradbe so bile lesene, zdaj so pa zgradili več zidanih. Investirali so predvsem v proizvajalna sredstva (nabavili so 10 tkalnih strojev, votkovne in križne navijalne stroje), v notranji transport in v notranjo ureditev nasploh.

Tekstilna tovarna za naprej ne predvideva nadaljnjega širjenja, ker vrsta okoliščin, s katerimi je treba pri pametnem gospodarjenju računati, razmaha v osnovni smeri proizvodnje ne dopušča. Skrbeli bodo za nadaljnjo notranjo učvrstitev ter bodo obdržali dosedanjo ozko specializacijo. Vendar bodo hkrati začeli pripravljati prve načrte za preusmeritev na proizvodnjo papirne konfekcije, ki utegne biti zelo perspektivna.

Podjetje tarejo razne težave. V proizvodnji motijo redukcije toka, zaradi česar se morajo omejiti na dve izmeni. Kar zadeva standard zaposlenih, so poglavitni problem stanovanja. Od leta 1958 so zgradili 18 stanovanj in nadaljnja bodo še v prihodnje. Uspešno so pa dvignili osebne dohodke zaposlenih, ki so se povečali že povprečno na 36 tisoč dinarjev.

LETOS VEČ KOT POL MILIJARDE BRUTO DOHODKA

Več kot 16 poslovalnic **Trgovskega podjetja »OJSTRICA« Dravograd** nudi prebivalcem po vsej Koroški najrazličnejše blago, od živil in gospodinjskih potrebščin do papirja, premoga, glasbil in drugega industrijskega blaga. Podjetje teži k sodobni in kulturni postrežbi potrošnikov. Zato znatna sredstva namenja za opremo in adaptacijo svojih prodajaln, prav tako pa tudi za povečanje skladiščnih zmogljivosti, ki so odločilnega pomena za nemoteno poslovanje. Hkrati s tem posveča kolektiv veliko pozornost nadaljnji specializaciji poslovalnic, večanju obsega prometa blaga ter strokovnemu usposabljanju zaposlenih.

Ob ustanovitvi je podjetje zaposlovalo vsega 12 delavcev, ki so v štirih prodajalnah letno iztržili 65 milijonov dinarjev. Letos pa ima »OJSTRICA« 16 prodajaln (v letošnjem letu bodo odprli še dve), v katerih dela 63-članski kolektiv, ki bo ustvaril 10-krat večji promet oziroma 650 milijonov skupnega dohodka. Bržkone je k takemu uspehu v znatni meri pripomogla bogata izbira in založenost vseh poslovalnic in ne nazadnje prizadevanje članov vsega kolektiva.

POTREBE TERJAJO POVEČANJE SKLADIŠČNIH ZMOGLJIVOSTI

Delovna enota SKLADIŠČE MLIN TESTENINE DRAVOGRAD posluje že več let in je s svojo dejavnostjo, ki je iz leta v leto obsežnejša, prerasla v osrednji oskrbovalni center ne samo za Dravograd, marveč tudi za vso koroško regijo. Že samo ime pove, da se podjetje ukvarja s skladiščenjem vseh vrst žitaric, mlevskih izdelkov in testenin, s čimer potem oskrbuje vsa trgovska podjetja in pekarne na omenjenem območju.

Skladišče je novo in ima industrijski tir ter primerno notranjo opremo, kar omogoča boljšo manipulacijo, kvalitetno in hitro skladiščenje velikih količin blaga. Letno ima dravograjsko skladišče prometa okoli 7.500 ton blaga. To obsežno delo pa opravlja vsega 12 delavcev z dvema tovornima avtomobiloma, s katerima dostavljajo naročeno blago odjemalcem. Sedanje zmogljivosti skladišča zadovoljujejo trenutne potrebe tega območja, vendar pa bo treba misliti na povečanje skladiščnih zmogljivosti, zakaj statistika opozarja na konstantno naraščanje potrošnje tovrstnega blaga, zlasti testenin. Matično podjetje TOVARNA TESTENIN MARIBOR je namreč močno izboljšala kvaliteto in povečala sortiman testenin.

Vsekakor si je komuna Dravograd in vsa Koroška zagotovila solidnega posrednika s prehrambenimi izdelki, ki bo nedvomno tudi v prihodnje uspešno opravljal svojo dejavnost.

OSREDNJE GOSTINSKO TURISTIČNO PODJETJE

Razsojanje o turističnem gospodarstvu vodi na prag GOSTINSKEGA PODJETJA »KOŠENJAK«, ki je osrednja gostinsko turistična organizacija v občini. Podjetje ima poleg hotela »Košenjak« še dva obrata v Dravogradu ter v Šentjanžu, Meži in Viču. Promet, ki ga dnevno beleži z obiski domačih in tujih gostov, opravičuje namero kolektiva, da pohiti z urejevanjem nekaterih osnovnih vprašanj. Predvsem izpopolnitev opreme kuhinje, pralnice in tujskih sob v hotelu ter zgraditev novega paviljona na mejnem prehodu na Viču pri Dravogradu. Novi paviljon bo imel bife in prodajalno spominčkov ter pakiranega blaga, ki ga turisti lahko nesejo čez mejo. Zlasti pomembno pa je to, da bo sedanjo improvizirano menjalnico zamenjala nova, ki bo sodobno urejena. Podjetje si upravičeno veliko obeta od nove menjalnice, saj je turistični promet iz leta v leto večji. Letos do konca avgusta je menjalnica zamenjala deviz v vrednosti 16 milijonov dinarjev, to pa toliko več pomeni, če vemo, da je lani v istem razdobju znašal devizni promet le okoli 6 milijonov dinarjev.

HOTEL KOŠENJAK — eno najmodernejših turistično gostinskih podjetij v Dravogradu